

marksist teori 41

Mart-Nisan 2020 ❖ 7.50 TL

marksist teori

Sayı 41 ❖ Mart-Nisan 2020

Bugünkü bilimsel teknik altyapı ile bile zorunlu çalışmayı en aza, bir iki saate indirmek ve böylece işsizliği ortadan kaldırmak, büro işlerini bütünüyle bilgisayarlara aktarmak, sağlık, eğitim, ulaşım, barınma gibi en temel ihtiyaçları meta üretim alanından çıkararak bütünüyle ücretsiz yapmak mümkündür. Aile içi emeğin toplumsal emek haline getirilmesi, çocukların bakım ve eğitiminin bütünüyle toplumsal iş haline gelmesi de mümkündür. Zorunlu çalışma süresi bu denli düştüğünde hem eğitim ve sağlık alanında daha çok insan çalışıyor olacak hem de insanların kalabalık şehirlerde insani olmayan koşullarda sefil bir hayat sürmelerinin nedenleri ortadan kalktığı gibi böyle kalabalık şehirlere de ihtiyaç kalmayacaktır.

Koronavirüsün çağrısı:
Komünizm, zorunluluğun bilincidir
Arif Çelebi

Faşist şeflik rejimine karşı
mücadelenin temel sorunları
Toprak Akarsu

Kapitalizm, işsizlik, yoksulluk
İbrahim Okçuoğlu

Bir iktidar politikası: Kadın yok aile var!
Evrin Kızılırmak

Türkiye sol hareketinin soykırımlara
bakışı
Tamer Çilingir

Paris Komünü: Çığır açan tarihsel
girişkenlik ve ilk iktidar deneyimi
Hüseyin Yeter

Kolombiya'nın bitmeyen arayışı
Aykan Sever

Kuzey ve Doğu Suriye
devrimi yeni bir kavşakta
Arin Çiya

Faşist diktatörlüğün
İdlib'de gizlenemeyen
yenilgisi
Metin Botan

Yüzyılın Anlaşması:
Filistin'i ilhak
Ortadoğu'da savaş
planıdır
Metin Botan

marksist teori

41

Dosya: Bölgede işgal, ilhak ve direniş

Marksist Teori

41

Mart-Nisan
2020

Marksist Teori - Yaygın Süreli Yayın
Varyos Yay. San ve Tic. Ltd. Şti. Adına
İmtiyaz Sahibi: Şengül Güneş Bali
Sorumlu Yazışleri Müdürü: Şengül Güneş Bali
Yönetim Yeri: Aksaray Mah. Müezzin Sok. İlhan Apt. No: 12/1 D:7 Fatih/İSTANBUL
Tel: (0212) 529 15 94 **Faks:** (0212) 529 06 75
Web Sitesi: www.marksistteori.org
Baskı: Ceylan Matbaacılık Tel: (0212) 613 10 79
Abonelik: Yıllık 40 TL (Posta çekini yatırdıktan sonra bilgilerinizi e-posta veya faksla iletiniz.)
Posta Çeki: Varyos Yayıncılık 17182760

İçindekiler

- 7** | Koronavirüsün çağırısı: Komünizm, zorunluluğun bilincidir
Arif Çelebi
- 19** | Faşist şeflik rejimine karşı mücadelenin temel sorunları
Toprak Akarsu
- 27** | Kuzey ve Doğu Suriye devrimi yeni bir kavşakta
Arin Çiya
- 41** | Faşist diktatörlüğün İdlib’de gizlenemeyen yenilgisi
Metin Botan
- 53** | Yüzyılın Anlaşması: Filistin’i ilhak Ortadoğu’da savaş planıdır
Metin Botan
- 65** | Kapitalizm, işsizlik, yoksulluk
İbrahim Okçuoğlu
- 75** | Bir iktidar politikası: Kadın yok aile var!
Evrin Kızılurmak
- 85** | Türkiye sol hareketinin soykırımlara bakışı
Tamer Çilingir
- 97** | “Türk Ermenistan”ı üzerine
Josef Stalin
- 98** | Yaşasın Sovyet Ermenistanı!
Josef Stalin
- 99** | Paris Komünü: Çığır açan tarihsel girişkenlik ve ilk iktidar deneyimi
Hüseyin Yeter
- 113** | Kolombiya’nın bitmeyen arayışı
Aykan Sever

Koronavirüsün çağrısı: Komünizm, zorunluluğun bilincidir

Arif Çelebi

Koronavirüs salgını gösterdi ki dünyamız bir an önce komünizme varan sosyalist devletler olarak örgütlenmezse insanlığın toptan bir yok oluşa doğru yokuş aşağı yuvarlanması daha da hızlanacaktır. Bilimin, tekniğin, sağlığın ancak dünya çapında örgütlenmesi ile kapitalizmin insanlığa bela ettiği sorunların üstesinden gelinbilir. Bir "dünya devleti"nin kurulması çözümü gündeme gelmiş bir sorudur. Ne ki bu sorun ancak tek tek ülkelerdeki burjuva iktidarların yıkılması ve sosyalist iktidarların kurulması ile mümkün hale gelebilir. Kapitalizmi iktisadi olduğu kadar politik ve ideolojik olarak da tarihin çöplüğüne fırlatıp atmak için burjuvazi üzerinde diktatörlük kurmaktan başka bir yol yok. Burjuvazi bir sınıf olarak tasfiye edilmeden Koronavirüslerin üstesinden gelinemez. Bu hedefe ulaşılamazsa bugünkü koronanın bir biçimde üstesinden gelinse bile yarın yeni ve çok daha tehlikeli bir virüs yeniden kapıya dayanacaktır.

Koronavirüs salgını kapitalist sistemin bir anlık ekran görüntüsünü çekti. O bir anlık görüntüde üretim araçları üzerindeki özel mülkiyete, milyarlarca insanın fazla emek zamanının bir avuç burjuva tarafından gasp edilmesine, bir avuç emperyalist devlet ve tekelin dünyanın geri kalanını yağmalamasına, daha fazla kar için doğanın talan edilmesine, halklar, sınıflar ve cinsler arasındaki eşitsizliğin derinleştirilmesine, insanlar arasındaki her türden insani bağın, dayanışmanın, yardımlaşmanın, sevginin yerine bireyciliğin, bencilliğin, çıkarın geçirilmesine dayalı sermaye birikimi düzeninin, kapitalist sistemin nasıl tepeden tırnağa çürüdüğü

gözler önüne serildi; sermayenin hiç bir hükmünün kalmadığı, çaresizlik içinde bir virüsün, koronanın önünde diz çöktüğü görüldü.

Oysa insanın toplumsal üretim güçlerinin gelişmesinin doruğunda olduğu, bilimsel ve teknolojik birikimin insanlığın bugün karşı karşıya olduğu tüm sorunlarının çözümü için yeterince geliştiği zamanlardayız. Ne var ki sorun tam da bütün bu güçlerin sermaye biçiminde bir avuç burjuvanın mülkiyetinde olması, onların elinde esir bulunmasıdır. Toplumsal üretim güçleri, bilim ve teknoloji toplumsal ihtiyaçlar için değil sermaye birikimi için kullanılmaktadır. Daha fazla sermaye birikimi adına

yüz milyonlarca insan işsizlik, açlık, sefalet içinde kıvrılırken, ilaçsızlık, doktorsuzluk nedeniyle kırılırken, bırakalım temizliği içme suyuna erişimden dahi yoksunken hangi önlem hastalıkların yayılmasına engel olabilir?

Daha fazla sermaye birikimi adına doğamız gözü dönmüş bir hırs ve hesapsızlıkla yağmalanırken, daha büyük kar için hayvan ve bitkilerin hayvan, bitki ve insan sağlığına uygun olmayan koşullarda çok kısa süre içinde daha çok ve daha ucuz üretilmesinin yeni tür hastalıklara ortam hazırlamasına neden şaşalım ki!

Daha fazla sermaye birikim adına bir avuç dünya tekelinin silahlı bekçisi olan emperyalist devletlerin dünyanın geri kalanını yağmaladığı, işgal ettiği, gerici iç savaşları teşvik etmesi sonucu yüz milyonlarca insanın yerinden yurdundan edildiği, göç yollarına düşürüldüğü, göçmen kamplarında en elverişsiz koşullarda tutulduğu günümüzde hastalıklardan korunmak mümkün mü?

Daha fazla sermaye birikimi adına bilimsel birikim ve teknoloji toplumsal beslenme, barınma, sağlık ve eğitim gibi en temel ihtiyaçların giderilmesi yerine silahların geliştirilmesi için kullanılırsa salgınlara karşı etkin bir mücadele yürütülebilir mi?

Daha fazla sermaye birikim adına kadın ve çocuk bedeni ve cinselliği sermayenin yeniden üretiminin nes-

nesi yapılırken on milyonlarca kadın ve çocuğun sağlıklı kalması düşünülebilir mi?

Üretim Koşulları ve Virüsler

Emperyalist küreselleşme ile birlikte üretim koşullarında önemli değişiklikler oldu.

Dünya tekellerinin ortaya çıkması, bütünleşik dünya pazarının ve dünya fabrikasının oluşması ve artıdeğer üretim sürecinin dünyasallaşmasını getirdi. Sermaye dolaşımının önündeki engeller kaldırıldı. Sermaye daha fazla kar için bilimi teknolojiye uygulamak yerine daha ucuz iş gücüne yöneldi. Sermaye nerede ucuz işgücü varsa oraya aktı. Bu işçi sınıfının sermaye üzerindeki basıncını sekteye uğrattı. Burjuva devletler emekçilere vermek zorunda kaldıkları tavizleri peyder pey geri almaya başladı. İşçi sınıfının iş ve yaşam koşulları dünya çapında kötüleşti, eğitim ve sağlık gibi en temel hizmetler sermayeye peşkeş çekildi. Hastaneler ve üniversiteler birer artıdeğer üretim fabrikasına dönüştürüldü. Böylece sağlık ve bilim özel çıkarların tekeline devredildi.

Sermaye üretim zincirinin dünyasallaşması ile tarım ve hayvancılık alanında büyük değişiklikler meydana geldi. Emperyalizm döneminde uluslararası iş bölümündeki köklü değişimlerin de bunda payı vardı. Emperyalizm döneminde emperyalist sanayi ülkeleri ve yeni sömürge geri tarım ülkeleri biçimindeki bölünme yerini emperyalist mali sermaye ülkeleri ve mali-ekonomik sömürge ülkelerine bıraktı. Şimdi dünya pazarı için bitki ve hayvan yetiştiriciliği de hemen tamamen dünya tekellerinin denetimine geçmişti. Otomobil, telefon gibi sığır, koyun,

domuz, tavuk, buğday, mısır, elma ve diğerleri de küresel çaptaki dünya pazarına göre üretiliyordu. Daha kısa zamanda daha ucuz ve daha çok üretim için hayvan ve bitki sağlığı için elverişsiz alanlarda, alabildiğine büyük miktarlarda üretim yapılması zorunluydu. Aksi takdirde artı kara ulaşmak mümkün olmayacaktı. Üretim ne kadar hızlandırılabilirse artı kar imkânı o kadar artacaktı, tıpkı ayakkabı ya da gömlek üretimi gibi. Ne var ki bitki ve hayvanlar ayakka-

bu alanlar kar üretimine devredildiği için bu tür virüsler ortaya çıktığında onlarla mücadele imkânı azaldı.

Yaşam Koşulları ve Virüsler

Emperyalist küreselleşmenin en önemli sonuçlarından biri işsizliğin ve yoksulluğun kronikleşmesidir. Devletin kamu hizmetlerinden elini birer birer çekmesi ile birleşince işsizlik, yoksulluk ve sefalet, doktorsuzluk ve ilaçsızlık emekçilerin hayatını daha da çekilmez hale getirdi. Emekçiler git gide görece bakımlı şehir merkezlerinden kovularak sağlık, sağlıklı çevre ve hayat koşullarından, alt yapı imkânlarından yoksun banliyölere ve gecekondualara sürüldü. Tarım ülkelerinin emperyalist sermaye akışı sonucu sanayi ülkelerine dönüştürülmesi ile kırsal alanlar ıssızlaşırken bazı şehirler plansız ve gelişigüzel şekilde olağanüstü büyüdü, adeta üst üste yığılan binaların içinde bir yer bulmak bile bir emekçi ailesi için şans haline geldi. Kapitalist için önemli olan insan hayatı değil, mümkün olduğunca en ucuz işgücünün istediği an elinin altında bulunmasıydı.

Dünya pazarına dünya tekellerinin hâkim olması dünya çapında küçük ve orta tarımın tasfiyesine, tarım ve hayvancılık yoluyla bireysel geçimin imkânsız hale gelmesine yol açtı. Yüz milyonlarca insan mülksüzleştirildi, buna karşın bu işsizleri emecek düzeyde bir sanayi de olmayınca bu insanlar ya en elverişsiz koşullarda büyük kentlerin kenarlarında ya kamplarda yaşamaya mecbur bırakıldı ya da bunlar daha güvenceli bir hayat için uluslararası göç yollarına döküldü. Emperyalist işgal ve savaşlar göç yollarındaki kalabalıkları daha da çoğalttı.

Üretim ne kadar hızlandırılabilirse artı kar imkânı o kadar artacaktı, tıpkı ayakkabı ya da gömlek üretimi gibi. Ne var ki bitki ve hayvanlar ayakkabı ve gömlekten farklı olarak canlı varlıklardı. Onların doğasına müdahalenin bir sınırı vardı. Bu sınırın aşılması kaçınılmaz olarak hastalıkların, virüslerin oluşmasını ve yayılmasını kolaylaştırdı.

bı ve gömlekten farklı olarak canlı varlıklardı. Onların doğasına müdahalenin bir sınırı vardı. Bu sınırın aşılması kaçınılmaz olarak hastalıkların, virüslerin oluşmasını ve yayılmasını kolaylaştırdı.

Emperyalist küreselleşme sürecinde kamusal sağlık ve bilim hizmetlerine yeterince kaynak ayrılmadığı ve

Bugün Afrika ve Asya'da üç milyar insanın bırakalım temizliği içme suyuna erişimi dahi yok.

Temiz suya erişimleri olmaması nedeniyle her yıl 842 bin insan çeşitli hastalıklardan hayatını kaybediyor.

Her yıl 5 yaşından küçük 100 milyondan fazla çocuk beslenme yetersizliği nedeniyle büyüme ve gelişim problemleri yaşıyor.

Dünyadaki çocuk ölümlerinin çoğuna burjuva devletlerin sağlık alt yapısına yeterli kaynak ayırmamaları sebep olmuştur. Dünya genelinde çocuk ölümlerinin yüzde 17,7'sine zatürre, yüzde 13,7'sine erken doğum, yüzde 12,3'üne ishal, yüzde 11,2'sine doğum sırasındaki ihmaller, yüzde 6,4'üne sıtma, yüzde 5,7'sine doğuştan sahip olunan rahatsızlıklar, yüzde 5,3'üne kan zehirlenmesi ve diğerlerine de kızamık, menenjit, tetanos, AIDS gibi çoğu önlenilebilir olan hastalıklar neden olmaktadır. Asıl öldürücü virüs kapitalizmdir.

Dünyada her yıl 500 milyon insan zatürreye yakalanıyor, beş yaş altı 1 milyon çocuk zatürreden ölüyor. Zatürrenin neredeyse bütünüyle yoksulları vurduğu ve yoksulluktan beslendiği sır olmasa gerek.

Dünya genelinde 3 milyar insan günlük 2,5 dolardan daha az kazanıyor. 900 milyon civarında insan ise "aşırı yoksul" statüsünde buna karşın dünyanın en zengin 26 milyarderi, dünya nüfusunun en yoksul yüzde 50'sini oluşturan 3,8 milyar insanın

toplam varlığına eşit servete sahip. Dünya çapında 2200 milyarderin serveti 2018 yılında 900 milyar dolar, yani günde 2,5 milyar dolar artış gösterdi. En zenginlerin serveti yüzde 12 oranında artarken, dünya nüfusunun en yoksul yarısının varlığı yüzde 11 azaldı.

Zengin ve fakir arasındaki uçurum bu denli derinleşirken, yoksullar rezil koşullar altında yaşam savaşı

Bugün Afrika ve Asya'da üç milyar insanın bırakalım temizliği içme suyuna erişimi dahi yok. Temiz suya erişimleri olmaması nedeniyle her yıl 842 bin insan çeşitli hastalıklardan hayatını kaybediyor.

verirken ortaya çıkan ve çıkacak bir salgından korunabilirler mi? Böyle koşullar altında virüs salgınlarının önüne geçilebilir mi?

Çöplüğe Atılan Yaşlı Nüfus

Koronavirüs en çok yaşlı nüfusa zarar veriyor. Yaşlı nüfus kapitalizm için bir yük. Bu nedenle burjuva devletler durmadan emekli olma yaşını yükseltiyor, emekçileri mezarda emekliliğe zorluyorlar. Genç işsizlik oranları kimi ülkelerde yüzde 30'larda 40'larda iken birçok ülkede emeklilik yaşı 67'ye yükseltildi, yükseltiliyor.

Koronavirüs salgını ile kapitalizmin insanlık düşmanı aşıçılık yüzü bir kez daha ve tüm iğrençliği ile gözler önüne serildi. Koronaya yakalanan ağır hasta yaşlıların bakımın-

dan vazgeçiliyor. Sağlığa yeterince bütçe ayrılmazsa, yaşlılar için yeterince sosyal bakım evleri kurulmazsa, onlar bir an önce kurtulması gereken bir yük olarak görülürlerse olacağı budur.

Emperyalist küreselleşme ve kapitalizmin varoluşsal kriz koşulları altında “fazla nüfus” kavramı da yeni anlamlar kazandı. “Fazla nüfus”, kapitalist üretim için gerekli hazırda bekleyen emek gücü orduları için kullanılırdı. Sermayenin çevrimine bağlı olarak fazla nüfus da artıyor ve azalüyordu. Yeni koşullarda ise kronik işsizlik ortaya çıktı. Bunun dışında ise “artık nüfus”, ya da kimilerinin “çöp nüfus” olarak tanımlanan yeni bir “fazla nüfus” ortaya çıktı. Yedek işsizler ordusuna da dâhil olmayan ve sayıları giderek artan bu sefiller ordusu gereksiz nüfus olarak görüldü.

Göç yollarında boğulan, donan insanlar, işgal savaşlarında katledilen, sefil koşullarda yaşamaya mahkûm edilenler nasıl burjuvalar için önemsiz bir ayrıntı ise, bu insanlar nasıl ki gereksiz, işe yaramaz “fazla nüfus” ise, yaşlılar da öyle görülmeye başlandı.

İşçinin Sağlığının Ne Önemi Var, Mühim Olan Kar

Koronavirüs salgını baş gösterdiğinde virüsün yayılmaması için halkın bir bölümü evlerinde mecburi karantinaya tabii tutuldu. Ne ki söz konusu işçiler olunca onlara evin yolu değil fabrikanın, ticarethanenin, büronun yolu gösterildi. İşçiler göre göre ölüm riskiyle çalışmaya zorlandı. Gözünü kar hırsı bürümüş kapitalistler güvenceli sığınaklara kaçarken işçileri eskisi gibi çalışmaya zorladı.

İşletmesini kapatanlar da işçileri ücretsiz izine çıkardı. Başkaca hiçbir geçim kaynağı ve birikimi olmayan bu insanlar hangi koşullarda yaşayacak, temel ihtiyaçlarını nasıl karşılayabilecek ki hastalıklardan, virüs salgınından kendilerini koruyabilsinler. Onları ücretsiz izne çıkarmak onları ölümlerle burun buruna getirmekten başka ne anlama gelir ki.

Oysa temel ihtiyaç maddeleri üretimi dışındaki tüm işletmelerdeki işçiler ücretli izne çıkarılabilir, bu maddelerin dağıtımını bir kamu hizmeti olarak örgütlenebilirdi. Kar için değil salt ihtiyaç için üretim yapıldığında az işçi ve işletme ile bunun üs-

tesinden kolayca gelinebilirdi. Üretim sürmesi zorunlu sektörlerde çalışan işçiler için de tüm sağlık önlemleri en üst düzeyde alınabilirdi.

Halka, Sağlığa Değil Sermayeye Kaynak Aktarma Fırsatı

Burjuva devletler dünya sermaye tekellerinin çıkarlarının bekçisidir. Bu gerçeklik, burjuva devletin halk düşmanı yüzü Koronavirüs salgını ile bir kez daha açığa çıktı. Halk adına toplumun ortak bütçesini yönetmekle görevli burjuva hükümetler bu bütçeyi sermaye tekellerinin hizmetine sunuyorlar. Koronavirüs salgını baş gösterdiğinden bu yana da trilyonlarca dolar bütçeden sermaye tekellerinin kasalarını aktarıldı.

ABD 1 trilyon, Almanya 614 milyar, İngiltere 412, Fransa 373, İspanya 216 milyar dolar ayırdı. Bu trilyonlar, “Koronavirüs salgınına karşı önlem” olarak ifade edildi. Gerçekte ise bu paranın aslan payı şirket kasalarına aktarılıyor. Örneğin Fransa 373 milyar doların 327 milyar dolarını sermayeye kredi olarak vermektedir.

İşçiler, emekçiler eğitime, sağlığa, barınmaya, yaşlı bakımına bütçe ayrılmasını isterken bütçe yeterli değil, kasada para yok diyenler, sağlığa, eğitime ve diğer sosyal alanlara birkaç milyar dolar ayırmayı yük sayanlar sıra sermayeye gelince “ekonomiyi kurtarma” bahanesi ile yüz milyarlarca doları kapitalistlerin hizmetine sunmaktadırlar. Kimin ekonomisi bu? Halkın sırtından sermayeyi kurtarma ekonomisi değil mi! Bir kez daha görüldü ki Korona gibi bir virüsün yarattığı tehdit ve tehlike burjuva devletin ve sahibi sermaye tekellerinin yanında nedir ki.

Türkiye’de ise koronaya karşı ayrılan bütçe 15,5 milyar dolardır.

Koronavirüs salgınına karşı başka ülkelerin ayırdığı bütçelere kıyasla devde kulak kalan bu miktar da hemen tamamıyla sermaye gruplarına ayrılıyor. Diğer ülkeler salgına karşı önlemler kapsamında aslan payını şirketlere verse de halka da “kedi payı” ayırmak gereği duymuş, örneğin hanelerin elektrik ve gaz giderlerini bir ay ertelemiş ya da üstlenmiştir. Faşist şef Erdoğan yönetiminde milyarlar şirketlere teslim edilirken halkın payına kolonya ve dua düşmüştür.

Eve Kapatarak Yönetme Kolaylığı

Koronavirüsün dünya çapında bir salgın halini almaya başladığı anlaşıldığında burjuva devletlerin bulunduğu yegâne çözüm sınırları kapatmak, hareketi sınırlamak ve halkı eve hapsedmek oldu. Peki ya işçiler ya mal dolaşımı ya para akışı bunlara neden sınırlama getirilmiyor? Kışladaki askerler ne olacak? Onlar neden terhis edilmiyor? Göçmen kamplarında yaşayanları ne yapacaksınız? Hapishanelerdekilere öneriniz nedir? Hapishaneler neden boşaltılmıyor? Sokaklarda yaşayanlar, evsizler nelerde toplanacak? Aynı anda deprem gibi bir felakete karşılaştığınızda ne yapacaksınız?

Nereden baksanız çaresizlik hali. Halkın değil de bir avuç sermayeda-

rın çıkar bekçisi olan devletin bir virüs karşısında acze düşmesine neden şaşalım ki!

Bir virüs salgını karşısında sosyal mesafe uygulanabilir, bir süre zorunlu olarak evlerde kalınabilir, buna kim itiraz edebilir ki. Konu bu değil. Temel ihtiyaçlar için sürdürülmesi gereken zorunlu işler dışında kalan işçilerin neden çalışmaya zorlandığı, zorunlu güvenlik önlemleri için gerekli askerlerin dışında kalanların neden terhis edilmediği, evsizlerin, yoksulların salgın karşısında koruma altına neden alınmadığı, hapishanelerin neden boşaltılmadığıdır tartışılan. Sermaye şirketlerine halkın ortak parasından milyarlar verilirken nüfusun büyük yoksul çoğunluğunun temel ihtiyaçları, elektrik, su, gıda, kira giderleri toplumsal fondan, yani devlet bütçesinden neden karşılanmadığıdır sorun.

Bu bir yana virüse karşı önlemler üzerinden, sokağa çıkma yasakları ile ezilenler, sömürülenler sıkıyönetimlere, sokağa çıkma yasaklarına alıştırılıyor. Burjuva devletler bunu tam da ezilenlerin dünya çapında yükselen muhalefetinden kurtulma, ayaklanmalardan yakayı sıyırma fırsatı olarak değerlendiriyorlar.

Yoksulları evlere tıkarak bütçeyi sermaye tekellerine sunuyorlar, tam taşları bağlayarak köpekleri salma hali.

Koronavirüs günlerinde sermaye tekellerinin bekçisi olan burjuva devletin yoksullar için vergi, hapishane, baskıdan başka bir anlamı kalmadığı hiç olmadığı kadar gün yüzüne çıktı.

Ne ki bu eve kapatma hali sürdürülemez. Ya da ne kadar sürdürülebilir? Hayat ne kadar süreyle durdurulabilir? İki hafta ya da bir ay sonra ne olacak? Virüs yeniden görülürse yeniden tecrit önlemlerine mi başvurulacak? Bunun ne kadar aptalca bir kısır döngü olduğu ortada.

İşığa Tutulmuş Tavşan: Burjuva Devlet

Nasıl oldu da bir virüsün önünde burjuva sistem diz çöktü, çaresiz kaldı, felç oldu. Denebilir ki bunların hiçbiri yeni değil. Sermaye üretimi-ne dayalı üretim ilişkilerinin egemen olduğu günden bu yana kapitalizm hep insanlık dışı yüzü ile karşımıza dikildi, emekçiler, yoksular, kadınlar hep açlığın, işsizliğin, doktorsuzluğun, ilaçsızlığın, evsizliğin pençesinde kıvrandı. Örneğin, 1918'deki İspanyol gribinde 50-80 milyon

arasında insan öldü. Doğru bunların hiçbiri yeni değil, yoksulluk, işsizlik, evsizlik, ilaçsızlık, doktorsuzluk her zaman vardı. Yine de uzun bir dönem ele aldığımızda örneğin 1870 ile 1970'i kıyasladığımızda emekçilerin hayat seviyesinin bütün dalgalanmalara rağmen gelişme halinde olduğunu görebiliriz. Bu yüzyıllık dönemde emekçilerin beslenme, barınma, sağlık ve eğitim gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması söz konusu

Faşizmin Sovyetler Önderliğinde yenilgiye uğratılması ile yeni bir dönem başladı, şimdi dünyanın bütün sermayesi sosyalizmin gelişmesini akamete uğratmak için birleşmişti. Kapitalizmin sosyalizmden daha ileri bir teknoloji geliştirebileceğini kanıtlamak için büyük bir yarışa girildi.

olduğunda meydana gelen ilerlemeyi kaydetmekte zorlanmayız.

Bu gelişmenin perde arkasında yatan iki temel olgu sınıf mücadelesinin düzeyi ve sermaye birikiminin ihtiyacının gerekleridir.

İşçi sınıfının örgütlü mücadelesi 1917 sosyalist devrimi ile taçlandığında artık kapitalist dünya eskisi gibi yürütülemezdi. Sosyalizmin inşası emekçi insanlığa yeni bir dünyanın, emekçiden yana bir sistemin, daha fazla kar için değil insan ihtiyaçlarının karşılanması için üretim yapılmasının pek ala mümkün olabileceğini göstermişti. Emperyalist

kapitalizm ikinci paylaşım savaşına değin, sosyalist inşayı yıkmayı esas aldı. Faşizmin Sovyetler önderliğinde yenilgiye uğratılması ile yeni bir dönem başladı, şimdi dünyanın bütün sermayesi sosyalizmin gelişmesini akamete uğratmak için birleşmişti. Kapitalizmin sosyalizmden daha ileri bir teknoloji geliştirebileceğini kanıtlamak için büyük bir yarışa girildi. Diğer yandan dünya işçi sınıfı sosyalizmin kazanımlarından aldığı güçle daha örgütlü ve güçlü mücadelelere giriyor, kapitalistler olası bir devrimden duydukları korkuyla işçi sınıfına tavizler vermek, burjuva devlet eğitim, sağlık gibi konularda halk yararına adımlar atmak zorunda kalıyordu. Bu da kaçınılmaz olarak emekçi sınıfların hayat düzeyinin görece yükselmesine yol açıyordu.

Sermaye birikiminin gerekleri de iş ve yaşam koşullarının değişmesini ve gelişmesini koşulluyordu. İşçinin fazla emek gücünün sömürülmesi nasıl ki sermaye birikiminin kaynağı ise bilimin teknolojiye uygulanması da bu kaynağın artırılması yani daha yüksek kar için sermaye birikiminin olmazsa olmazıdır. Bu bir yandan eğitilmiş insan sayısının diğer yandan üniversitelerin artmasını zorunlu kılar. Temel eğitim ve bilimsel araştırmalara duyulan ihtiyacı kapitalistler tek tek üstlenemezdi, tek tek kapitalistlerin sermaye birikimi düzeyi bunu karşılamaya yeterli değildi, bunu ancak onlar adına burjuvazinin kolektif temsilcisi devlet yapabilirirdi. Bu da kaçınılmaz olarak bilimsel bilgi ve çalışmaların halka açık ve kolektif olmasını getirdi.

1970'lerde durum değişmeye başladı. Sermayenin merkezileşmesi ve yoğunlaşması öyle bir düzeye ulaştı ki dünya tekelleri ortaya çıktı. Bu

tekellerin dünyayı kendi çıkarları doğrultusunda yeniden düzenlemesi kaçınılmazdı.

Böyle bir düzenlemenin yapılabilmesini sağlamak için her şeyden önce sınıf mücadelesinin basıncını kırmak, devleti dünya tekellerinin çıkarları doğrultusunda yeniden organize etmek gerekiyordu. Bu yönde atılan adımlar sonucu “sosyal devlet” uygulamaları adım adım tasfiye edildi. Sağlık ve eğitim bir kamu hizmeti olmaktan git gide çıkarıldı, sermaye birikim alanları haline getirildi. Hastaneler ve okullar şirkete hastane ve öğrenciler müşteriye dönüştürüldü. Sermaye tekellerine bağlı özel üniversiteler eliyle bilimsel çalışmaların halka açık görece kolektif niteliği ortadan kaldırıldı. Şu ya da bu tekel hangi alanda artı kar ihtimali görüyorsa bilimsel çalışmalar da o alana yönlendiriliyordu.

Koronavirüs, bunun ölümcül sonuçlarını gözler önüne serdi. Bir avuç tekelin çıkarlarına uyumlu hale getirilmiş devletin bir virüs karşısında nasıl bir acze düştüğü ortaya çıktı. Şimdi yeniden sağlık sisteminin kamulaştırılmasından, üniversitelerin yeniden düzenlenmesinden bahsediyor, ya da böyle talepleri bir çözüm olarak öne sürenler var, diyorlar ki neo-liberalizm kötü, sosyal devlete dönelim.

Hayır, dönemezsiniz bu imkânsız. “Sosyal devlet”, belirli tarihsel koşullarda ortaya çıkmıştı, o koşullar aşıldı, geride kaldı, oraya geri gidilemez. Birkaç yüz dünya tekelinin dünya pazarına hâkim olduğu bir dünyada “sosyal devlet” bir hayaldir. Sermaye genişletilmiş yeniden üretim krizi yaşıyorken onun için hayati önem taşıyan yatırım alanlarından çekilmesini beklemek, ya da onu

buna zorlayarak geri adım attırmak mümkün değil. Yegâne çözüm sermayenin olmadığı yeni bir düzendir, “sosyal” değil sosyalist bir devlettir. Bugünkü burjuva devlet yönetimi altında toplumsal kaynaklar sermayenin kurtarılmasına ayrılıyor. Bunda şaşılacak bir şey olmasa gerek. Bu dünya tekellerine kaynak aktarılmazsa yalnızca bu tekeller değil kapitalist devletler de ayakta kalamaz, bu her ikisinin kaderi hiç olmadığı kadar iç içe geçmiştir.

Dünya Devrimi

Koronavirüs gösterdi ki kapitalizmin yol açtığı sorunlara tek tek devletlerin çözüm bulması imkânsızdır. İklim ve göç sorunlarında da görüyorduk, şu ya da bu devletin iklim ve göç konusunda alacağı önlemler kendi başına bir anlam ifade etmez, ancak dünya çapında iş birliği ile bunların üstesinden gelinir. Koronavirüs ise bu gerçeği çok daha çıplak biçimde gözler önüne serdi.

Emperyalist küreselleşme sürecinde sermaye serbest dolaşırken emek zincirlendi. Başka türlü ucuz emek gücüne dayalı yoğun sömürü cennetleri oluşturulamazdı. Bu sömürü cennetlerinde tekeller bir yandan muazzam karlar elde ederken diğer yandan kendi ülkelerindeki işçi sı-

nının örgütlü basıncından kurtuluyorlardı.

Sermaye ne kadar yoğunlaşırsa yoğunlaşsın, merkezileşirse merkezileşsin nasıl ki yine de çoğul olmak zorundaysa burjuva devlet de tek bir dünya devleti haline gelemmez. Sermaye birikimi için farklı sermayeler ve devletlerin varlığı gerekir.

Koronavirüs salgını ise bir bölümünün diğerlerini sömürdüğü, birbiriyle rekabet halindeki devletlere değil birbiriyle dayanışma ve iş birliği içindeki devletlere ihtiyaç olduğunu gösterdi. Kapitalist devletlerden oluşan bir dünyada bunun mümkün olmadığı ve asla olamayacağı açıktır. Gel gör ki bir devlet ne kadar gelişkin olursa olsun, kaynakları ne kadar bol olursa olsun başka devletlerle iş birliği yapmazsa bir virüsün üstesinden dahi gelemmez. Üretebileceği tek çözüm kendisini geri kalan dünyadan tamamıyla tecrit etmektir, ama bu da ancak kısa bir süre için işe yarayabilir.

Günümüz kapitalist dünyasında bir dünya devleti için maddi teknik temel oluşmuştur. Dünya tekelleri dünya fabrikaları kurdu. İletişim ve ulaşım dünyayı hiç olmadığı kadar birbirine bağladı. Gel gör ki sermaye, sömürü çarkını devam ettirebilmek için çoklu devletlere ihtiyaç duyar, hem iktisadi anlamda hem de politik anlamda böyledir. Bir avuç emperyalist devlet dünyanın geri kalanını boyunduruk altında tutabildiği sürece dünya tekelleri sermaye birikim döngüsünü sürdürebilir, işlerin iyi gittiği dönemde genellikle bu döngünün sürdürülmesi için iş birliğine gidilir ama işler kötüleştiğinde, kriz patladığında “her koyun kendi bacağından asılır”, en güçlü olanlar diğerlerinin tepesine biner,

yetmiyorsa savaşır. Bu nedendir ki burjuva devletleri arasında halklar yararına iş birliği, dayanışma beklemek ham hayaldir.

Dünya tekelleri yarış halinde Koronavirüs aşısı bulmaya çalışıyor. Onların bu gayretinin altında yatan bir an önce virüsü yenmek değil, başkalarından önce bularak kısa sürede olağanüstü karlar elde etmektir. Trump’ın Koronavirüs aşısı geliştirmekte olan bir Alman ilaç şirketine rüşvet teklif etmesi bunun en göz çırkıcı örneğidir.

Koronavirüs salgını gösterdi ki

**Koronavirüs salgını
ise bir bölümünün
diğerlerini sömürdüğü,
birbiriyle rekabet
halindeki devletlere değil
birbiriyle dayanışma ve iş
birliği içindeki devletlere
ihtiyaç olduğunu gösterdi.
Kapitalist devletlerden
oluşan bir dünyada bunun
mümkün olmadığı ve asla
olamayacağı açıktır.**

dünyamız bir an önce komünizme varan sosyalist devletler olarak örgütlenmezse insanlığın toptan bir yok oluşa doğru yokuş aşağı yuvarlanması daha da hızlanacaktır. Bilimin, tekniğin, sağlığın ancak dünya çapında örgütlenmesi ile kapitalizmin insanlığa bela ettiği sorunların üstesinden gelinir. Bir “dünya devleti”nin kurulması çözümü gündeme gelmiş bir sorudur. Ne ki bu sorun ancak tek tek ülkelerdeki burjuva iktidarların yıkılması ve

sosyalist iktidarların kurulması ile mümkün hale gelebilir. Kapitalizmi iktisadi olduğu kadar politik ve ideolojik olarak da tarihin çöplüğüne fırlatıp atmak için burjuvazi üzerinde diktatörlük kurmaktan başka bir yol yok. Burjuvazi bir sınıf olarak tasfiye edilmeden Koronavirüslerin üstesinden gelinemez. Bu hedefe ulaşılamazsa bugünkü koronanın bir biçimde üstesinden gelinse bile yarın yeni ve çok daha tehlikeli bir virüs yeniden kapıya dayanacaktır.

Yine de biz arzu ettiğimiz dünya çapındaki bu yeni örgütlenmeye “devlet” demeye devam edecek miyiz?

Kapitalizmi dünyadan kovduğumuzda artık bir devlete de ihtiyacımız olmayacak, bu nedenle dünya çapında böyle bir örgütlenme “devlet” kavramı ile tarif edilemez. Bu artık kelimenin bildik anlamıyla bir “devlet” değildir çünkü baskı altına alınması gereken bir sınıf ya da savunulması gereken sınırlar artık yoktur, bu dünya çapında toplumsal bir örgütlenmedir. Böyle bir örgütlenme için bilimsel teknik gelişme yeterli düzeydedir.

Yeni Bir Dünya

Yeni Bir İnsan Türü

Virüslerin üstesinden virüslerin ortaya çıkmasına yol açan koşullara karşı mücadele ile gelinebilir. Kapitalizmi ortadan kaldırmadan atılacak tüm adımlar sadece yeni bir virüs salgını ortaya çıkana kadar işe yarayabilir. Virüs salgınlarını üreten kapitalist üretim koşullarıdır. Kapitalizm ortadan kaldırılmadan virüs salgınları ile baş edilemez.

Bugünkü bilimsel teknik altyapı ile bile zorunlu çalışmayı en aza, bir iki saate indirmek ve böylece işsiz-

liği ortadan kaldırmak, büro işlerini bütünüyle bilgisayarlara aktarmak, sağlık, eğitim, ulaşım, barınma gibi en temel ihtiyaçları meta üretim alanından çıkararak bütünüyle ücretsiz yapmak mümkündür. Aile içi emeğin toplumsal emek haline getirilmesi, çocukların bakım ve eğitiminin bütünüyle toplumsal iş haline gelmesi de mümkündür. Zorunlu çalışma süresi bu denli düştüğünde hem eğitim ve sağlık alanında daha çok insan çalışıyor olacak hem de insanların kalabalık şehirlerde insani olmayan koşullarda sefil bir hayat sürmele-

Kapitalizmi ortadan kaldırmadan atılacak tüm adımlar sadece yeni bir virüs salgını ortaya çıkana kadar işe yarayabilir. Virüs salgınlarını üreten kapitalist üretim koşullarıdır. Kapitalizm ortadan kaldırılmadan virüs salgınları ile baş edilemez.

rinin nedenleri ortadan kalktığı gibi böyle kalabalık şehirlere de ihtiyaç kalmayacaktır.

Bugünkü bilimsel ve teknik alt yapı ile ekolojik dengeyi koruyan insanla doğa arasında yeni bir üretim ilişkisi yaratmak olanaklı hale gelmiştir. Sermaye biriktirmek için sermaye biriktirmeye dayalı üretim ilişkisi ortadan kaldırıldığında doğa bir sömürü, bir yağma aracı olmaktan çıkarılarak insanla doğa arasında doğanın tüketildiği değil üretildiği yeni bir ilişki geçirilecektir.

Toplumsal mülkiyet yeni bir toplumsal insanı gün yüzüne çıkarırken kapitalizmden kalma tüm pislikleri tarihe gömecektir.

Böyle yeni koşullar altında yine de virüsler ortaya çıkabilir elbette, ama insanların aç ve sefil olmadığı, göç yollarına düşmediği, sokaklarda yaşamadığı; bütün üretimin bir avuç sermayedarın değil toplumun denetiminde olduğu; kar için değil toplumsal yarar için üretim yapıldığı, doğanın yağmalandığı değil üretildiği koşullarda, sermaye biriktirmek için değil, bilim, sağlık ve kültür biriktirmek için kaynakların harcandığı yeni toplumda olası virüslerle baş etmek elbette çok daha kolay olacaktır.

Bu yeni koşulların insanı da yeni bir tür insan olacaktır. Bir başkasını sömüren, ezen, başkasının ürettiklerini el koyan, rekabetçi, bencil, bireyci insan tarihin karanlık sayfalarına fırlatılıp atılacaktır. Yeni tarihin yeni insanı dayanışmacı, paylaşımcı, eşitlikçi, özgür insan olacaktır.

Koronavirüs bu yenedünya ve yeni insana ne kadar ihtiyacımız olduğunu ve buraya bilinçli eylemle ulaşabileceğimizi ve bunun ne kadar acil bir gereksinim olduğunu çok güçlü biçimde göstermiştir.

Koronavirüsün çağrısı; eşitsizliğin, sınırların, sınıfların, cins ayrımcılığının reddidir; komünizmdir.

Faşist şefflik rejimine karşı mücadelenin temel sorunları

Toprak Akarsu

Antifaşist mücadelede ittifaklar ve antifaşist cephenin geliştirilmesi sorunlarının başına şu ya da bu şekilde etiketlenerek CHP ile ittifakın konması özünde üçüncü cephe siyasetini reddedilmesidir. Bu eğilimlerle açıkça mücadele edilmezse faşist diktatörlüğün yıkılması ve halkçı demokratik bir iktidarın kurulması yolunda ilerlenemez, hatta antifaşist mücadelenin burjuvazinin diğer kesimine ve cephesine yedeklenmesi önlenemez.

Toplumun ezilen, sömürülen, haklarından yoksun bırakılan sınıf ve kesimleri herhangi bir biçimde harekete geçtiklerinde faşist şefflik rejimiyle karşı karşıya geliyorlar. Değişik kesimlerin taleplerini karşılama ve sorunları çözmeye yeteneğinden yoksun faşist şefflik rejimi faşist devlet terörüyle, itiraz edenleri, sesini yükseltenleri ezmeye yöneliyor. Değişik toplumsal kesimlerin öncüleri diktatörlüğün ilk hedefi oluyor. Türkiye ucube “cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi” adı altında faşist şefflik rejimi tarafından yönetildiği için, antifaşist cephenin geliştirilmesi başta olmak üzere antifaşist mücadelenin bütün sorunları güncel ve yakıcı. Böyle olmaya da devam edecektir.

Günümüz Türkiye’sinin en önemli gerçeği nedir?

Herhangi bir toplumsal kesim, ister ekonomik, ister akademik, ister sosyal, ekolojik ya da cinsiyet, kül-

türel veya sportif, ulusal, inançsal ya da siyasi, ne tür taleple yola çıkarsa çıksın, faşist şefflik rejimini karşısında buluyor. Bütün sorunlar, bütün talepler ve bütün yollar faşist şefflik rejimi gerçekliğiyle karşılaşıyor, bütün talep ve sorunlar faşist şefflik rejimiyle mücadele genel sorununa bağlanıyor. Toplumdaki bütün diğer çelişkiler özgün kimliklerini yitirmeksizin devlet-halk çelişkisinin içerisine akıyor, bu potada buluşuyor. Bu çelişki nüfusun çok değişik kesimlerini kendi girdabına çekiyor, derinleşiyor ve keskinleşiyor. Harekete geçen bütün toplumsal kesimler faşist diktatörlüğün politik özgürlüğün kırıntılarına dahi tahammül edemediği, eleştiri, itiraz ve protestoları devlet terörüyle bastırma, ezme faşist saldırganlığına çarpıyor. Faşist şefflik rejimini, faşist diktatörlüğünü yıkmak ya da özü politik özgürlüğün fethedilmesi demek olan antifaşist,

antisömürgeci, antiemperyalist, cins özgürlükçü demokratik devrim, en yakıcı ve yaşamsal güncel devrimci sorun ve görevdir.

Şeflik rejimi ve faşist şef, ülkücü faşist MHP'nin çok özel katkılarıyla kurulan bir ittifaka dayanarak ayakta durabiliyor. Politik İslamcı AKP ve ülkücü faşist MHP ittifakı, ırkçı şovenizmle dinsel gericiliğin bu özel alışımı şeflik rejimine damgasını vuruyor. Bu ittifak şeflik rejiminin ayakta kalması için birinci derecede belirleyici olsa da Ergenekoncular ve Perinçek'in Vatan Partisi ile kurulan ittifak da önemsiz değil. Bu iki kesimin bürokrasi içerisinde temsil ettikleri eğilimler var ve keza şovenizmle, sosyal şovenizmle zehirlenmiş ulusalcı kitleler üzerinde belli bir etkileme gücüne sahipler.

Faşist şeflik rejiminin programının merkezinde, yeni-Osmanlıcı yayılma siyaseti ve işgalci savaşlar ile -eğer mümkün olursa - öncelikle Türk burjuvazisinin 100 yıllık Güney Kürdistan ve Rojava Kürdistan'ını yutarak misak-ı milliye gerçekleştirme amacı duruyor. Devletin bekasımı da bu planın gerçekleşmesinde görüyorlar. Kürdistan'ın petrol kaynaklarını ele geçirmek, bölgenin petrol ve doğal gaz dağıtım yolları üzerinde söz ve etki sahibi olmak, kronik enerji sorununu bu sayede çözmek için yanıp tutuşuyorlar. Bunu ekonomik mali krizi atlamanın temel yollarından birisi görüyorlar. Diğerisi ise, emperyalist küreselleşmenin en sağlam siyasi ve sınıfsal dayanağı işbirlikçi tekeli burjuvazinin içeride işçi sınıfı üzerindeki artı değer sömürsünü misliyle arttırmaya yönelmesi oluyor. Sermaye oligarşisi zaten bu nedenle de faşist diktatörlüğe ihtiyaç duyuyor.

İktidarın bütün iplerini elinde tutan faşist şef aynı zamanda toplumun Sünni İslamizasyonunu amaçlıyor ve bunu müttefiklerine de dayatıyor. Keza burada eğitim sisteminin İslamcı dönüşümü kadar, kadınların makbul kadın, anne ve eş olarak eve kapatılması önemli bir yerde duruyor. Faşist şeflik rejimi, büyük korku kaynağı gençliğin gözünü açmaması ve başını kaldırmaması için tüm imkânlarını kullanıyor, dinci nesiller yetiştirme amacıyla ideolojik terörlere gençlerin beyinlerini çocuk yaşta teslim alma programı uyguluyor.

Açıkça görüldüğü gibi şeflik rejiminin programı işçi sınıfı ve kadınları, Kürt halkını, gençleri, laik yurttaşları, Alevi halkımızı keza Hıristiyan halklarımızı, ulusal toplulukları faşist saldırganlık ve faşist devlet terörünün hedefleri olarak tanımlıyor. Bütün bunlar, faşist şeflik rejimini yıkacak toplumsal ve siyasi güçlerin bileşimi ve yapısının niteliğini açığa çıkartan güçlü verilerdir. Faşist şeflik rejimini yıkacak politik devrim anti sömürgeci, antiemperyalist, cins özgürlükçü ve demokratik niteliktedir.

Seçimlerde kendini "millet ittifakı" olarak tanımlayan CHP-İYİP-SP-DP'nin oluşturduğu blok, Türk egemen sınıflarının ikinci cephesidir. Millet ittifakı içerisinde CHP özel bir konuma sahiptir ve CHP-İYİP, işbirliğinin iki ana gücünü oluşturmakta-

dır. Bu ulusalcı, gerici, faşist karması ittifakın faşist bloğun ekonomik mali hedefleriyle uyumlu olduğunu söylemek yanlış olmaz. Keza millet ittifakı açık/dolaylı, misak-ı milli hedeflerini de benimsemektedir. Ege-men sınıfın bu ikinci cephesi “cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi”ne karşıdır ve faşist şeflik sisteminin kuruluş sürecinde tasfiye edilen parlamenter sisteme geri dönülmesini istemektedir. Dünkü parlamenter

CHP, bütün kritik Can'larda uzlaşarak ya da işbirliği yaparak faşist şeflik rejiminin kuruluşuna büyük katkılar sundu. 7 Haziran seçimlerinden sonraki süreç bunları çarpıcı tarzda doğrular. CHP, AKP-MHP faşist diktatörlüğü, faşist şeflik rejiminin kurulmasından sorumludur.

sistemin restorasyonu -“güçlendirilmiş parlamenter sistem” diyorlar- bu cephenin programıdır. Tabii millet ittifakının İYİP, SP, DP bileşenlerinin her biri uygun koşullar oluştuğunda faşist şeflik hükümet ortaklığına ve faşist ittifaka dâhil olmaya da hazırdırlar. “Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine” itiraz ediyorlar, ama faşist şeflik rejimiyle, faşist şeflik uzlaşma ve işbirliği çizgisi izliyorlar. Bu, güya kendini faşist şeflik rejimiyle uzlaşmaz göstermeye çalışan CHP için de tamamen geçerlidir. AKP'den ayrılan eski bakanlar Ahmet Davutoğlu ve Ali Babacan'ın kurdukları partiler

de millet ittifakından çok farklı bir pozisyona sahip değiller.

CHP, bütün kritik an'larda uzlaşarak ya da işbirliği yaparak faşist şeflik rejiminin kuruluşuna büyük katkılar sundu. 7 Haziran seçimlerinden sonraki süreç bunları çarpıcı tarzda doğrular. CHP, AKP-MHP faşist diktatörlüğü, faşist şeflik rejiminin kurulmasından sorumludur.

“Millet İttifakı”nın sürükleyici partisi CHP, diğer partilerden farklı bir siyasal pozisyona sahiptir. Bu cephe bir bütün olarak oy desteğini aldığı, etkilediği kesimleri faşizmle, faşist şeflik rejimiyle uzlaşmaya yöneltiyor olmakla birlikte, CHP'nin dayandığı kitle ile ortaklarının dayandığı kitle siyasal eğilimleri ve tutumları itibarıyla geleneksel tarzda farklıdır. Diğer partilerin tabanı muhafazakâr, dindar ya da şoven Türk milliyetçisi eğilimdeyken, CHP'nin tabanı şovenizm ve sosyal şovenizmle zehirlenmiş olmakla birlikte faşist şeflik rejimine ve diktatöre karşı önemli bir mücadele potansiyeli taşımaktadır. Millet ittifakını diğer partilerden farklı olarak CHP, faşist şeflik rejimine karşı mücadeleye atılmak isteyen, belli bir dönüşüm sürecine giren kitleleri etkileme faşist şeflik rejimi ve diktatörle uzlaştırma çizgisine çekme kapasitesine sahiptir. Antifaşist mücadelenin gelişiminin önündeki en büyük tehlike ve en büyük engeldir bu.

Millet ittifakı da faşist şef kadar, sokakların kargaşa ve kaostan uzak tutulmasını, düzenin hakim olmasını istiyor. Devletin bekası kadar “düzenin hâkim” olması da uzlaşma ve işbirliğine temel olmaktadır. Faşist şef eğer gücü yeterse iktidarının devamı için seçimleri bir tekmede çöpe göndermeye hazır olduğunu yeterli

açıklıkla gösterdi. Buna rağmen düzenin hâkim olmasını isteyen millet cephesi ve mimarı CHP, faşizmin seçimler ile gideceği hayalini yayarak, antifaşist kitleleri fiili meşru mücadele çizgisinden uzaklaştırmaya ve parlamenter hayallerle avunmaya yönelterek faşist şefflik rejimine büyük bir destek sunuyor, diktatörün iktidar değirmenine su taşıyarak ömrünü uzatıyorlar.

Düzenin hâkimiyetinin istikrarı, parlamenter rejimin restorasyonu programı, faşist şefflik rejiminin seçimlerle ortadan kaldırılabileceği hayaline dayanan faşist şefflik rejimiyle uzlaşma, uzlaştırma, kritik anlarda işbirliği siyaseti, faşist şefflik rejimine ve diktatöre karşı çıkan kitlelerin etkili bir şekilde mücadeleye atılmasının önündeki en büyük engeldir. CHP'nin yürüttüğü faşist şefflik rejimi ve faşist şeffle uzlaşma ve işbirliği siyasetinin kitleler içerisinde etkisiz hale getirilerek yenilgiye uğratılması, birleşik antifaşist fiili meşru mücadelenin yükseltilebilmesinin ve

faşizmin yenilgisini hazırlamanın birinci temel koşuludur.

Genel olarak siyasal güçlerin sıralanışı bakımından olduğu kadar özel olarak faşist şefflik rejimine karşı mücadele eksenindeki siyasal saflaşmaların projeksiyonundan bakıldığında toplumun sömürülen sınıfları, baskı ve aşağılamaya uğrayan ezilen, haklarından yoksun bırakılan toplum kesimleri egemen sınıfların iki ana cephesi dışında, bu iki cepheden ayrı olarak, işçi sınıfı ve ezilenler cephesini, 3. cepheyi oluşturmaktadır. Türkiye emekçi sol hareketi, Kürt ulusal demokratik hareketi, demokratik Alevi hareketi, yaşam tarzı özgürlüğü isteyen laikler, demokratik kadın hareketi, ekolojik mücadele yapıları, LGBTİ+'lar nesnel olarak bu cephenin toplumsal bileşenleridir. Siyasal özneler düzleminden ele alındığında 3. cephe HDP-HDK ekseninde belirginlik kazanmakta, HBDH ise 3. cephenin başka bir görünümünü, bir başka boyutunu vermektedir. Bunlar, poli-

tık özgürlük mücadelesinin ve faşist şefflik rejimine karşı mücadelenin ana dayanakları durumundadır.

Tutarlı antifaşistlerin cephesel ilişkilerinin gelişimi bakımından acilen aşılması gereken temel sorunların vurgulanmasında yarar var:

Birincisi, emekçi sol hareketin safalarında yürürlükteki rejimin faşist diktatörlük olduğu gerçeğini kavramayan, kabul etmeyen veya inkâr eden, bir şekilde faşizmle uzlaşmaya çıkan, emekçi sol saflarda parlamenter hayaller yayan tanım ve analizler ile ideolojik-teorik mücadele, keza

CHP ile ittifak yönelim ve çizgisi parlamenterist yaklaşımlarla, antifaşist kitlelerin fiili meşru mücadelesini küçümsemeye, kitlelere güvensizlikle el ele gitmektedir.

benzer siyasi eğilimlerin işçi sınıfı, gençler, kadınlar ve tüm ezilenler, faşist şefflik rejimine karşı mücadeleye yönelen kitleler nezdinde teşhiri, etkisizleştirilmesi büyük bir önem taşımaktadır.

İkincisi, emekçi sol hareketin ihmal edilemez bir kısmı, antifaşist öznelerin bir bölümü işaret edilen antifaşist cephesel eksenlerle buluşmamış, politik özgürlük için faşist şefflik rejimine karşı cephesel bir ilişkilene girememiş, girmemiş olmaları antifaşist mücadelenin bir zafiyeti olarak kendisini göstermektedir.

Üçüncüsü, emekçi sol hareket içerisinde yer alan kimi yapıların, birleşik antifaşist mücadelenin geliştiril-

mesi, faşizme karşı cepheleşmek söz konusu oldu mu açık, örtük, doğru-ndan ya da dolaylı bujuva solla ilişkilenmeyi öncelikli sorun görmeleri diğer bir temel sorun ve zaafıdır. CHP ile ittifak yönelim ve çizgisi parlamenterist yaklaşımlarla, antifaşist kitlelerin fiili meşru mücadelesini küçümsemeye, kitlelere güvensizlikle el ele gitmektedir.

Antifaşist mücadelede ittifaklar ve antifaşist cephenin geliştirilmesi sorunlarının başına şu ya da bu şekilde etiketlenerek CHP ile ittifakın konması özünde üçüncü cephe siyasetini reddedilmesidir. Bu eğilimlerle açıkça mücadele edilmezse faşist diktatörlüğün yıkılması ve halkçı demokratik bir iktidarın kurulması yolunda ilerlenemez, hatta antifaşist mücadelenin burjuvazinin diğer kesimine ve cephesine yedeklenmesi önlenemez.

Dördüncüsü, nesnel olarak faşist şefflik rejimine karşı mücadelenin merkezini ve omurgasını oluşturan, kendisi de esasen antifaşist cephenin bir biçimi olan HDK-HDP, bu gerçekliğin koşulladığı ve keza bu misyonun gerektirdiği stratejik hareket tarzını geliştirmekte zorlanmakta ve yalpalamaktadır. Hatta zaman zaman 3. cephe siyasetinden sapmakta, 3. cephe siyasetinin dışına düşmektedir. Faşist şefflik rejiminin halkın fiili meşru mücadelesiyle yenilgiye uğratılması, halkçı demokratik iktidar kurma hedefi ve halkçı demokratik bir program ile faşist diktatörlüğe karşı mücadelenin ve antifaşist cephenin geliştirilmesi, 3 cephe siyasetinin faşizm koşullarına uyarlanmasından başka bir şey değildir.

Beşincisi, “en geniş antifaşist cephe” adına faşist diktatörlüğe karşı mücadelenin içinden geçilmekte

olan anında mümkün ve gerçekleştirilebilir olanı ihmal etmek, önemsizleştirmek, elde etmeye çalışmamak emekçi sol hareketin saflarındaki var olan, günün acil antifaşist görevlerinden imtina eden, kaçan bir eğilimdir. Antifaşist cephe aynı zamanda bu türden eğilimlerle mücadele içerisinde gelişebilir.

Emekçi sol saflarda bu zaafaların ve zayıflıkların aşılması yönünde ideolojik mücadelenin geliştirilmesi antifaşist cephenin, faşist şefflik rejimine karşı direnişin gelişimine büyük bir itilim kazandıracaktır.

Kendisini tutarlı ve kararlı antifaşist olarak gören fakat antifaşist cepheleşme çalışmalarına yönelmeyen politik öznelerin kendi pozisyonları ve faşizme karşı mücadelenin verili durumunu nasıl değiştirebilecekleri ve antifaşist güçlerin ciddi ve kapsamlı bir politik hamleyi nasıl yapabileceği üzerine düşünme sorumlulukları vardır. Böyle acil ve ertelenmez bir sorumluluktan imtina etmeleri kendilerini amaçlaştırmak gibi politik akımları kötürümleştiren bir yönde derinleşmelerini getireceğinin ayırtaında olmalıydılar.

Antifaşist mücadele stratejisinin temel sorunları, ayırıcı çizgileriyle şöyle özetlenebilir:

I

Faşist şefflik rejimine karşı mücadele, diğer bir anlatımla “antifaşist mücadele” iktidar mücadelesidir. Antifaşist mücadele yalnızca sömürgeci işbirlikçi tekelci burjuvazinin faşist devlet biçimini değil aynı zamanda onun sınıf iktidarını ve egemenlik aygıtı burjuva devleti tasfiye etmeyi hedef alır. Faşizm, işbirlikçi tekelci burjuvazinin en gerici, en şoven, en emperyalist, en saldırgan açık terörcü diktatörlüğüdür.

Orta burjuvazinin saflarından faşist devlet biçimine karşı çıkışlar burjuva sınıf egemenliğine ve burjuva devlete yönelmez, yönelemez; onların faşizme muhalefeti devletin faşist biçimine karşı çıkmakla sınırlı kalır. Burjuva devlete onların da diğerleri kadar ihtiyacı vardır. Burjuva devleti hedefleyen her devrimci harekete, yalnızca karşı çıkmazlar, ezmek için ellerinden geleni yapacaklarından da kimsenin kuşkusu olmasın, açıkça karşı devrimcidirler.

II

İşçi sınıfı ve emekçilerin, tüm ezilenlerin, halklarımızın faşist şefflik rejimine ve diktatöre karşı mücadelesi bütün değişik biçimleriyle meşrudur. Faşist şefflik rejimine karşı mücadeleye değişik kesimler değişik biçimlerde ve farklı düzeylerde katılabilirler, ancak halkın faşizme karşı silahlı direniş ve fiili meşru mücadele hakkı reddedilmez, halkın direniş hakkının reddi faşist şefflik rejimine hizmet eder. İşçi sınıfı ve ezilenlerin, halklarımızın faşizme karşı silahlı direniş hakkı, fiili meşru mücadele hakkı dokunulmazdır, kutsaldır.

Birleşik antifaşist mücadele de fiili meşru mücadeleyi temel alır.

III

İşçi sınıfı faşizmle olduğu kadar, faşizmin temelini oluşturan kapitalist sistem ve burjuva sınıf egemenliğiyle de uzlaşmaz karşıtlık halindedir. Keza sömürgeci boyunduruğu kırma mücadelesi yürüten Kürt ulusu, varlığını tehdit eden Türk burjuva egemenliğinin faşist biçimine olduğu kadar bizzat kendisine de karşıdır. Toplumun sömürülen sınıf ve katmanlarının, ezilen sömürülen, haklarından yoksun bırakılan toplumsal kesimlerin nesnel toplumsal durumları, nesnel iktisadi ve toplumsal çıkarları onların antifaşist mücadelesini burjuva egemenliğin faşist devlet biçimine olduğu kadar onun temeli burjuva devlete ve egemen sınıfın kendisine de yöneltilir.

VI

İşçi sınıfı ve ezilenlerin iktidar mücadelesi, hemen ve doğrudan faşist diktatörlüğü yıkmayı, antifaşist demokratik halkçı programı uygulamayı görev edinen anti-sömürgeci,

cins özgürlüğü, antiemperyalist, demokratik karakterli politik devrim mücadelesidir.

IV

Faşist diktatörlüğü yıkmayı hedefleyen mücadele stratejisi kendisini yasallıkla sınırlandırmaz, bilakis fiili meşru mücadeleyi temel alır. Parlamentosu, parlamento dışındaki antifaşist mücadeleyi geliştirmek amacıyla halklarımıza, işçi sınıfı ve ezilenlere hitap edilecek bir kürsü olarak kullanmayı reddetmeksizin,

İşçi sınıfı ve ezilenlerin iktidar mücadelesi, hemen ve doğrudan faşist diktatörlüğü yıkmayı, antifaşist demokratik halkçı programı uygulamayı görev edinen anti-sömürgeci, cins özgürlüğü, antiemperyalist, demokratik karakterli politik devrim mücadelesidir.

halkın parlamentoya umut bağlamasına karşı, burjuvazinin CHP başta olmak üzere faşist şefflik rejimiyle çelişkisi olan kesimlerinin yadıkları parlamenter hayallerle sistematik biçimde mücadele etmeyi şart koşar.

IV

Faşist şefflik rejimine ve diktatöre karşı direniş, faşizme karşı direnen siyasi ve toplumsal güçlerin birleşme, cepheleşme istek ve eğilimi, faşizmin yenilgisi ve devrimin zaferinin

kilometre taşlarıdır. Faşist şeflik rejimine karşı mücadelede sonuna kadar kararlı güçlerin, faşist şeflik rejimini yıkmak, demokratik halkçı bir iktidar kurmak ve halkçı demokratik programı uygulamak amacıyla, fiili meşru mücadele stratejisine dayanan birleşik antifaşist bir merkez oluşturmaları ve faşizme karşı mücadelede en geniş antifaşist özneleri antifaşist cepheye birleştirme çizgisinde harekete geçmeleri, politik ve toplumsal atmosferi halklarımız lehine değiştireceği gibi, inisiyatifin ve moral üstünlüğün antifaşist güçlere geçmesini sağlar ve faşizme karşı mücadeleye büyük bir itilim kazandırır.

IIV

Antifaşist cephenin geliştirilmesi için tutarlı antifaşist özneler her düzeyde etkin olmalıdır. Kuşkusuz, merkezi olarak siyasi öznelerin birleşik bir antifaşist mücadele merkezi oluşturmaları büyük bir kazanım ve antifaşist mücadelenin ve antifaşist cephenin gelişiminde çok büyük bir ileri adım olur. Antifaşist cepheleşme siyaseti hem kentler düzeyinde hem de gençlik, kadın gibi değişik kesimlerde ve tabi emekçi semtler, fabrikalar, işletmelerde, üretim ve yerleşim birimlerinde, antifaşist direniş komiteleri biçiminde aşağıdan ve en yaygın biçimde geliştirilmelidir.

Kuzey ve Doğu Suriye devrimi yeni bir kavşakta

Arîn Çiya

Biriken ya da üst üste gelen, birbirini besleyen bütün bu karşı devrimci etkenler, Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi ve devrimin kazanımlarının, Rojava Devrimi'nin büyük bir tehdit altında olduğuna, büyüyen restorasyon tehlikesine dikkat çekmektedir. Devrimin kazanımlarını savunmak, restorasyoncu güçlere karşı mücadele içerisinde, yeni bir devrimci atılımı hazırlamak devrimci önderliğin hemen önünde duran görevlerdir.

Faşist şef Erdoğan BM genel kurulunda elinde bir haritayla ortaya çıktı. Kobanê'den başlayarak Güney Kürdistan'a açılan Semelka kapısına kadar 32 km derinliğinde bir alanı işgal edeceğini açıklıyordu. Böylece işgal altında tuttuğu Efrîn, Cerablus ve El Bab'la bütün bir sınırı ele geçirecekti. Buraya bir milyon göçmeni yerleştireceğini belirtiyordu; tankları, hemen arkasından TOKİ'yi sokacak, göçmenlere bahçeli evler yaptıracaktı. Burada yaşayan Kürtler mi? Onlar zaten "terörist"ti. Tıpkı Efrîn'deki gibi evlerinden, topraklarından kovulacak, mallarına mülklerine el konulacaktı. Burada da duracak değildi faşist şef, devrim yönetiminin elindeki petrolü gasp ederek karşılayacaktı bütün masrafları. Aynı anda Kandil'e yönelik işgal savaşını şiddetlendirecek, Medya Savunma Alanları ile Rojava ve Şengal'in ilişkisini tamamen sonlandırarak,

Ovaköy sınır kapısından Bağdat'a kadar uzanan bir koridor açacaktı. Bunlar başarıldığı takdirde Güney Kürdistan da Musul-Kerkük'le birlikte avucunun içine düşecekti.

Rojava işgali ile birlikte yalnızca devrimci demokratik halk iktidarı ortadan kaldırılmayacak, işgal edilen bütün bu bölgeler zamanla ilhak edilecekti. İşgal bir kez gerçekleşti mi gerisi kolaydı. Kim onun karşısına çıkabilirdi ki? Kimin gücü onu oradan söküp atabilirdi? IŞİD'le başaramadığını bu kez içinde onların türevlerinin de olduğu, önce ÖSO

ardından da SMO adını verdiği çeteler eliyle gerçekleştirecekti.

ABD emperyalizminin tutumu

ABD emperyalizmi ne Türkiye’den vazgeçebilirdi ne de DSG’yi (Hêzên Sûriya Demokratîk) terk edebilirdi. Doğrusu ABD, Türkiye’nin bu çapta bir işgalinden yana değildi. Suriye’de güvenebileceği yegâne ortak DSG’ydi. IŞİD’in yenilgisi bu ortaklık sayesinde gerçekleşmişti. Buna karşın ABD ve ortakları Kuzey Doğu Suriye’de kurulan devrimci demokratik iktidardan rahatsızdı. Askeri ortaklığın ötesinde Rojava yönetimini siyasi olarak denetim altına alarak devrimci kazanımlara son vermek istiyorlardı. Zira bu devrimci yönetim ayakta kalırsa bütün Ortadoğu için bir emsal haline gelebilirdi, bu da emperyalizmin hiç de arzu etmediği bir sonuç olurdu. Rojava devrimini tasfiye etme amacı üzerinde ABD emperyalizmi ile sömürgeci Türk devleti arasında bir ortaklaşma vardı. ABD emperyalizmi sömürgeci Türk devletinin işgal tehditlerini Rojava devrimini tasfiye etmede bir şantaj olarak kullanıyordu. Ne ki Türkiye’nin tehditleri bir şantajdan öteydi. Sömürgeci faşist Türk devleti, Rojava devrimi ayakta kalırsa Kuzey Kürdistan devrimini tasfiye edemeyecekti. Ama onun hedefi bununla da sınırlı değildi. Sömürgeci Türk devleti Suriye iç savaşı patlak verir vermez politik İslamcı çeteler aracılığıyla Esad yönetimini devirerek Suriye’yi bir çeşit sömürge haline getirmeyi amaçlıyordu. Rojava Devrimi, Rusya ve İran’ın Esad lehine sahaya inmesi bu planı boşa çıkardı. Faşist şef liderliğindeki Türkiye IŞİD’in yenilgisinden

sonra elde kalan çeteleri yeniden örgütledi, Rusya ile anlaşarak bu kez Suriye’nin hiç değil bir bölümünde himayeci sömürge rejimi kurma sevdasına kapıldı. Bunun önündeki en büyük engel Suriye topraklarının üçte birini hâkimiyeti altında bulduran devrimci demokratik halk iktidarıydı. ABD, Türkiye’nin Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi’ni bütünüyle ortadan kaldıracak kadar ileri gitmesini istemiyordu. Faşist Türk devleti bunu elbette hesaba

Rojava devrimini tasfiye etme amacı üzerinde ABD emperyalizmi ile sömürgeci Türk devleti arasında bir ortaklaşma vardı. ABD emperyalizmi sömürgeci Türk devletinin işgal tehditlerini Rojava devrimini tasfiye etmede bir şantaj olarak kullanıyordu. Ne ki Türkiye’nin tehditleri bir şantajdan öteydi.

katıyordu ama NATO’nun lideri ABD bir NATO ülkesi olan Türkiye ile savaşıyor değildi. Türkiye’nin kaybedilmesi ABD ve AB emperyalizminin Ortadoğu’daki varlığına büyük bir darbe indirmiş olurdu. Türkiye’nin ABD’ye şantajı Rusya’ya daha çok yanaşmaktı. AB’yi de “Göçmenleri gönderirim” şantajı ile daha önce olduğu gibi susturacağını hesaplıyordu.

Trump liderliğindeki ABD emperyalizmi faşist Türk devletinin Efrîn’i işgaline ses çıkarmadığı gi-

bi Rojava'ya yönelik son işgal saldırısına da yol verdi. Rojava hava sahasını sömürgeci saldırılara açtı. Devrimci yönetimin ise ne uçakları ne uçaksavarları vardı.

Oysa daha işgalden kısa bir süre önce ABD'nin arabuluculuğu ile Kuzey ve Doğu Suriye devrim yönetimi "güvenli bölge"ye ilişkin Türk devleti ile bir anlaşmaya varmıştı. Anlaşma gereği DSG sınırdan beş km içeri çekilecek, sınırdaki savunma mevzilerini yıkacak ve tünelleri kapatacak, ağır silahları geri çekecekti. ABD ve Türkiye sınır güvenliği için ortak devriye atacaktı. DSG, sömürgeci Türk devletinin tehditlerini ve işgal gerekçelerini boşa çıkarmak için bu anlaşmayı kabul etmişti. ABD de böyle bir anlaşma olursa Türk devletini durdurma güvencesi vermişti.

Bu anlaşmanın bir aldatmaca olduğu ve sömürgeci Türk devletinin işgalini kolaylaştırmak için DSG'nin sınırdan geriye gönderdiği kısa sürede ortaya çıkacaktı.

Rusya Emperyalizminin Tavrı

Sömürgeci Türk devletinin askeri taktik planı öncelikle Girê

Spî ve Serêkaniyê'yi işgal ettikten sonra Batı'da Girê Spî üzerinden Kobanê'yi ele geçirmek, doğudan Dirbesiyê ve güneyden Til Temir'e doğru ilerlemektir. Sonraki adımda Derik ve Semelka kapısını işgal ederek stratejik hedefine ulaşacaktı.

Rusya'nın sömürgeci Türk devletini hemen durdurmak gibi bir niyeti yoktu. Tıpkı Efrîn'in işgal sürecinde olduğu gibi Türk devletine yol vererek ondan siyasi, iktisadi, askeri ve diplomatik tavizler koparacak, böylece onu hem ABD'den biraz daha uzaklaşmaya zorlayacak hem de Esad rejimine teslim olmayı reddeden ve ABD ile taktik askeri ortaklığı sürdürmekte ısrar eden devrim yönetimine esaslı bir ders vermiş olacak, onu rejimin kollarına mecbur bırakacaktı. Kuşkusuz Rusya ile Türkiye'nin çıkarları taktik olarak örtüşse de stratejik olarak ayrıştıyordu. Rusya, Türkiye'nin politik İslamcı çeteler üzerinden Suriye'yi bir çeşit himayeci sömürge haline getirmesine izin veremezdi. Politik İslamcı çeteleri İdlîb'ten Türkiye eliyle elimine ettikten sonra sıra Türkiye'nin kendi sınırlarına çekilmesine gelecekti. Ama Türkiye

Cerablus, El Bab ve Efrîn'den sonra bütün Kuzey Doğu Suriye'ye yerleşirse onu oradan çıkarmak hiç de kolay olmayacaktı. Yine de bu sonraki işti, öncelikli olan Türkiye'yi ABD'den uzaklaştıracak her adımı kolaylaştırmak, politik İslamcı çetelerin hamisi olan faşist şef eliyle sıcak kestaneleri almak, Türkiye devletinin saldırısı ile Rojava devrimini ve onun sağladığı halklar arası ittifakı yok etmek ve bu arada Türkiye'yle ticari ve askeri ilişkileri geliştirerek, bolca iktisadi imtiyaz kazanmaktı.

Görüşmeler Siyasetinden Yeniden Ezme Stratejisine Geçiş

Sömürgeci faşist Türk devletinin işgalci saldırısı sürpriz değildi. Yıllardır dillendirmeleri bir yana faşist yöneticiler aylardır ağızlarından düşürmüyorlardı. Sömürgeci Türk devleti Rojava devriminin varlığını bir beka sorunu haline getirmişti. Konu yalnızca Rojava değildi. Orada elde edilecek bir ulusal statü, Kuzey Kürdistan'a emsal olacaktı. Mutlaka engellenmeliydi. Rojava devrimi-

nin ayakta kalacağı ve genişleyeceği, Arap halkı ve diğer halkları da kapsayacağı daha ilk bir kaç yılda ortaya çıkmıştı. Kobanê direnişi ve 6-8 Ekim Kobanê serhildanı, Rojava devrimi için olduğu kadar sömürgeci faşist Türk devleti için de bir dönüm noktası oldu. HDP'nin seçim başarısı da sömürgeci faşizmin meclis üzerindeki hâkimiyetini sarsmaktaydı. Bütün bunlardan dolayı sömürgeci faşist Türk devleti PKK'yi görüşmeler yoluyla en geri noktada anlaşmaya çekme planını terk ederek bir kez daha onu her yerde ezme stratejisine geçti. Siyasi, askeri, diplomatik politikasını bu yeni stratejiye göre yeniden inşa etti. Ulusal devrimci öncüyü ezerek hangi biçimde olursa olsun ulusal statü elde etme fikrini Kürt halk bilincinden söküp atma stratejisiydi bu. Faşist şef liderliği altında AKP, kontrgerilla-Ergenekon ve onun politik temsilcilerinden MHP ile birleşti. Siyasi yapı bu strateji ve ittifaka göre yeniden şekillendi. TÜSİAD bu strateji ve yeni siyaseti destekledi, dahası teşvik etti. 15 Temmuz darbe girişiminin ardından

sömürgeci faşist devlet sınır tanımayan bir saldırganlıkla tahkim edildi. Bu faşist ittifakın içinde olmayanlar devletten temizlendi. İlerici halk kitleleri faşist devlet terörü ile susturuldu. Emekçi solun silahlı mücadele veren bölüklerine topyekûn savaş açıldı, yasalıcı bölükleri sokağa çıkamaz hale getirildi.

Hazırlık, Aldanma ve Direniş

Buna karşın Rojava Devrimi durmak bir yana yeni mevziler kazanıyor, devrimci demokratik siyasi

Devrim yönetiminin bu süreci bütünüyle doğru okuduğu söylenemez. Faşist şefin Efrîn'i işgal etme tehditlerini devrim yönetimi ciddiye almadı, buna göre bir hazırlığa girişmedi.

sistemi, kadın devrimi ve halkların eşit ve kardeşçe birliği dünya halkları nezdinde daha görünür hale geliyordu. Faşist şefin desteğindeki IŞİD çetelerinin adım adım yenilgiye uğratılması karşısında önce Cerablus ve El Bab, ardından Efrîn işgaliyle sömürgeci Türk devleti bu gidişi durdurmaya çalıştı. Neye mal olursa olsun Rojava devrimini ortadan kaldırmalıydı.

Devrim yönetiminin bu süreci bütünüyle doğru okuduğu söylenemez. Faşist şefin Efrîn'i işgal etme tehditlerini devrim yönetimi ciddiye almadı, buna göre bir hazırlığa girişmedi. ABD ve Rusya'nın buna izin vermeyeceği, Türk devletinin en fazla bir kaç kilometre içeri girerek Türkiye'de şovenizm balonunu

biraz daha şişireceği ve geri çekeleceği düşünülüyordu. Türk devleti işgale yönelse bile hava sahası kapalı olduğu için devrim kuvvetleri kara savaşında işgalcileri tıpkı IŞİD gibi dağıtacaklarını düşünüyorlardı. Hava sahası açılrsa dahi ne koalisyonun ne de Rusya'nın şehir merkezini bombalamaya izin vermeyeceği hesabı ile hareket edildi. Fakat emperyalizmin çıkarları Türk devletinin şantajlarına boyun eğmeyi gerektiriyordu. Devrimin muazzam direnişine rağmen Efrîn kaybedildi.

Efrîn'den yeterince ders alındığı için bu kez faşist şefin işgal tehditleri ciddiye alındı. Buna uygun hazırlıklar yapıldı. Bütün sınır kentlerinde tüneller kazıldı. Olası bir işgale karşı şehirlerde gerekli hazırlıklara girişildi.

Askeri hazırlıklarla birlikte diplomasi de en yoğun biçimde uygulandı. Nasıl ki sömürgeci Türk devleti ABD ve Rusya arasındaki çelişkilere faydalanan, Rusya Türkiye ile ABD emperyalizmi arasındaki anlaşmazlıklara oynuyorsa devrim yönetimi de bütün çelişki ve anlaşmazlıkları değerlendirmeliydi. Buna karşın diplomasiye değil halkın örgütlü gücüne güvenilebilirdi ancak, diplomasi halkın örgütlü gücü yükseğe başarılı olabilirdi. Hazırlıklar tam da bu doğrultuda ilerledi. Ne var ki Türk devletinin Serêkaniyê'ye yönelik ilk saldırı hamlesinin ABD'nin girişimi ile engellenmesi direniş hazırlıklarında bir tavsamaya neden oldu. Bu tavsama esasen halk kitlelerinin direnişle ilişkisinde görüldü. "Faşist şef ne kadar istekli olursa olsun ABD onun Rojava'yı işgaline izin vermez" düşünce ve duygusu halk yığınları içinde egemen olmaya başladı. Devrim yönetimi bu dü-

şünce ve duyguyu kırmada yeterince başarılı olamadı ya da bu yönde yeterince çaba harcamadı. Tünel ve mevzi kazma hazırlıkları sürse de halk yığınlarını direnişe hazırlama yönünde ideolojik ve politik çabası yetersiz kaldı.

Faşist şefin bir kez daha sınıra asker yağarak işgale girişmesi üzerine ABD aracılığıyla gerçekleştirilen 5 km geriye çekilme anlaşmasının ise bir aldatmaca olduğu kısa sürede anlaşılacaktı. Anlaşma gereği sınırdaki mevziler yıkılmış, tünellerin giriş yerleri kapatılmış, YPG ağır silahlarla birlikte geri çekilmişti. Türk ve ABD kuvvetleri sınırda ortak devriye atarak anlaşmanın uygulanıp uygulanmadığını denetleyeceklerdi. Bu sayede sömürgeci Türk devleti her türlü istihbari bilgiye de kolaylıkla ulaşmış oluyordu. Bir askeri işgal için bütün koşullar en elverişli biçimde işgalci Türk devletine sunulmuştu. Devrim yönetimi bu anlaşmayı onaylayarak Türk devletini ABD güvencesi ile durdurabileceğini hesaplıyordu. Bunun yanlış bir hesap olduğu anlaşmadan kısa bir süre sonra başlayan işgalle anlaşıldı.

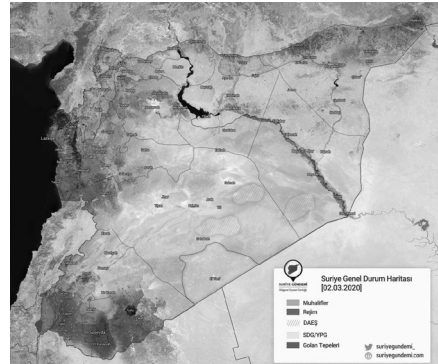
Sömürgeci Türk devleti çetelerle birlikte havadan ve karadan saldırı-

ya geçti. Girê Spî ve Serêkaniyê'de destansı bir direniş gösterildi. Çarpışan kuvvetler arasındaki büyük eşitsizliğe rağmen Türk devleti ve onun çeteleri ilerlemekte zorlandı. Ne ki direniş ne kadar güçlü olursa olsun, hava araçları ve hava savunmasından, obüs ve tank gibi ağır kara silahlarından yoksun bir gücün saldırılara dayanmasının bir sınırı vardı.

Zayıflıklar

Tam da burada iki konuya dikkat çekmekte fayda var. İlki "Foc" adı altında oluşturulan askeri güçlerin savaşma iradesinin zayıflığı, ikincisi halkın daha saldırıların ilk anında kitlesel biçimde göçe yönelmesidir.

Foc, ücretli askerlik sistemidir, bu birimlerde iki yıl askerlik yapan kişi zorunlu askerlikten muaf sayılmaktadır. Gençlerin Foc'da

askerliği tercih etmelerinin önemli nedenlerinden biri işsizlik, diğeri de askerlere dönük hizmetlerden yararlanmaktır. Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi altındaki coğrafyada savaş siyasi, iktisadi ve toplumsal hayatta belirleyici konumdadır. Bütçenin üçte ikisinden fazlası savaş giderlerine ayrılmaktadır. Bu koşullar altında Foc'da asker olan kişiler hem ortalama bir ücret almakta hem de beslenme, sağlık ihtiyaçları ordu tarafından karşılandığı için asker olmayan kişilere göre avantajlı olmaktadır. Buradan bakınca yoksullar için devrimin en çok hissedildiği yer askerlik kurumudur. Bununla birlikte Foc askerleri savaşın, saldırı ve savunmanın en ön cepesinde görev almaktadırlar.

Foc'lar aynı zamanda devrimci eğitim kurumlarıdır. Kitlenin en geri kesimleri dâhil burada devrimci aydınlatma sürecinde geçerler.

IŞİD'le savaşta başarılı olan Foc'lar işgalci sömürgeci Türk devletinin saldırıları karşısında büyük oranda çözüldüler. Buradaki askerlerin birçoğu daha savaşın ilk günlerinde savaşma iradelerini kaybederek mevzilerini terk etti. Örneğin Serêkaniyê'de direnişi az sayıdaki

foc askerleri ile birlikte esas olarak YPG, YPJ, MLKP'li savaşçılar ve Enternasyonal Özgürlük Taburu güçleri yürüttü, Foc'un direnişe katkısı zayıf kaldı.

Halkın tutumunu da ele almakta fayda var. İşgalci Türk devletinin savaş uçakları askeri mevzileri bombalamaya başladıktan hemen sonra halk kitlelerinin çoğu ilan edilen savaş alanının, 32 km'nin dışına çıkmaya başladı. Bu panik havası Serêkaniyê ile sınırlı değildi. Örneğin henüz saldırıya maruz kalmamış olan Dirbesiye ve Qamişlo halkı da göç yollarına meyletti.

Gerek Foc'ların gerekse de halkın bu tutumu "korku" ile izah edilebilir mi? Ya da savaşma cesareti yoksunluğuyla? Korku da cesaret yoksunluğu da savaşın bir diğer yüzüdür. Yine de söz konusu olan Rojava Devrimi olunca salt bununla açıklanamaz. Yalnızca Kürtler değil, Araplar, Süryaniler, Asurîler, Ermeniler, daha tam deyişle devrim coğrafyasındaki bütün halklar için bu açıklama yetersizdir. Devrim coğrafyasının halkları IŞİD'e karşı on binlerce şehit ve yaralı verdi. Serêkaniyê özelinde durum biraz daha özgündür. Serêkaniyê halkları

El Nusra çetelerine karşı dişe diş bir savaş vererek topraklarını korudu. Kuzey ve Doğu Suriye halkları devrimin siyasi, askeri ve iktisadi inşasına katıldı.

O halde nasıl oldu da politik İslamcı çetelere karşı bu kadar cesur ve korkusuz halkların direnme iradeleri, söz konusu Türk devletinin işgali olunca zayıfladı. Burada temel sorun zafer umudunun yetersizliğidir, bunu Kuzey Kürdistan'daki öz yönetim direnişlerinde de gördük. Nice mücadele deneyiminden geçmiş, binlerce evladını şehit vermiş, binlercesi zindanlarda tutsak edilmiş bir halk şehir savaşçılarını yalnız bırakabilmiştir, her zamanki gibi serhildanlara kalkışmak yerine bir kaç adım geriye çekilerek olan biteni seyredebilmiştir. Bu bir korku ya da cesaret yetersizliği değil güven eksikliğidir. Rojava'da olan tam da budur. "ABD Türk devlete izin vermez" düşüncesi Türk devletinin saldırısıyla, hava bombardımanı ile dağılınca, kendi gücüne güven de dağılıp gitmiştir. Yine de önemle belirtmek gerekir ki geriye çekilenlerin ezici çoğunluğu devrim

topraklarını terk etmemiş, işgal bölgelerinden devrimin kontrolündeki daha güvenli bölgeye geçmişlerdir.

Foc'ların savaş iradesini yitirdiği, halkların geri çekildiği koşullarda içinde komünist savaşçıların etkin biçimde yer aldığı devrim güçleri muazzam bir direniş gösterdi, son eve son sokağa kadar savaştı. Fakat yukarıda da belirtildiği gibi muazzam eşitsiz koşullarda düzenli biçimde geri çekilmek bir andan sonra kaçınılmaz hale geldi.

Direnış Durumu Değişirdi

Girê Spî ve Serêkaniyê'deki dokuz günlük büyük direniş dünya halkları nezdinde ses getirdi. Sömürgeci Türk devletinin saldırıları nefretle kınanırken Rojava devrimi ve Kürt ulusal direnişine sempatiyi büyüttü. Türk devletinin haksız ve alçakça saldırısını "tarafsızlıkla" geçiştiren ve böylece saldırıya ortaklık eden batılı emperyalistler halkların yükselen öfkesi karşısında Türk devletini kınamak ve onu durdurmak için çeşitli ekonomik ve askeri yaptırımları gündeme getirdiler. Sömürgeci Türk devleti dünya

halkları nezdinde teşhir oldu. Türk devletinin işgalci saldırısına 32 km derinliğe kadar yol veren Trump yönetimi devrimci direnişin basıncı sonucu ABD içinde yükselen muhalefet nedeniyle geri adım atmak ve Türk devletini sınırlamak zorunda kaldı. Türk devleti ile ABD arasında yapılan anlaşma devrim yönetimine teslimiyet dayatması içerse de sahadaki gerçeklik “direnişi tahkim etmek için zaman kazanma” biçiminde oldu.

Ardından Rusya devreye girdi ve geri kalan bölgelerle ilgili Türk dev-

Bu herhangi bir ulusal ittifak değildir. Bu tam hak eşitliğine dayalı devrimci demokratik bir kaynaşmadır. Kuzey Doğu Suriye'nin yoksul Arapları devrimle birlikte ilk kez kendi kendilerini yönetmenin tadına vardı, politik özgürlüğü tanıdı.

leti ile anlaşmaya vardı. Anlaşma gereği, YPG güçleri 32 km geriye çekilecek, Girê Spî ve Serêkaniyê Türk devletinin kontrolünde kalmaya devam edecek, Qamişlo hariç geri kalan sınırın 10 km içerisine kadar Rus ve Türk askeri güçleri devriye atarak denetim yapacaklardı.

Kuşkusuz bunlar ağır koşullardı. Devrim büyük kayıplar ve çok önemli tavizler vererek geri çekilmek zorunda kalmıştı. Bu koşullar devrimin toptan yıkımına da yol açabilirdi. Buna karşın bu anlaşmalarla devrim yönetimi askeri direniş güçlerini yeniden organize etme,

halkın bilinç ve örgütlülük düzeyini yükseltmek için gerekli çok önemli bir zamanı kazanmıştı. Direniş halka moral ve güven vermişti. Bunun sonucudur ki Kuzey ve Doğu Suriye halkları işgalci Türk devriye güçlerini her defasında taşlarla karşılamaya başladı. İşgal alanları dışında kalan bölgelerde devrim kurumları çalışmaya devam etti. HPC ve HPJ ile halklar önceden olduğu gibi güvenliklerini kendileri sağlamayı sürdürdü.

Devrimin En Önemli Sınavı

Rojava devrimi bir Kürt ulusal demokratik devrimi olarak başlasa da kısa sürede Kuzey Doğu Suriye halklarının demokratik devrimi halini aldı. Halkların eşitliği ve kardeşliği, kadın devrimi, aşağıdan yukarıya komün ve meclislere dayalı demokratik halkçı sistem, devrimin üç saç ayağını oluşturuyordu.

Devrimin kaderi bakımından en stratejik ve en zayıf halka devrimci demokratik yönetim altında Arap ve Kürt halkının ittifakıydı. Bu stratejik bir ittifaktı zira Kuzey ve Doğu Suriye'de örneğin Rakka, Minbiç, Deyrezor gibi önemli kentlerde Arap nüfus ağırlıktaydı. Qamişlo, Serêkaniyê gibi kentlerde de Arap nüfus önemli bir yoğunlukta. Türk devletinin daha önce işgal ettiği Cerablus ve El Bab'da Araplar çoğunlukta.

Devrim öncesinden gelen, sömürgeci Suriye rejiminin uygulamalarının eseri olan Kürtlerle Araplar arasındaki ulusal ön yargılar ve ulusal güvensizlikler henüz ortadan kalkmış değildi. Dünün hiçleştirilen ulusu Kürtler devrimin yol göstericisi ve yöneticisi haline gelmişti. IŞİD'e karşı mücadele içinde birle-

şen halklar, ABD'nin taktik askeri desteğini çektiği ve Türk devletinin işgale giriştiği koşullarda bu birliği sürdürebilecekler miydi? Yarın Esad rejimi devrimi yıkmak için saldırıya geçtiğinde Arap halkları devrimi savunabilecek miydi? Bu koşullar altında neredeyse yarısını Arapların oluşturduğu devrim ordusu varlığını koruyabilecek miydi?

Bilhassa yoksul Araplar içinde aşiret ilişkileri belirleyiciydi. Dev-

Hiç kuşku yok ki devrimin temel hedeflerinden biri Kürt ulusunun gasp edilmiş olan ulusal haklarını bir ulusal statüyle güvenceye kavuşturaktır. Ne var ki bunun yegâne güvencesi Kuzey ve Doğu Suriye'deki siyasi, askeri ve sosyal devrimci kazanımları ve ittifakları korumaktan geçer.

rim sonrasında da bu ilişkiler birden bire ortadan kaldırılamazdı. Hem Türk devleti hem de Esad rejimi tam da bu aşiret temsiliyeti üzerinden Arap-Kürt ittifakını bozmak için yoğun çaba sarf ediyordu.

Sömürgeci Türk devleti büyük çoğunluğu Arap ulusundan devşirdiği çetelerle bir ordu kurmuştu. Onlarla gerçekleştirilecek bir işgal sonucu Araplarla Kürtlerin kurdukları devrimci demokratik ittifakın kısa sürede dağılacağını umut ediyordu.

ABD'nin Rojava'yı terk etme kararını açıkladığı, Türk devletinin var

gücüyü işgale giriştiği koşullarda Araplarla Kürtler arasında kurulan devrimci demokratik ittifak bozulmadı. Sömürgecilerin hevesi kursaklarında kaldı. Türk devletinin işgali sürerken Rusya devrim yönetimini Esad rejimine tam teslimiyete zorluyordu. Esad yönetimi de bu fırsatı değerlendirerek Rusya'nın gözetiminde Arap aşiretleriyle toplantılar düzenlendi ve Kürtlerle kurulan ittifakı sonlandırmalarını istedi. Arapların bu çağrıya olumlu yanıt veremeleri devrim için ağır sonuçlara yol açacaktı. Araplar bu çağrıyı da geri çevirdi. Böylece devrimin stratejik ittifakı korunmuş oldu.

Devrimci demokratik yönetimin bu kadar zayıfladığı koşullar altında bu ittifakın sürmesi devrim mayasının tuttuğunu gösterir. Bu herhangi bir ulusal ittifak değildir. Bu tam hak eşitliğine dayalı devrimci demokratik bir kaynaşmadır. Kuzey Doğu Suriye'nin yoksul Arapları devrimle birlikte ilk kez kendi kendilerini yönetmenin tadına vardı, politik özgürlüğü tanıdı. Arap kadınları komün ve meclislerde eş temsiliyetle birer sosyal ve politik özne haline geldi. Arap halkları bu kazanımları korumak için işgalcilere de rejime de prim vermedi. Aksine devrimi savundu.

Devrim bu en önemli sınavından başarıyla geçti.

Devrim Yeni Bir Kavşakta

Sömürgeci Türk devletinin hedefi Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi'ni ortadan kaldırmaktır. Bu nedenle fırsatı bulduğu ilk anda yeni alanları işgal etme girişiminden geri durmayacaktır. Rusya, devrim yönetiminin Esad rejimine biat etmesi için Türk devletinin yeni

işgal tehditlerini şantaj olarak kullanmaya devam edecektir. ABD de aynı şantajı devrimin devrimci içeriğini boşaltmak için kullanacaktır.

ABD ve Türkiye ile Rusya, İran ve Esad rejiminin birbiriyle olan çatışma çelişkilerine karşın üzerinde birleştikleri başlıca nokta Rojava Devrimi'nin devrimci içeriğini yok etmektir. Bu emperyalist ve sömürgeci güçler amaçlarına ancak bu yoldan ulaşabilirler. Türkiye'nin hesabı devrimi toptan imha etmek, ABD'ninki de devrimci içeriği boşlamış DSG ile kendisine Suriye'de bir varlık alanı tutabilmektir. Rusya ve İran ise Rojava Devrimi'ni Esad rejimine teslim olmaya zorlamaktadır. Bu kuvvetler farklı amaçlarla da olsa Kürt Özgürlük Hareketi ile Rojava arasındaki bağı kesmekte ortaklaşmaktadırlar. Devrimi liberalize ederek en iyi ihtimalle burjuva parlamentarizmi egemen kılma hesapları yapıyorlar.

Rusya ve Esad rejimi Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi yerine, yani devrimi değil de Kürtleri muhatap almakta, devrim topraklarında ve yönetiminde yer alan diğer halkları Kürtlerden ayırmaktadırlar. Böyle yapmakla meseleyi Suriye'nin demokratikleştirilmesinden çıkararak Kürtlere bazı mahalli yönetsel ve kültürel haklar tanımayla indirgemek istemektedirler.

Devrim düşmanları için ana darbenin doğrultusu Kandil'le Rojava, Araplarla Kürtler arasındaki bağları koparmaktır. Bunu başardıkları ölçüde devrimi ortadan kaldıracak ya da kendi çıkarlarının aracı haline getirebileceklerdir. Buna karşın devrimi savunmanın ve ayakta tutmanın güvencesi bu ilişki ve ittifakları koruyabilmekten geçmektedir.

Elbette burada konu Kandil'le fiziki bağ değildir. Sorun devrimci demokratik amaçların; halk meclislerine, komün ve konseylere dayalı devrimci demokrasinin, kadın devriminin ne pahasına olursa olsun korunmasıdır. PYD'ye alternatif olarak ENKS, Kandil yerine KDP'nin geçirilmesi çabaları bu devrimci kazanımları yıkma amacı ile açıklanabilir ancak.

İkincisi Araplarla Kürtler arasındaki bağların korunmasının yolu devrimci demokrasinin geliştirilmesinin yanı sıra devrimi dar ulusalcı kazanımlara feda etmemekten geçmektedir. Gerek Esad rejimi gerekse Rusya Araplarla Kürtleri birbirinden ayırmaya çalışmakta Kürtlere kimi sınırlı haklar tanıyarak devrimi tasfiye etmeye yönelmektedir. Hiç kuşku yok ki devrimin temel hedeflerinden biri Kürt ulusunun gasp edilmiş olan ulusal haklarını bir ulusal statüyle güvenceye kavuşturmasıdır. Ne var ki bunun yegâne güvencesi Kuzey ve Doğu Suriye'deki siyasi, askeri ve sosyal devrimci kazanımları ve ittifakları korumaktan geçer. Bugün tanınacak bir kaç ulusal kültürel hak yarın hem Esad rejimi tam hâkimiyet kurduğunda hem de Kürtlerin haklarını yeniden gasp etmede onunla kolayca uzlaşacak olan Türk sömürgecilerinin desteği ile kolayca ortadan kaldırılabilir.

Biriken ya da üst üste gelen, birbirini besleyen bütün bu karşı devrimci etkenler, Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi ve devrimin kazanımlarının, Rojava Devrimi'nin büyük bir tehdit altında olduğuna, büyüyen restorasyon tehlikesine dikkat çekmektedir. Devrimin kazanımlarını savunmak, restorasyonu

güçlere karşı mücadele içerisinde, yeni bir devrimci atılımı hazırlamak devrimci önderliğin hemen önünde duran görevlerdir.

Yeni Durum ve Yeni Devrimci Olanaklar

Sömürgeci Türk devleti ABD ile Rusya arasındaki çelişiklere oynayarak Suriye’de egemenlik alanları oluşturdu. Ne var ki bu oyunun sonuna gelindi. Astana ve Soçi anlaşmaları ile politik İslamcı çetelerin silahsızlandırılmasını üstlendi.

Sömürgeci devletin bu planı hayata geçse bile pozisyonunu koruyamaz. Gerileme dönemi durdurulamaz. Buna karşı faşist şef liderliğindeki Türk devleti kazanımlarını ve korumak için sonuna kadar direnecektir.

“Osmanlı oyunları” ile ortaklarını kandırabileceğini düşündü. Bir kez alana yerleştikten sonra onu oradan kimsenin söküp atamayacağını hesap ediyordu. Nihayetinde “zor oyunu bozar”dı. ABD Türkiye’yi bir kenara atamaz, Rusya’da Türkiye’yi yeniden ABD’nin saflarına itmemek için dayatmaları kabul etmek zorunda kalırdı. İdlib’te politik İslamcılara kol kanat gererken Rojava’da yeni işgal alanları yaratabilirdi. Son bir yıl bu strateji hayata geçirildi. Gel gör ki bu stratejinin sonuç bulması son tahlilde ancak büyük bir savaşı göze almakla mümkündü. Cerablus, Efrin ya da Serêkaniyê işgalleri emperyalistlerin onayı ile

gerçekleştirilmişti. Hava sahası sömürgeci Türk devletine açıldığı için görece avantajlı koşullarda işgaller gerçekleşti. Oysa İdlib’te durum farklı. Bu kez hava sahası Rusya’ya açık ve işgalci Türk güçlerine kapalı. ABD ve Avrupalı emperyalistlerin destek açıklamaları bir işe yaramaz. Sömürgeci Türk devleti savaşa girse de girmese de kaybedecektir.

Türk devleti bunu görmüyor mu? Elbette görüyordur ama sömürgeci Türk devletinin derdi İdlib’i elde tutmak değil, onun kaybedilmesinin hemen ardından sıranın Efrin ve diğer işgal bölgelerine gelmesini engellemektir. Bu nedenle İdlib’e yığınak yaptı. Oradan Türkiye’ye değil Efrin ve diğer işgal bölgelerine çekilecektir. Politik İslamcı çeteleri de kendi denetiminde buralarda konumlandıracaktır.

Sömürgeci devletin bu planı hayata geçse bile pozisyonunu koruyamaz. Gerileme dönemi durdurulamaz. Buna karşı faşist şef liderliğindeki Türk devleti kazanımlarını ve korumak için sonuna kadar direnecektir. Bu sadece ne pahasına olursa olsun Rojava devrimini yıkma ve Suriye’nin bir bölümünü ilhak etmek amacını gerçekleştirmek için değil, Suriye’yi terk etmek zorunda kalmak faşist şefin iktidardan da olması anlamına geleceği için de böyledir. Bir bakıma tarif ettikleri “Türkiye’nin bekası” ile faşist şefin yönetiminin devamı aynı anlama gelmektedir.

Bu durum devrim için yeni olanaklar yaratıyor. Türk devleti İdlib’te sıkıştıkça Rojava’ya yönelik yeni saldırılara girişmek isteyecektir. Gel gör ki bu saldırı girişimi geçmişteki gibi elverişli koşullarda olmayacaktır. Devrim yönetimi as-

keri, siyasi ve sosyal hazırlığını iyi yaparsa karşı saldırıyla kaybettiği alanları geri alma imkânı bulabilecektir. Bir yer kazanıldı mı gerisi söktüp alınır.

Esad rejimi İdlib'i ele geçirdikten sonra gözünü Kuzey-Doğu Suriye'ye dikebilir. Buna karşı Rojava halkları arasındaki devrimci demokratik ittifak bozulmadığı müddetçe hem Rusya hem de Esad rejimi sonunda devrimin kazanımlarının korunduğu bir uzlaşmaya yanaşmak zorunda kalacaklardır. Burada gözlerin dikileceği yer askeri hazırlıklar kadar devrimin siyasi, iktisadi ve sosyal inşasının sağlamlaştırılması, halkın örgütlülüğünün güçlendirilmesidir.

Emperyalistler arasındaki çelişkilere elbette yararlanmaya devam edilmelidir fakat bu hiç bir biçimde bir tarafa angaje olmayı gerektirmez. Devrim ancak kendi gücüne güvenerek ayakta kalabilir, bu artık yeterince tecrübe edilmiş olmalı. Halk içindeki propagandanın tam da buna odaklanması gerekir.

Türk devletinin işgalci saldırısı tarihte hiç olmadığı kadar Kürtleri dünya halklarının gündemine sokmuş, Kürt halkına yönelik sempatiyi hiç olmadığı kadar büyüttü. Bunun yanı sıra bu işgalci saldırı ile birlikte dört parça Kürdistan'da yükselen öfke ulusal birliğin inşasına çok önemli katkıda bulunmuştur. Bu her iki durum Kürtlerin ulusal kurtuluşu yolunda kazanılmış büyük ilerlemelerdir.

Sömürgeci Türk devletinin işgal ettiği alanlardan kovulması ve devrimin kazanımlarını koruma temelinde Esad rejimi ile taktik anlaşmaya varılması devrimimizin ilk eldeki hedefleridir. Rojava'da hiç

bir şey yerine oturmuş değildir, ittifakların bir anda dağılıp yeni ittifakların kurulduğu bir süreçtir bu. Kuzey ve Doğu Suriye halkları ancak kendi örgütlülüklerine, savaşçılıklarına güvenerek geleceği inşa edebilirler. Devrimin kazanımlarına ne kadar güçlü sarılabilirlerse, komün ve meclislerde ne kadar özne-

Sömürgeci Türk devletinin işgal ettiği alanlardan kovulması ve devrimin kazanımlarını koruma temelinde Esad rejimi ile taktik anlaşmaya varılması devrimimizin ilk eldeki hedefleridir. Rojava'da hiç bir şey yerine oturmuş değildir, ittifakların bir anda dağılıp yeni ittifakların kurulduğu bir süreçtir bu.

leşebilir, devrim ordusuna ne kadar güçlü katılırlarsa o kadar güçlü olurlar. Diplomasi ve ittifaklar ancak bu temelde halkın yararınadır aksi takdirde diplomasi de ittifaklar da bir işe yaramaz. Rojava halkları artık biliyor ki emperyalistler ve bölge gericilerinin ittifak arayışları bütünüyle çıkar ilişkileri temelindedir, oysa dünya halklarının enternasyonalist dayanışması ezilen halkların çıkara dayanmayan gerçek dostluğudur. Devrimimiz tam da bu gerçeği halklarımız nezdinde daha etkin işlemeli ve diplomasinin temelinde dünya halklarının desteğini büyütmeyi oturtmalıdır. Görüldü ki savunmamız maaşa dayalı askerlik sistemine teslim edilemez, bu sis-

tem ancak ikincil bir rol oynayabilir. Son işgal saldırısından alınan dersler ışığında foc'larda ideolojik, kültürel, siyasi çalışmalara ağırlık verilmelidir. Yukarıda da ifade edildiği gibi devrimimiz, halklarımızın günlük yaşamına daha çok girmeli, onların sağlık, barınma, beslenme gibi yaşamsal sorunlarının çözümüne daha çok eğilmeli, kadın devrimi yalnızca eşit temsilde değil sokaklarda ve bilhassa evlerde karşılık

bulmalı, devrimci öncüler büyüyen restorasyon tehlikesini gözden çıkarmamalıdır. Bütün kayıplarımıza, geri çekilmelerimize karşın güncel devrimci görevleri gerçekleştirerek şartları yeniden lehimize çevirebiliriz. Devrimciler koşulları hesaba katar ama asla koşullara boyun eğmez, devrimcilerin görevi koşullara müdahale ederek onları devrimci dönüşüme uğratmaktır. (27 Şubat 2020)

Faşist diktatörlüğün İdlib'de gizlenemeyen yenilgisi

Metin Botan

Rusya Federasyonu, Türkiye'yi Soçi anlaşmasına uymaya, gereklerini yerine getirmeye davet ediyordu. Moskova mutabakatı Türk devleti için Soçi anlaşmasına rahmet okutacak nitelikte oldu. İşgalci Türk devleti Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan oldu. Yüze yakın askerini, stratejik düzeyde önemsedığı otoyolları ve yerleşim alanlarını kaybetti, Esad'ın devrilmesinden, rejimin yıkılmasından Suriye Arap Cumhuriyeti'nin birliğine ve bütünlüğüne bağlılık çizgisine gelindi. İdlib'in güneyi rejimin denetimine geçti, Rusya'ya da güvenlikçi olmak nasip oldu. Kısaca işgalci Türk devleti, siyasi, askeri, politik olarak Soçi anlaşmasının gerisine düştü ve büyük bir yenilgi aldı.

Rusya Federasyonu ve Türkiye 17 Eylül 2018'de Rusya'nın Soçi kentinde bir anlaşma imzaladı. Bu anlaşmanın özünü İdlib'in çetelerden temizlenmesi oluşturmaktaydı. Bu da Türkiye'nin denetimindeki faşist çetelelerin M4 ve M5 otoyollarının güvenliğinin sağlanması ve trafiğe açılması, 15-20 km genişliğindeki bir alanın silahsızlandırılması, Türkiye'nin de "terör örgütleri" arasına almak zorunda kaldığı Heyet Tahrir el Şam (El Nusra) gibi çetelerin tasfiye edilmesi anlamına geliyordu.

Türkiye vaat ettiklerinin hiçbirini yerine getirmedi. Yerine getirmediği gibi tam tersine hem çok büyük oranda ağır silah takviyesi yaptı hem de çetelerin Rusya Federasyonu'nun Lazkiye'deki Hmeymim Hava

Üssü'ne, özellikle Halep ve birçok Suriye bölgelerine saldırmasını destekledi.

Rusya Federasyonu ve Suriye Türkiye'nin Soçi mutabakatına uymayacağından emin olmaya başladıktan sonra faşist çetelere karşı saldırılarını yoğunlaştırdılar. Rusya her fırsatta Türkiye'nin faşist çeteleri silahsızlandırmak yerine ağır ve yüksek teknolojik silahlarla iyice donattığını açıkladı, Türkiye'nin İdlib'e silah ve mühimmat taşıyan konvoylarını sürekli deşifre etti.

Rusya Federasyonu ve Suriye, Türkiye'nin niyetinden emin olduktan sonra 2020 Ocak ayından itibaren yoğun bir saldırı başlattılar. Türkiye'nin gözlem noktaları başta olmak üzere askeri konvoyları, mevzileri, depola-

rı vuruldu ve önemli kayıplar verdi. Ve son olarak da işgalci faşist Türk ordusunun bir konvoyuna saldırdılar. Faşist şefin açıklamasına göre 36, ancak bağımsız kaynaklara göre 50'nin üzerinde işgalci Türk askeri öldü, yüz yakınını da yaralandı.

Bu noktaya nasıl gelindi?

Faşist şef Erdoğan Suriye'de 2011'de iç savaş başladığında yeni Osmanlı hayallerinin karşılık bulacağı yanılsamasına kapıldı. Dönemin Dışişleri Bakanı yeni Osmanlıcılığın akıl hocası Davutoğlu'nun kılavuzluğunda Lozan'da kaybedildiği düşünülen toprakların tekrar geri alınabileceği kurgusu üzerine bir politika oluşturdular. Misak-ı Milli sınırlarına kavuşma hayalleri kurudular. Bu aynı zamanda Kürt ulusal özgürlük mücadelesinin de ezilmesine bir fırsat bir zemin sunacağı için de bahtiyardılar. Faşist çetelerin hamiliğine soyunmakta bundan dolayı tereddüt etmediler.

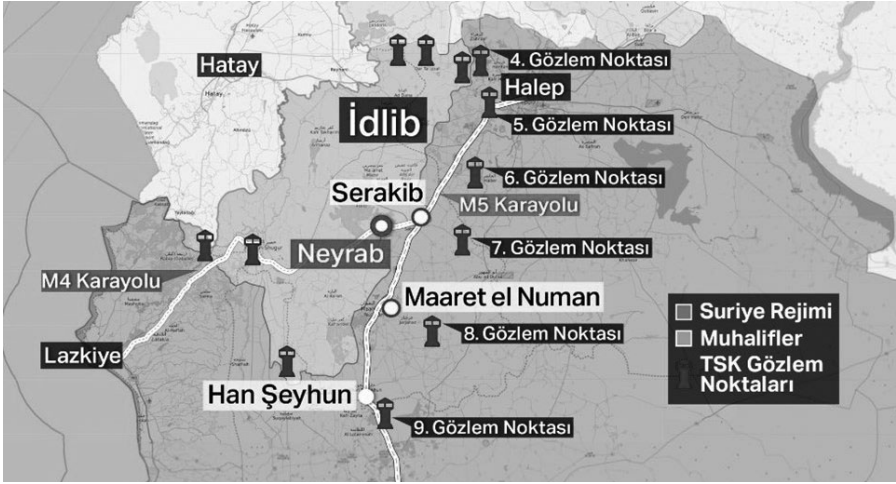
Suriye'deki despotik militarist diktatörlüğe karşı halkın demokratik isyanı hem rejim tarafından hem de politik İslamcı faşist çeteler tarafından kısa sürede ezildi. Kürt halkının devrimci demokratik başkaldırısı ve Rojava'yı özgürleştirme safları kalın çizgilerle ayrıştırdı. Bir tarafta rejim bir tarafta politik İslamcı faşist çeteler diğer tarafta Kürt özgürlük mücadelesi ve Rojava Devrimi.

Rejim Şam çevresine sıkışınca işgalci faşist Türk devleti, Emevi Camii'nde namaz kılma hayalini ilan etmekten geri kalmadı. Yeni Osmanlılar erken bir zaferden emindiler! Hem Şii mezhepli Esad rejimi yıkılacak politik İslamcı faşist selefi çeteler Şam'da yeni bir devlet kuracak ve mezhep kardeşleriyle birlikte faşist şef de Emevi Camii'nde fetih namazı kılacaktı. "Stratejik derinlik" hesapları Şam'da tutmadı. Üstüne üstelik Kürt özgürlük mücadelesi ve onun dünyadaki bütün dostlarıyla birlikte özellikle IŞİD ve El Nusra çetelerine karşı verdikleri destansı direniş işgalci faşist Türk devletinin yeni Osmanlı hayallerine ölümcül bir darbe vurdu. Kobanê direnişi ve zaferi, işgalci Türk devletinin ve başta politik İslamcı faşist IŞİD çetesi olmak üzere bütün bu selefi cihatçı örgütlerin yenilgi sürecinin başlangıcı oldu.

Kürt halkının devrimci demokratik

başkaldırısı ve Rojava'yı özgürleştirme safları kalın çizgilerle ayrıştırdı. Bir tarafta rejim bir tarafta politik İslamcı faşist çeteler diğer tarafta Kürt özgürlük mücadelesi ve Rojava Devrimi.

Faşist Türk devletinin yeni Osmanlı hayalleri sadece Suriye'de hegemonya mücadelesi ile sınırlı değildi kuşkusuz. O başta Kürdistan toprakları olmak üzere Osmanlı'nın egemen olduğu coğrafyalarda yeniden bir imparatorluk kurma hayalleri besliyordu. Bugün Mısır'da, Libya'da, Sudan'da, Başur'da Akdeniz'de, Kafkasya'da,

Balkanlar'da yapmaya çalıştığı tamamen bununla ilgilidir. Şunu da vurgulamak gerekir: Türk devletinin yeni Osmanlı hayalleri sadece AKP-MHP faşist bloğu ve faşist şefin isteğiyle ilgili ya da onunla sınırlı bir durum değildir. Bu, Türk burjuvazisinin ve onun sermayesinin geldiği aşama ve bu aşamanın emperyal sömürgeci güç olma hesaplarının sonucudur.

Moskova Mutabakatı Ya Da Rusya'nın Talimatı

Eylül 2018'de Rusya ile Türkiye arasında imzalanan Soçi anlaşmasında Türkiye'nin İdlib'te yapacaklarına dair bir çerçeve belirlenmişti. Bu çerçevenin özü İdlib'te silahsızlandırılmış bölgenin oluşturulması ve M4-M5 karayollarının açılmasıydı. Türkiye Soçi anlaşmasının temel maddelerini iki yılı aşkın bir süre için yerine getirmedi, getirmeye de niyeti yoktu. Çünkü Suriye için kritik önemde olan M4 ve M5 otoyollarının rejimin denetimine geçmesi ve silahsızlandırılmış bölgenin oluşturulması Türkiye'yi önemli bir kozundan mahrum bırakacağı anlamına geliyordu. Türkiye anlaşmayı uygulamak yerine tam tersine çetelere ağır silah ve mü-

himmat takviyesi yapmayı sürdürdü. Böyle yaparak anlaşmaya uymayacağını da ilan etmiş oluyordu.

2020 Ocak ayından itibaren Rusya Federasyonu ve Suriye Soçi anlaşmasının hükümsüzlüğünü gördükleri için Türk ordusuna ve onun himayesindeki çetelere karşı yoğun bir saldırı dalgası başlattı. İşgalci Türk ordusu ağır kayıplar vermeye başladı. Son bir aylık dönemde işgalci Türk ordusu yüze yakın kayıp verdi. Kritik önemdeki ve M5 karayolu üzerinde bulunan Han Şeyhun, Maaret El Numan ve Serakib kasabaları ve M5 karayolunu ele geçirmek için İdlib'in güneyinden yoğun bir kuşatma ve saldırı başlattı. Rusya-Suriye ikilisinin bu hamlesi "Madem Soçi anlaşması hükümsüz. Biz de yeni koşullarda yenisini yaparız" anlamına geliyordu.

İşgalci faşist Türk ordusuna ve onun himayesindeki çetelere karşı başlatılan hamleye karşılık işgalci Türk ordusu da Suriye rejimine kayıplar verdirdi. Bundan cesaret alan Türk devleti, işgal ettiği topraklarda oranın egemen devletine Şubat 2020 sonuna kadar geri çekilmesi tehdidini savurdu; geri çekilmemesi durumun-

da saldırı başlatacağını söyledi ve ultimatom verdi. Birçok gözlem noktası kuşatma altında kalan işgalci Türk devletinin bu tehdidi gerçekten tarihte eşine ender rastlanan kara mizahlık bir durumdu. İşgal ettiğin topraklarda egemen devlete işgalci muamelesi yapmak ancak hasta ruhlu, gerçeklerden kopuk ve illüzyon dünyasında yaşamak anlamına gelir. Nitekim faşist şefin kendisini son “Osmanlı Sultanı” ilan etmesinin nedeni de yaşadığı bu illüzyondan kaynaklanmaktadır. Bu illüzyona kendi inandığı gibi milyonlarca Türkiyeliyi de inandırmıştır.

İşgalci Türk ordusuna ve çetelerine karşı girişilen bu hamle onların iradelerinin kırılmasını da beraberinde getirdi. Çaresizlik içerisinde kalan işgalci faşist Türk devletinin şefi Erdoğan’ın aklına birden NATO geldi. Hani Rusya’dan S-400 Hava Savunma Sistemi alımı sırasında; egemen ve bağımsız bir devlet olduğu, hangi silahı kimden alacağına kendisinin karar vereceği argümanlarıyla rest çektiği NATO. Yaltakçılıkta sınır olmayınca dün rest çekilen kapının önünde beklemekte de bir beis görülmez. Bundan dolayı faşist şef ABD’den Patriot Füze Savunma Sistemi alımını, keza Almanya, Fransa, Rusya Federasyonu ile Türkiye’nin

dörtlü zirve yapmasını gündemleştirdi. Yani Almanya ve Fransa’yı da yardıma çağırarak Rusya’nın etkisini azaltmayı, Rusya’nın karşısına bu vesileyle AB’ni çıkartmayı denedi. İstediklerini elde edemeyince hemen ardından NATO’yu acil toplantıya çağırıldı. Faşist şef Erdoğan bildiği bütün kozları kullandı, bütün taklaları attı, ama nafi! Ne NATO ne AB ne de ABD Rusya ile şimdilik karşı karşıya gelmeyi tercih etmedikleri için faşist şef Erdoğan’ı Rusya ile baş başa bıraktılar.

İşgalci faşist Türk devletinin her sıkıştığında herkesin kapısını çalan ve herkesi birbirine karşı koz olarak kullanabileceğini sanan yaklaşımı iflas etmiş, tam anlamıyla itibarsızlaşmıştı. Bu yüzden ne Rusya ne ABD ne NATO faşist Türk devletiyle kalıcı bir işbirliği geliştiriyor.

İşgalci faşist Türk devleti ve onun şefi Erdoğan cephede yenilgiye uğramış, iradesi kırılmış bir şekilde Putin’in huzuruna çıktı.

Moskova mutabakatı işgalci faşist Türk devletinin askeri olarak büyük bir yenilgi aldığı, güç dengelerinin yeniden kurulduğu koşullarda yapıldı. Moskova mutabakatının içeriğini kaçınılmaz olarak bu yeni durum belirlemiş oldu.

Moskova mutabakatı, resmi adıyla “İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesindeki Durumun İstikrarlaştırılmasına İlişkin Muhtıraya Ek Protokol”de ifade edilen ve edilmeyen konuları

ile ele alınması gereken bir anlaşma. Önce yazılı olanlardan başlayalım. Anlaşma üç madden oluşuyor.

1-İdlib gerginliği azaltma bölgesindeki temas hattı boyunca tüm askeri faaliyetler 6 Mart 2020 tarihinde saat 00.01'den itibaren durdurulacaktır.

İşgalci Türk devletinin kendisine kısmi olarak soluklanma olanağı sağlayan bir madde diyebiliriz. Çünkü Rusya-Suriye ikilisi özellikle son süreçte işgalci Türk devletine ve onun himayesindeki faşist çetelere ağır kayıplar verdi. Türk devleti ve ona bağlı çeteler M5 karayolunu, 12 askeri gözlem noktasının 8'ini ve İdlib'in üçte birlik toprak parçasını yitirdi.

Çünkü işgalci Türk devleti ABD ve Rus emperyalistleri için güvenilmezdir. Türk devletinin iradesi iyice kırıldığı, NATO ve ABD'ye iyice muhtaç hale geldiği koşullarda ABD ve NATO'nun hızlıca Türkiye'nin yanında saf tutacağı muhtemeldir.

İşgalci Türk devleti ilk soluğu Brüksel'de NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg ile görüşerek aldı. Türkiye ABD kartını daha fazla kullanmaya çalışacaktır. Patriot füze savunma sistemlerini iyice gündemleştirecektir. Ama Rusya ile geliştirdiği askeri ilişki, özellikle S-400 füze savunma sistemlerinin alımı işgalci Türk devlet için ABD ve NATO'nun Rusya'ya karşı yedeklenmesi hiç de kolay olmayacaktır. ABD ve NATO'nun Türkiye'yi Rusya'ya karşı

bir silah olarak kullanacağı aşikâr olmasına ve bunu yapmakta tereddüt etmeyeceğine rağmen bu böyle olacaktır. Çünkü işgalci Türk devleti ABD ve Rus emperyalistleri için güvenilmezdir. Türk devletinin iradesi iyice kırıldığı, NATO ve ABD'ye iyice muhtaç hale geldiği koşullarda ABD ve NATO'nun hızlıca Türkiye'nin yanında saf tutacağı muhtemeldir. Hem Rusya'nın Suriye'deki etkisini sınırlamak hem de Rusya Türkiye arasındaki çelişkiyi iyice derinleştirerek Rusya'dan uzaklaşmasını sağlamak için bunu yapacaktır. Ama bunu ifade ettiğimiz gibi ABD ve NATO'ya teslim olmuş duruma gelen bir Türkiye ile yapacaktır.

2-M4 karayolunun kuzeyinde 6 km ve güneyinde 6 km derinliğinde bir güvenli koridor tesis edilecektir. Güvenli koridorun işleyişine dair ayrıntılı esas ve usuller, Türkiye Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu Savunma bakanlıkları arasında 7 gün içinde kararlaştırılacaktır.

İşgalci Türk devleti için tam anlamıyla yenilginin ilanıdır bu madde. M4 karayolunun açılması demek Lâskîye ve Halep'i birbirine bağlayan yolun açılması ve rejimin denetimine geçmesi demektir. Bu Suriye rejimi için siyasi olduğu kadar askeri bir başarıdır da, çünkü M4 karayolunun 6 km kuzeyden 6 km güneyden silahtan arındırılması ve güvenli bölge haline getirilmesi işgalci Türk devletinin ve onun himayesindeki çetelerin özelde İdlib genelde Suriye için stratejik değerinde yenilgisi anlamına gelir. Bu durum aynı zamanda Suriye'nin en önemli şehirleri arasında ulaşımı ve dolayısıyla ticaretin önünü açacak ve ekonomik durumun rahatlamasını koşullayacaktır.

Suriye'nin İdlib'in güneyinin işgalci Türk devletinden ve çetelerden silahsızlandırılması, M5 karayolunun rejimin denetimine geçerek Halep-Şam yolunun açılması İdlib savaşında yeni bir durum ve yeni bir düzeyi ifade eder.

3-Türk-Rus ortak devriyeleri, 15 Mart 2020 tarihinde M4 karayolunun Trumba'dan (Serakib'in 2 km batısı) Ain-Al-Havr'a kadar olan kesimi boyunca başlatılacaktır.

Bu madde aslında M4 karayolu

Suriye'nin İdlib'in güneyinin işgalci Türk devletinden ve çetelerden silahsızlandırılması, M5 karayolunun rejimin denetimine geçerek Halep-Şam yolunun açılması İdlib savaşında yeni bir durum ve yeni bir düzeyi ifade eder.

ve silahsızlandırılmış bölgede Rus askeri güçlerinin güvenliğinin sağlanmasının işgalci Türk devletine verilmesi anlamına gelmektedir. Çünkü ortasından M4 karayolunun geçtiği 12 km genişliğindeki bir koridorun bulunduğu alanda işgalci Türk devleti ve onun himayesindeki politik İslamcı faşist çeteler bulunmaktadır. Bu çetelerin Rus askeri güçlerine yönelik herhangi bir saldırısından Türk devleti sorumlu olacaktır. İşgalci Türk devletinin bu maddeyi "ortak devriye" diye pazarlamaya çalışması yaşadığı yenilginin görünür kılınmasını örtbas etmek için nafiye çabadan başka bir şey değildir. Ortak devriye falan de-

ğil Rus ordusuna güvenlikçilik yapmaktır bunun adı.

Aslında Moskova mutabakatı kadar mutabakatın açıklanmasından önce yapılan konuşmalar ve kamuoyuna dillendirilmeyenler, üç madde kadar önemli bir özgün ağırlığa sahiptir. Bu da mutabakatın geçiciliğini, işgalci Türk devletinin yenilgisini, Rusya ve Suriye'nin önemli bir siyasi ve askeri başarı elde ettiğini gösteriyor.

Şimdi anlaşma öncesi yapılan açıklamalara bakalım. İşgalci Türk devletinin kırmızıçizgileri, tehditleri, gözlem noktaları, siyasi hesapları, yeni Osmanlı hayallerinin Moskova mutabakatıyla nasıl darbelendiğini göreceğiz.

İşgalci faşist Türk devletinin herkesin malumu önemli kırmızıçizgilerinden biri Esad'ın devrilmesi ve rejimin yıkılmasıydı. Yerinde de mezhep kandaşlarından olan Sünni-Selefi faşist çetelerin iktidarı kurulacaktı. Bu başarının başkomutanı ve baş imamı olarak da Emevi Camii'nde namaz kılmak nasip olacaktı faşist şef Erdoğan'a. Ama olmadı.

Esad illaki devrilecek, rejim yıkılacak çizgisinden "Suriye Arap Cumhuriyeti'nin egemenliğine, bağımsızlığına, birliğine ve toprak bütünlüğüne olan kuvvetli taahhütlerini yineleyerek" çizgisine gelindi. Moskova mutabakatı işgalci Türk devletinin Suriye iç savaşından beri savunduğu en temel argüman olan rejim yıkılacak, Esad gidecek retorığının yerini "Suriye Arap Cumhuriyeti'nin egemenliğine, bağımsızlığına, birliğine ve toprak bütünlüğüne kuvvetli taahhütlerini yineleyerek" çizgisi almıştır. İşgalci Türk devletinin kırmızıçizgisi olan bu durum Rus peçesi ile tarumar olmuş, kırmızıçizgiden geriye Rus peçesinin izleri kalmıştır.

Suriye iç savaşının başından itibaren savunulan bir politikadan vazgeçiş yeni bir durumu ifade eder. Bundan dolayı bu yenilgi stratejik önemdedir. NATO, ABD ya da AB süreci tersine çevirecek ve Rusya'yla karşı karşıya gelecek bir tercih yapmadıkları sürece geri dönülmez bir eğişi ifade etmektedir bu durum. Sadece İdlib bakımından değil Suriye savaşı ve işgalci Türk devletinin kendine Suriye'de biçtiği rol bakımından da bu böyledir.

Devam edelim.

“Terörizmin tüm tezahürleriyle mücadele ile Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından terörist olarak tanımlanan tüm grupların ortadan kaldırılması yönündeki kararlılıklarını yinelerken” şeklinde Moskova mutabakatının giriş bölümünde yer alan bu ifade işgalci Türk devleti bakımından himayesindeki faşist çeteleri artık eskisi kadar sahiplenemeyeceği anlamına geliyor. Örneğin, El Nusra çetesinin devamı olan ve bugün İdlib'in büyük bir bölümünü kontrol eden ve işgalci Türk devletinin de en büyük ortaklarından olan Heyet Tahrir el Şam örgütüne ve diğer bütün çetelere karşı Rusya-Suriye ikilisinin savaşı aralıksız devam ettireceği demektir. Çünkü HTŞ, BM ve Rusya'nın terör örgütlerinin listesinin başında geliyor. Nitekim Putin konuşmasında “Uluslararası terör örgütleriyle mücadelemizi de azaltmayacağız, bu konuda da kararlıyız” ifadelerini kullandı. Bu anlaşmayla işgalci Türk devleti Rusya'nın bu çetelere karşı savaşı aralıksız sürdürmesini de kabul etmiş oluyor. Yarım bu faşist çetelere karşı Rusya'nın saldırıları yoğunlaştığında yine Soçi anlaşması hatırlatıldığı gibi Moskova mutabakatı da hatırlatılacaktır işgalci Türk devletine.

İşgalci Türk devleti her ne kadar bu durumu kabul etmiş olsa da biliyoruz ki bu faşist çeteleri desteklemeye, silahlandırmaya, korumaya devam edecektir. Çünkü Suriye ve Kürdistan'da, Libya'da bu çeteler üzerinden politika yapabilmekte, masaya oturan taraflardan biri olabilmekte, emperyal hayallerini sürdürebilmektedir.

Esad rejimi İdlib'i geri almayı ve faşist çetelerden temizlemeyi stratejik önemde görmektedir. “Kaos ve terörü sonlandırmanın anahtarı”, “İdlib'deki cihatçıların yenilgiye uğratılmasıyla birlikte savaş da sona erecektir”.

Evet, Esad'ın İdlib'e biçtiği rol bu. Bu anlamıyla işgalci Türk devletiyle irade çarpışmasında çok önemli bir halkayı oluşturduğu kuşku götürmez. Moskova mutabakatıyla işgalci Türk devleti aleyhine önemli bir gediğin açıldığı, bir darbenin yendiği de bir başka kuşku götürmez gerçekliktir.

Moskova mutabakatında yazılmayan ve dillendirilmeyen gerçekler

İdlib'te Rusya ve Suriye'nin önemli kazanımlarından biri de anlaşmada yer almayan Halep'i Şam'a bağlayan M5 karayolunun kontrolünü ele geçirmiş olmalarıdır. Açıklamada M5 karayolunun ne olacağına yönelik herhangi bir tanımlama yapılmamıştır; bu da şu anki durumun kabulü anlamına gelmektedir. Oysa biliyoruz ki işgalci Türk devleti bu yolun kontrolünü elinde tutabilmek için her

şeyi yaptı. En büyük asker kayıplarını da bu yolu tutmak için verdi. M5 ve M4 karayollarının kesişme noktasındaki Serakib son haftalarda sık sık el değiştirdi ve en şiddetli çatışmaların yaşandığı yer haline geldi. Ve anlaşmadan iki gün önce M5 karayolu üzerindeki son yerleşim yeri olan Serakib Suriye'nin denetimine geçti. İşgalci Türk devleti Moskova toplantısında gündemleştirmeyerek M5 karayolunun kalıcı olarak Suriye'nin denetimine geçmesini kabul etmiş oldu.

Türk devleti işgal ettiği topraklarda egemen devlet olan Suriye'ye ultimatom vererek Şubat'ın sonuna kadar geri çekilmesini istemişti. Bu ne demektir? Rejimin İdlib operasyonu süresince çetelerden ve işgalci Türk devletinden geri aldığı yerlerden çekilmesi gerekir. Peki, ne oldu? Moskova mutabakatı bu konuda ne dedi ya da ne demedi bizlere? Moskova mutabakatı işgalci Türk devletinin ultimatomunu hiçe sayarak Suriye'nin elde ettiği toprakları tanıdı ve kalıcı olduğunu ilan etti. Çünkü mutabakat- ta işgalci Türk devletinin ultimatomunu karşılayacak en ufak bir ima dahi yoktu. Böylece Rusya, işgalci Türk devletinin sahte kabadayılık ile kendi gerçek sınırlarının ayırtına varmasına ve hatırlamasına yardımcı olacak bir pençe daha vurmuş oldu.

İşgalci faşist Türk devleti gözlem noktaları adı altında işgalciliğini kalıcı hale getirecek hamleler yapmıştı. Bu amaç doğrultusunda İdlib'te 12 tane askeri gözlem noktası kurmuştu. İşgalci Türk devletinin faşist şefi Erdoğan Türk askerine ve gözlem noktalarına saldırı olursa Suriye'yi yerle bir edeceği tehdidini savurmuştu. Oysa hem onlarca işgalci Türk askeri öldürüldü hem de 12 gözlem noktasından 8'i Suriye rejiminin kontro-

lündeki bölgelerde kaldı. İşgalci Türk devleti bırakın gözlem noktalarının kalıcı hale gelmesini şimdi oradaki askerlerine ekmek götürmek için bile Rusya'nın icazetine muhtaç kalmış durumda.

Rusya devlet başkanı Putin görüşme öncesi "Gelişmelerin ilişkileri olumsuz etkilememesi için Suriye konusunda tüm alanların (abç) ele alınması gerektiği" vurgusunu yaptı. Bu ne anlama geliyordu? Tabi ki işgalci Türk devletinin Suriye ve Rojava'daki bütün işgal topraklarının değerlendirme konusu yapılacağı anlamına geliyordu. Sıranın bütün işgal topraklarına geleceğini bilen işgalci Türk devleti, bundan dolayı bütün mevzilerini kolay kolay terk etmeye niyeti yok. İdlib'te olduğu gibi askeri, diplomatik, ekonomik rüşvetler vererek ve göçmen şantajını kullanarak konumunu korumaya çalışacaktır.

Türkiye, Rusya, ABD ve AB ile siyasi, askeri, ekonomik ilişki ağı ne kadar gelişkin olursa olsun nihayetinde işgalci bir konumda ve bu durum er ya da geç sonlanmak zorunda. Emperyalistler için de Türk devletinin işgalciliğinin kabul edilebilir sınırları var ve bu sınırlar fazlasıyla aşılmış durumda. Rusya'nın işgalci Türk devlete sınırlarını hatırlatması Moskova mutabakatıyla sonuçlandı. İşgalci Türk devleti elbette ki yenilgi aldığını ve geri çekilmek zorunda kaldığını biliyor ama emperyalistler arası çelişkilerden yararlanarak eski konumunu tekrar elde etmek için bütün kozlarını kullanmakta tereddüt etmeyecektir. Daha şimdiden emperyalist Rusya'ya "Qamişlo petrolerini gelin birlikte değerlendirelim" teklifini götürdü bile. İdlib'te Rusya'dan ağır darbe yiyen işgalci Türk devleti sanki kendi topraklarımızı gibi

Kürdistan'ı Rusya'ya peşkeş çekmeye kalkıyor. Aklınca bu rüşvetle ABD ve Rusya'yı karşı karşıya getirerek kendine yeniden alan açacak ve elini güçlendirecek. Tam bir köylü kurnazlığı, en bayağı politika cambazlığı, en vasat kendini pazarlama taktiği.

Rusya Federasyonu, Türkiye'yi Soçi anlaşmasına uymaya, gereklerini yerine getirmeye davet ediyordu. Moskova mutabakatı Türk devleti için Soçi anlaşmasına rahmet okutacak nitelikte oldu. İşgalci Türk devleti Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan oldu. Yüze yakın askerini, stratejik düzeyde önemsemediği otoyolları ve yerleşim alanlarını

İşgalci Türk devleti bırakın gözlem noktalarının kalıcı hale gelmesini şimdi oradaki askerlerine ekmek götürmek için bile Rusya'nın icazetine muhtaç kalmış durumda.

kaybetti, Esad'ın devrilmesinden, rejimin yıkılmasından Suriye Arap Cumhuriyeti'nin birliğine ve bütünlüğüne bağlılık çizgisine gelindi. İdlib'in güneyi rejimin denetimine geçti, Rusya'ya da güvenlikçi olmak nasip oldu. Kısaca işgalci Türk devleti, siyasi, askeri, politik olarak Soçi anlaşmasının gerisine düştü ve büyük bir yenilgi aldı.

İdlib'deki Gelişmelerin Türkiye İç Politikasına Ve Rojava'ya Etkileri

Türkiye'nin 5 gün süren "Bahar Kalkanı Harekâtı" tam anlamıyla fiyaskoyla sonuçlandı. Kuşkusuz bu durumun iç politika ve Rojava'ya da yansımaları olacaktır. Burjuva po-

litik anlamda CHP ve İYİP ağırlıklı olarak işgalci Türk askerlerinin niye bu kadar çok ve kolay öldüğüyle ilgiliydiler. Bunun üzerinden faşist şef Erdoğan'ı sıkıştırmaya çalıştılar. Bu da aslında, işgalciliği değil de niye başarısız olunduğunu sorgulayan şoven, ırkçı, faşist burjuva politikadan başka bir şey değildir.

MHP İdlib konusunda da tam olarak AKP'ye kalkan rolü oynadı. AKP'ye yapılan eleştirileri AKP'den önce MHP karşıladı. HDP ise işgalci Türk devletinin İdlib ve Suriye politikasını başından itibaren tutarlı bir şekilde eleştirmeye devam etti. Ama özellikle savaşın son süreçte iyice sertleşmesine rağmen işgalci faşist Türk devletini ve onun işgalci ordusunu teşhir etmede yetersiz kaldı.

Kılıçdaroğlu'nun Cumhuriyet gazetesine verdiği demeçte, "Tezkereye 'evet' dememiz doğru politikaydı. Biz, Saray hükümetinin bilmediği pek çok gerçeği biliyoruz. İdlib'de, Afrin'de sivil toplum örgütleri var ve bunların harcamalarının büyük bir kısmı AB tarafından fonlanıyor. Orada Suriye halkına olağanüstü güzel hizmetler (abç) götürüyorlar. Fotoğraflarını gördüm, bana bilgi verildi. Şimdi eğer askerlerimiz çekilseydi, bu hizmetlerin tamamı yok olacaktı" sözlerini unutmadık. Burjuva politikanın silik kişiliklerinden Kılıçdaroğlu şimdi kalkıp "İdlib'te ne işimiz var" diyebiliyor! Al birisini vur ötekine. Sınır ötesi teskere gündeme geldiğinde AKP, MHP, CHP ve İYİP fire vermeden ortaklaştılar. İşgal teskeresi bu dört partinin oylarıyla meclisten geçti. Şimdi yapılan sahte muhalefetten başka bir şey değildir.

Türkiye halkları ise İdlib işgalini yeni yeni sorgulamaya başlamış durumda. İşin içerisinde Kürtler olma-

yınca faşist şefi sorgulama daha kolay oluyor ama Kürtler söz konusu olunca her türlü işgal, katliam, soykırım hala Türkiye halklarının sorguladığı bir durum değildir.

Kürt halkı ve Kürt özgürlük mücadelesi bu fırsatı yeterince değerlendiremedi. Kendi gündemine kapanma yaşadı. Oysa işgalci Türk devletinin işgalciliğinin birçok kesim tarafından en fazla sorgulandığı bir süreçten geçilmekteydi ve işgalcilikten en fazla mustarip olan da Kürt halkıdır. Diğer halklarla ortaklaşma zemini olmasına rağmen bu yeterince değerlendirilemedi ve Türk işgalciliği yeterince hedefe oturtulamadı. Oysa İdlib'te işgalci Türk devletinin varlığına son verilmesi demek sıranın Efrîn, Serêkaniyê, Girê Spî, El Bab, Azez'deki işgallere son vermeye geleceği demektir. Hem Rojava'daki Türk işgalciliğine karşı güçlü bir mevzi elde edilecek hem de Suriye halklarıyla işgal karşıtlığı üzerinden daha güçlü bir ortaklık zemini yaratılabilecekti.

İşgalci Türk devleti İdlib'ten sonra sıranın bütün işgal bölgelerine geleceğinin farkında; bundan dolayı bu süreci uzatmayı ve hatta başarabilirse kalıcı hale getirmeyi hesapladığını biliyoruz. Bundan dolayı İdlib mevziisinde büyük bir direnç göstermeye çalıştı. Ama karşısında emperyalist Rusya olunca kendi sınırlarına ve kapasitesine tosladı.

Rojava özerk yönetimi işgalci faşist Türk devletinin işgalciliğinin böyle sine teşhir olduğu bir süreçte diplomatik ve askeri bütün seçenekleri en yüksek düzeyde kullanma olanağına sahip bir durumla karşı karşıyadır. İşgalci Türk devletinin Rusya ve ABD emperyalistleriyle yaşadığı çelişki işgal bölgelerinin özgürleştirilmesi ne bir olanak sağlayabilir. Savunma pozisyonundan çıkılıp özgürleştirme hamlesi başlatılabilir. Böylesi olanaklar ve fırsatlar çok fazla çıkmaz, bundan dolayı Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi bu süreci Rojava'yı Özgürleştirme Hamlesi olarak değerlendirmelidir. Kuşkusuz, işgalci faşist Türk devletinin Rojava'daki işgali Rusya Federasyonu ve ABD emperyalistlerinden aldığı destekle sürdürebilmektedir. Bu gerçek asla unutulmamalıdır.

İdlib'in Suriye Bakımından Önemi

Politik İslamcı faşist çeteler işgalci Türk devletinin himayesinde Doğu Guta, Dera ve Haleb'den İdlib'e aktarıldı. Bu, İdlib'i faşist çetelerin Suriye'deki en son ve en büyük toplanma yeri haline getirdi. Esad da bunda dolayı İdlib'deki çetelerin varlığına son vermeyi "kaos ve terörü sonlandırmanın anahtarı" olarak tanımladı. Devamında ise, "İdlib'deki cihatçıların yenilgiye uğratılmasıyla birlikte savaş da sona erecektir" dedi. Tabi bu ifade Suriye bakımından yakın dönem için bir gerçekliğe ifade ediyor. Ama Suriye rejimi hala sömürgeci kodlarla hareket etmeye devam ettiği için Rojava ile savaşın kaçınılmaz olacağı ya da en azından rejim tarafından başvurulacak bir yöntem olacağını görmemiz gerekiyor. Bunu şimdilik geçiyoruz.

Suriye İdlib'i bir çırpıda alamayacağını biliyor. Bundan dolayı İdlib'le

İlgili yakın dönem hedefler belirlendi. Ve son hamlesiyle bu hedeflerini gerçekleştirdi. Halep'i Laskiye'ye bağlayan M4 karayolunun ve yine Halep'i Şam'a bağlayan M5 karayolunun açılması ve İdlib'in güneyinin M4 karayoluna kadar olan kısmının silahsızlandırılarak çetelerden temizlenmesini sağladı. Suriye, Moskova mutabakatıyla yakın dönem bütün hedeflerine ulaşmış oldu. Bu başarıyı Türkiye'ye karşı elde etmesi onda ayrı bir özgüven oluşturdu ve iç politikada da Esad'ın iktidarını güvenceleyecek önemli bir hamle oldu.

Türkiye'nin Esad rejimini ve Suriye Arap Cumhuriyeti'ni tanımaması da eklersek rejimin 2011 yılından beri en iyi durumu elde ettiğini söyleyebiliriz. Bu aynı zamanda Esad rejiminin iktidarını iyice pekiştirdiği anlamına gelmektedir.

İdlib Krizi Ve NATO

Bilindiği gibi, ABD Merkez Kuvvetler Komutanlığı (CENTCOM), 1 Eylül 2019'da "İdlib'in kuzeyinin terör örgütü El Kaide militanları için güvenli bölge haline geldiğini" ileri sürerek bu bölgeye bir saldırı düzenledi. Yine bundan önce de rejimin kimyasal silah kullandığını bahane ederek Nisan 2017'de Suriye'nin Şayrat Hava Üssü'ne füze saldırısı ve Nisan 2018'de Suriye'nin askeri tesislerine saldırılar düzenledi.

ABD İdlib'in Rusya ve Suriye için ne kadar önemli olduğunu bildiği için buranın zayıf karnı olarak kalmasını sağlamaya çalışıyor. Yine Türkiye'nin bu zayıf halkada rol oynamasını sağlayarak özellikle Rusya'nın Suriye'de yükselen etkisini zayıflatmaya çalıştı, çalışıyor. Rusya, geçmişte ABD'nin saldırılarını "sükûnetle" karşıladı diyebi-

liriz. Diplomatik kınamanın ötesine geçmedi. İdlib'te elde edilecek başarının Suriye ve Ortadoğu politikası için önemli olduğunu bilen Rusya İdlib politikasını kararlıca sürdürdü. Türkiye'yi de çeteleri yalıtımda başarılı bir şekilde kullandı. Böylece gereksiz kayıplardan kendisini sakınmış oldu. Ama nihayetinde Türkiye'ye biçilen rolün de bir sınırı ve sonu vardı. Gelinen aşamada Türkiye rolünü oynamamakta ayak diretince Rusya Federasyonu ve Suriye işgalci Türk devletinin iradesini kıran saldırı dalgasını başlattılar. Ve Türkiye geri çekilmek zorunda kaldı. Tam da bu aşamada ABD ilk elden Rusya ile karşı karşıya gelmeyi tercih etmedi, ama bu hiç etmeyeceği anlamına gelmiyor. Zamana yayılmış bir taktik izleyecekleri ve fırsat kollayacakları çok açık. Emperyalist ABD Türkiye'yi kışkırtarak Rusya ile arasının açılmasını ve Rusya'nın Suriye'de huzura ermemesini sağlayacak düzeyde bir kriz politikası yürütmeyi deneyecektir. İdlib bunun için iyi bir laboratuvar olacaktır. ABD, Türkiye'nin idlib'ten tamamen çıkmaması için her türlü desteği sunacaktır. Çünkü idlib'te başı ağrıyan Rusya'nın Ortadoğu'da istediği düzeyde etkinlik sağlaması zor olur. Örneğin, Suriye'de başını dertten kurtaramayan bir Rusya'nın İran'a yapılan kuşatmayı ve ambargoyu boşa çıkartması ne kadar başarılı olabilir. ABD'nin planı bu.

Nitekim ABD'nin Suriye Özel Temsilcisi James Jeffrey son dönemdeki Rusya ve Suriye'nin işgalci Türk devletine ve onun himayesindeki faşist çetelere karşı İdlib'te başlatmış olduğu hamleye karşı "Özellikle Rusya'nın saldırganlığının altını çiziyorum. Çünkü Esad rejimi

tek başına bu kampanyayı yürütmeyecek” diyerek Rusya’yı doğrudan hedef almıştır. ABD Rusya’ya karşı temposu artan bir sertlik politikası yürütecektir.

Moskova anlaşması, Türkiye’nin ağır yenilgi alması ve bunu kabullenmemesi, Rusya ve Suriye’nin İdlib’in tamamının işgalden ve çetelerden temizleme arzusu, ABD’nin NATO aracılığıyla Rusya’nın Suriye ve Ortadoğu’da artan etkisini sınırlandırma isteği, bu anlaşmanın kısa ömürlü olacağını bizlere söylemektedir. Bütün taraflar bir soluklanma, bir mola kazandı ve ilk fırsatta her biri bunu tersine, kendi lehine çevirecek hamlenin içerisinde olacaktır.

Rusya’nın İdlib konusunda kararlı olduğunu gören işgalci Türk devleti

ABD ve NATO’ya daha fazla yaklaşacaktır. Çünkü İdlib’i elinde tutmasının başka olanağının kalmadığının farkındadır.

İdlib’te daha son söz söylenmedi. Kimin iradesinin galebe çalacağını aynı zamanda kapalı kapılar ardında yapılan kirlili pazarlıklar da belirleyecektir.

Devrimciler olarak bütün bu sömürgeci ve emperyalist politikalara karşı hakların eşitliğinden, özgürlüğünden ve enternasyonal dayanışmasından taviz vermeden Rojava devrimini koruma, savunma çizgisinden sapmadan Arap, Çerkez, Süryani ve bütün halkları kazanarak Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi’ni zafere götürmekle mükellefiz.

Yüzyılın Anlaşması: Filistin'i ilhak Ortadoğu'da savaş planıdır

Metin Botan

“Yüzyılın Anlaşması” elli küsur yıl sonra Filistin halkını ve bütün politik öznelerini direniş zemininde buluşturmuştur. Bu çok önemli bir nesnel durumdur. Bu olgu, Filistin mücadelesinin teslimiyetten direnişçi çizgiye evrilmesi için büyük bir olanak yaratmaktadır. Devrimciler, komünistler, antiemperyalistler ve Filistin halkının gerçek dostları bu imkânı iyi değerlendirmelidir. Bu da, ancak güncel olarak direniş ve enternasyonalist eylemleri yükseltmekten geçer.

“Yüzyılın Anlaşması” yeni bir plan değil. Trump'ın iktidara geldikten hemen sonra gündemleştirdiği ve 2018'den itibaren *filili* de uyguladığı bir plandır.

Trump'ın kişisel megaloman hezeyanlarının plan üzerindeki izleri olmakla birlikte sorunun özü emperyalist ABD'nin emperyalist küreselleşme döneminde dünyada ve Ortadoğu'da emperyalist, kapitalist, gerici, faşist devletlerle giriştiği paylaşım savaşının yansımasıdır.

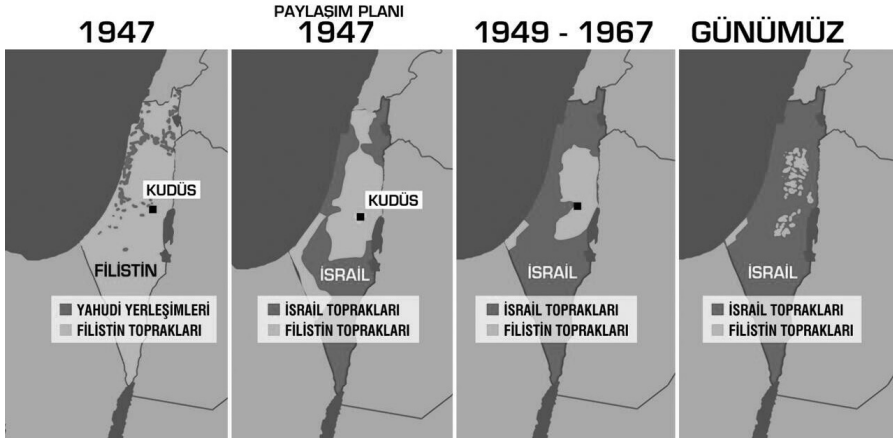
ABD'nin tek kutuplu sürdürmeye çalıştığı hegemonyasına, başta Rusya ve Çin darbeler vurmaya başladı. Ortadoğu, emperyalist ve bölgesel güçlerin paylaşım savaşının merkezinde durmaktadır. Trump'ın Siyonist İsrail başbakanı ile birlikte ilan ettiği “Yüzyılın Anlaşması” da emperyalistler ve bölgesel gerici, faşist, despotik devletler arasındaki hege-

monyaya mücadelesinin yansımasıdır. Filistin'in İsrail tarafından işgali emperyalist ABD'nin Ortadoğu'da kurmaya çalıştığı egemenlik için bir maniveldir.

Öncelikli olarak İsrail ve Filistin'i ilgilendiren meselenin tek tarafı olarak İsrail ile birlikte oluşturulması ve İsrail Başbakanı Netanyahu ile birlikte açıklanması, içeriği, planın, Filistin tarafından karşılık görmeyeceğinin bilinerek yapıldığını göstermektedir. Üstelik içeriğine bakıldığında da görülecektir ki ister FKÖ ister Hamas tarafı olsun bu planı kabul etmeleri şurada kalsın bu plan çerçevesinde masaya oturmaları bile mümkün değildir.

Filistin'in işgali ve mücadele tarihinden kısa bin kesit

İngiltere 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonunda (1918 yılında)

Filistin'i de kapsayan bölgeyi işgal etti. İşgali 1920 yılında Milletler Cemiyeti de tanıdı. Filistin'in işgalinde İngiltere'nin oynadığı en önemli rollerden biri de İngiltere Dışişleri Bakanı Arthur Balfour'un Musevi mali oligark Rothschild'e gönderdiği ve Filistin'de Yahudi devletinin sözünün verildiği mektubudur. Bu mektup daha sonraları Siyonizm'in ve işgalciliğin temel belgelerinden biri olan "Balfour Deklarasyonu" olarak kabul edildi.

İngiliz emperyalizmi Siyonizm yararına Filistin'e nüfus taşınmasına izin verdi. Filistin topraklarına yerleşen Musevilerin yüz binleri bulması kaçınılmaz olarak çatışmaları beraberinde getirdi. 1929 yılında en büyük ve kanlı çatışmalar başladı ve günümüze kadar devam etti.

İngiltere 1947 yılında Filistin'in İsrail tarafından işgali sorununun çözümünü Birleşmiş Milletler'e devretti. Bu tarihe gelindiğinde Filistin'de Yahudi nüfusu 1904 yılına göre üçte bire yükselmişti. İngiltere'nin Filistin'den çekildiği tarihten bir gün sonra 14 Mayıs 1948'de İsrail devletinin kuruluşu ilan edildi. Filistin halkı da 15 Mayıs'ı El Nakba (Fela- ket) günü ilan etti.

1967'de yapılan ve 6 gün süren savaşta Gazze ve Sina Yarımadası'nı Mısır'dan, Golan Tepeleri'ni de Suriye'den alan İsrail büyük bir üstünlük sağladı. Bu, İsrail'e büyük bir moral ve özgüven kazandırdı. Bu savaşta 500 bin Filistinli sürgün edilerek mülteci durumuna düşürüldü.

1973'te Mısır ve Suriye İsrail'e karşı savaş açtı. Sovyetler Birliği, ABD ve BM devreye girerek ateşkes sağlandı. Bu ateşkestten sonra ABD'nin İsrail ve bölge üzerindeki etkisi daha fazla oldu.

Mısır devlet başkanı Sedat, M.Begin ile 1978'de ABD Başkanı Carter gözetiminde Camp David Sözleşmesi'ni, 6 ay sonra da anlaşmasını imzaladı. Bu anlaşma ile ilk kez bir Arap devleti İsrail'i işgal ettiği topraklarla birlikte tanıdı oldu. Bu anlaşma sonrasında İsrail Sina Yarımadası'ndan çekildi.

Hiristiyan falanjist milisleri katil Ariel Şaron'un emriyle Sabra ve Şatilla kamplarını basarak binlerce Filistinliyi öldürdü.

İsrail işgaline karşı Filistinliler 1987 ile 1993 yılları arasında intifada sürecini başlattı. İsrail bu süreçte de binden fazla Filistinliyi katletti. Birinci İntifada süreci olarak bilinen

bu süreçte Filistin halkı hem ulusal birliğini sağladı hem de Filistin öz-gürlük mücadelesinin meşruluğunu.

Sürgündeki Filistin Ulusal Konseyi 1988 yılında Cezayir'de toplandı. 1947 tarihli BM'in iki devletli çözüm önerisini kabul etti. Bununla birlikte BM Güvenlik Konseyi'nin aldığı 1967 sınırları öncesine dönülmesi kararı da kabul ediliyordu.

1993 yılına gelindiğinde ABD, İsrail ve Filistinli temsilciler Norveç'in başkenti Oslo'da "Ortadoğu'ya barış getirecek tarihi anlaşma" diye pazarlanan başka bir emperyalist plan için bir araya geldi. "Geçici Öz-Yönetim Düzenlemelerine Dair İlkeler Deklarasyonu" olarak bilinen Oslo Anlaşması'na göre İsrail Filistin Kurtuluş Örgütü'nü (FKÖ) Filistin halkının temsilcisi olarak kabul edecek, işgal ettiği toprakların bir kısmından ileride oluşturulacak Filistin güvenlik güçlerine bırakmak üzere çekilecekti. Filistin devleti de İsrail'i tanıyacaktı. Bu anlaşma FKÖ lideri Yaser Arafat ve İsrail Başbakanı İzak Rabin tarafından imzalandı. Arafat, Filistin'in % 18'inde Siyonist İsrail'in kontrolünde, yerel yönetim (belediyeçilik) ve iç güvenliği sağlama dışında hiçbir yetkisi olmayan özerk bir yönetim kurma karşılığında İsrail'i tanımayı ve barış yapmayı kabul etti.

Anlaşmada "Kudüs'ün statüsü, mülteciler, Yahudi yerleşimleri, gü-

venlik düzenlemeleri, sınırlar, diğer komşularla ilişkiler ve işbirliği" yani sorunun en kritik meseleleri "beş yıllık geçici süreç" sonrasına bırakıldı. Bu geçicilik nihai bir karakter kazanarak kalıcı hale geldi ve günümüzde de Filistin herhangi bir statüye kavuşamadı. Kavuşmadığı gibi Filistin'in konumu gittikçe ağırlaştı. Filistin topraklarındaki İsrail işgali katbekat arttı. Filistin Gazze ve Batı Şeria'daki mahallelere sıkıştırıldı.

Filistin Halk Kurtuluş Cephesi ve Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi, anlaşmayı tanımadıkları halde, FKÖ'de ortak cephede yer aldıkları için açıktan deklare edemediler. Filistin İslami Cihat Hareketi ve İslami Direniş Hareketi (Hamas) bu anlaşmayı tanımadıklarını açıkladılar. Bu süreç aynı zamanda ulusal birliğin kaybedildiği politik İslamcı hareketlerin Filistin'de egemen özne oldukları süreci de başlatmış oldu.

Özellikle Hamas'ın İsrail'e karşı askeri eylemleri savaşın boyutunu yükseltti. Faşist, katliamcı Ariel Şaron'un, Mescid-i Aksa'ya gitmesi Eylül 2000'de "El Aksa İntifadası" olarak da bilinen ikinci intifada sürecini başlatmış oldu.

2002 yılında Siyonist İsrail Batı Şeria'yı işgale girişti, Cenin mülteci kampını ele geçirip yüzlerce Filistinliyi katletti. 2004 yılında yaşamını yitiren Arafat'ın yerine Mahmud Abbas geçti. 2006 yılında Hamas büyük bir zafer kazanarak tek başına iktidar oldu. Ulusal birliğini kaybeden Filis-

tin, El Fetih ile Hamas'ın neredeyse iç savaşa varan çatışmalarına sahne oldu. 2007 yılına geldiğinde Hamas Gazze'nin kontrolünü tamamen ele geçirerek bir hükümet kurdu. El Fetih de Batı Şeria'da ayrı bir hükümet kurdu. Böylece Filistin her yöneyle ikiye parçalanmış oldu.

Mısır, İsrail ile Hamas arasında Haziran 2008'de altı aylık ateşkes imzalanmasını sağladı. Ateşkes bitince İsrail Gazze'deki askeri okulu bombalayarak 140 polisi öldürdü. "Dökme Kurşun Operasyonu" olarak bilinen başka bir katliam operasyonunu başlattı, yüzlerce Filistinliyi katletti.

İsrail 2009'dan itibaren başta Gazze olmak üzere Filistin topraklarına sayısız saldırılar düzenleyerek binlerce Filistinliyi katletmiş, onlarca Hamas, Filistin Halk Kurtuluş Cep-

hesi ve El Fetih yönetici ve komutanlarını suikastlarla öldürmüştür.

Plan Filistin Halkı İçin Ne Anlam İfade Ediyor?

Emperyalist ABD'nin İsrail ile birlikte oluşturduğu bu plan Filistin için tam anlamıyla teslimiyet dayatmasıdır. Filistin'in İsrail tarafından yeni bir biçimde sömürgeleştirilmesi ve Filistin devletinin inkârı demektir. Filistin topraklarının gasp edilmesi ve Filistin halkının kendi kaderini belirleme hak ve imkânının yok edilmesi demektir. Ülkesinden kopartılan Filistin halkının sürgününün kalıcı hale getirilmesi demektir. "Yüzyılın Anlaşması" denilen işgal planının aslında ABD tarafından yıllar önce oluşturulduğu ve şimdi de Filistin halkına dayatıldığı görülmektedir.

Planı ABD İsrail'le birlikte hazırladığı için tam anlamıyla Siyonist İsrail'in ve emperyalist ABD'nin bölgesel çıkarları gözetilmiştir. Açıklamayı birlikte yapmaktan kaçınmamışlardır.

"Ben her zaman İsrail devleti ve Yahudi halkının yanında olacağım. Onların güvenlik ve emniyetlerini ve tarihi anavatanlarında yaşama haklarını şiddetle destekliyorum" diyen Trump'ın Filistin halkının taleplerini gözeteceğini varsaymak ve Filistin halkının da bu planı desteklemesini istemek politik körlükten daha ağır bir durumdur.

Trump'ın güzellemelerini göstermeye devam edelim: "İsrail dünyanın üzerindeki bir ışıktır. Tarihteki karanlık çağların tekrarlanmasına izin vermeyeceğiz."

Filistin halkının onur ve özgürlük mücadelesi, Siyonist İsrail ve emperyalist ABD için İsrail'in ışığının

sönmesi anlamına gelmektedir. Bu durumda da işgale, Siyonizm'e karşı Filistin'in özgürlüğü ve demokratik Ortadoğu için mücadele eden herkes karanlık çağların temsilcisi oluyor!

Trump'ın veciz sözleriyle devam edelim: *"İsrail ziyaretimde Mahmud Abbas'la Beytullahim'de bir araya geldim, daha iyi bir hayat, potansiyellerini gerçekleştirmeleri gerektiğini düşündüm."*, *"İsrail için çok şey yaptım, Kudüs'ü başkent tanıdım, elçiliği taşıdım, Golan'daki egemenliğini tanıdım, en önemlisi korkunç ve berbat İran nükleer anlaşmasından çekilmemdi... Benim vizyonumun İsrail devletinin parçası olarak gördüğü her toprak üzerinde İsrail egemenliğini ABD taniyacaktır."* Filistin topraklarının işgalinin onaylanmasını, İsrail ile ABD'nin bölgesel çıkarlarını ifşa eden daha açık bir belgeye, söze ihtiyaç var mıdır? Trump'ın itirafları "Yüzyılın Anlaşması" safsatasının Filistin ve demokratik Ortadoğu amacıyla mücadele edenler için neden bir karşılığı ve değeri olmadığını ve olamayacağını yeterli açıklıkla anlatıyor.

Düşünme kapasitesi olduğunu sanan zat Filistin halkını tehdit etmekten de geri durmuyor: *"Bu plan, bağımsız bir Filistin devleti ve Filistinliler için son şans."*

"Gerçekçi iki devletli çözüm ile Filistin'in İsrail'in güvenliğine tehdidi azaltılacaktır." Meselenin özü

budur. İsrail'in güvenliği! Filistin'in ise tehdit oluşturan taraf olması! Bu durumda İsrail'den yana net bir tavır ve taraf olan emperyalist ABD'nin gerçekçi, adil her iki tarafın taleplerini karşılayabileceğine inanacak mıyız? Tabii ki de hayır! Ruhuyla, mantığıyla, maddeleriyle, hazırlanış ve uygulanış biçimiyle tek taraflı Siyonist İsrail'in çıkarlarını gözetten bir anlaşmanın kabul edilmesi asla mümkün olmayacaktır.

Netanyahu, *"Bu, tarihi bir gün, 14 Mayıs 1948'i hatırlatıyor, o gün Başkan Truman İsrail devletini tanıyan ilk lider olmuştur"* dedi. "Yüzyılın barışı" diye lanse edilerek yapılan açıklamanın Filistin halkının lanetlendiği bir güne El Nakba'ya atıf yapılarak ilan edilmesi ancak işgalci, soykırımcı kafaların icadı olsa gerek.

Ruhuyla, mantığıyla, maddeleriyle, hazırlanış ve uygulanış biçimiyle tek taraflı Siyonist İsrail'in çıkarlarını gözetten bir anlaşmanın kabul edilmesi asla mümkün olmayacaktır.

Faşist şef Erdoğan da Serêkaniyê-Girê Spî işgaline "Barış Pınarı Harekâtı", Efrîn'in işgaline de "Zeytin Dalı Harekâtı" adını vermişti. Faşist şef Erdoğan katliamcı, işgalci, sömürgeci, soykırımcı devlet geleneğinin temsilcisi, savunucusu ve mirasçısıdır. Netanyahu ve Erdoğan'ın ortak karakteri işgalci, ilhakçı ve soykırımcı olmalarıdır.

"İsrail için çok büyük ve tarihi bir kazanım" olan bir anlaşma diğer taraf için ne anlam ifade edebilir?

Siyonist İsrail ve emperyalist ABD bunu çok iyi biliyor. İşgal ve tam teslimiyet. Bundan dolayı Netanyahu konuşmasının devamında *“Bu önemli bir fırsat ve biz bunu kaçırmayacağız”* diyor.

Siyonist İsrail ve emperyalist ABD tarafından danışıklı örgütlenen ve Filistin’in tam teslimiyetini öngören ve dayatan bir anlaşmadan bir sonuç çıkabilir mi? Her şey İsrail’in ve emperyalist ABD’nin bölgesel çıkarları için planlanmış mazlum Filistin halkına da kölelik dayatılmış!

Filistin halkı için en önemli konulardan biri Kudüs’tür. Kudüs tam olarak Siyonist İsrail devletine bırakılmıştır. Aslında var olan fiili durumun ABD tarafından “meşrulaştırılmasından” başka bir şey değildir. ABD Başkanı Trump, 2017 Aralık ayında Kudüs’ü İsrail’in başkenti olarak tanıdı, Mayıs 2018’de Tel Aviv’deki büyükelçiliğini Kudüs’e taşıdı. ABD-İsrail ikilisinin ilan ettiği “Yüzyılın Anlaşması” aslında bu ikili tarafından çoktan yürürlüğe konulmuş ve uygulanmaya başlanmıştır.

Anlaşmada *“Kudüs İsrail’in bölünmez başkentidir”* denilerek

Filistin’in Kudüs’teki varlığına son verilmektedir. Bakmayın “Doğu Kudüs’ün Filistin’in başkenti olacağı” ibaresine. Gerçek olan emperyalist ABD için Kudüs’ün “bölünmez”liğidir. Filistin halkı için tarihi ve kutsal olan bir kent Siyonist İsrail’e teslim edilmiştir. Bunu hiçbir Filistinli kabul etmez.

Bu anlaşma ile Siyonist İsrail’in Batı Şeria’daki işgalciliği kalıcı hale getirilmiş oluyor. Batı Şeria’daki yerleşim yerleri İsrail tarafından 1967 yılında 6 gün savaşlarında işgal edildi. Birleşmiş Milletler’in hukukuna göre bile işgal sayılan bir bölge. Emperyalist ABD hiçbir burjuva uluslararası hukukunu tanımayan politikalar yürütüyor. Bu durum sadece Filistin’e de özgü değildir. Emperyalist devletlerin tekelci burjuvazisinin çıkarları neyi gerektiriyorsa onu yapmakta bir bahis görmüyor. Darbe, suikast, komplo, işgal, ambargo...

Filistin halkı için önemli meselelerden biri de sürgündeki halkın yurtlarına dönmesi sorunudur. Siyonist İsrail ve emperyalist ABD yaklaşık 6 milyonu bulan Filistinli sürgünlerin ülkelerine geri dönmelerini

yasaklıyor. Ve hala, tırnak ucu kadar değer taşımayan bu sahte anlaşmayı Filistin halkından kabul etmesi isteniyor. Bakın Netanyahu'nun İsrail'in kalbi olarak tarif ettiği Batı Şeria için söylediklerine: *"İsrail'in kalbi çok uzun zamandır rezil bir şekilde 'yasadışı işgal toprağı' diye niteleliyordu. Bugün Sayın Başkan, siz bu büyük yalanı patlatıp attınız. Yahudiye ve Samarya Bölgesinde (Batı Şeria) büyük küçük demeden tüm Yahudi toplulukları (Yahudi yerleşimleri) üzerinde İsrail'in egemenliğini tanıyorsunuz."* Yeterince açık değil mi? Netanyahu'nun "İsrail'in kalbi" dediği yerden milyonlarca Filistinliyi yerlerinden, yurtlarından, tarihlerinden, kültürlerinden kopartarak sürgüne göndereceksiniz ve utanmadan Filistin halkından da bu işgal planını desteklemesini isteyeceksiniz! Ancak Siyonist, faşist, emperyalist Nazi kafa yapısı bu akıl yürütmesini yapabilir.

Yine, Filistin halkı için egemenliğin önemli bir parçası olan Ürdün Vadisi'ndeki İsrail işgalciliği tanınıyor ve burası Siyonist İsrail'in toprakları olarak ilan ediliyor. Ürdün Vadisi'nin işgaliyle birlikte Filistin tam anlamıyla kuşatılmış oluyor. Ürdün'le var olan sınırı ortadan kaldırılıyor. Ve böylece, Filistin'in Gazze'de küçük bir alanın Mısır'la sınırı hariç Ürdün, Suriye, Lübnan ile sınırlarına son verilmiş oluyor. Ürdün Vadisi ve Batı Şeria'daki işgalle birlikte Filistin'in komşu devletlerle sınırı ortadan kaldırılmakla kalınmıyor, içte de Filistin halkı köylere ve kasabalara bölünerek birbirleriyle yalıtık hale getiriliyor.

Filistin'in coğrafi birliğine de son verilerek birbirinden yalıtık otonom bölgeler oluşturulacak. Gazze Batı

Şeria'dan, Batı Şeria da kendi içinde Yahudi yerleşimler ile parçalanacak. Böylece her anlamıyla Filistin devletinin tekrar kurulması gibi bir olasılık da ortadan kaldırılmış olacak. Birbirinden kopartılan Filistin halkı İsrail'e her konuda muhtaç hale getirilecek. Adacıklara bölünmüş ve birbirinden yalıtık hale getirilmiş Filistin toprakları merkezi birliğini kaybedecek. Zaten gelecekte ihtimali olarak önerilen Filistin devleti de

Filistin'in coğrafi birliğine de son verilerek birbirinden yalıtık otonom bölgeler oluşturulacak. Gazze Batı Şeria'dan, Batı Şeria da kendi içinde Yahudi yerleşimler ile parçalanacak. Böylece her anlamıyla Filistin devletinin tekrar kurulması gibi bir olasılık da ortadan kaldırılmış olacak.

böylece karikatürize hale getirilmiş oluyor. Eğer Filistin halkı ve onun politik öncüleri "Yüzyılın Anlaşması" diye lanse edilen kölelik ve tam teslimiyet anlaşmasının uygulanmasında sorun çıkartmazlarsa, uysal dururlarsa, İsrail'i tehdit edecek her türlü davranıştan kaçınırlarsa devletçiklerine kavuşabilecekler. Olası devletçik modelinde Filistin halkının kendi iradesi olmayacak. Örneğin askeri gücü olmayacak. Hafif silahları kullanabilen çok sınırlı bir kuvvetleri olacak. Merkezi yapısı

olmayacak. Filistin halkı askeri ve ekonomik olarak İsrail devletinin himayesinde olacak.

Yokluk içerisindeki Filistin halkı ekonomik olarak da satın alınmak istenmektedir. Trump'ın da ifade ettiği gibi "Bu planın hemen kabul görmesini beklemiyoruz" dediği olgulardan biri de budur. Bundan dolayı 50 milyar dolar rüşvetle yoksul Filistin halkının bir kısmını satın almak için bir süreci başlatacaklar. Filistin halkı politik birliğini kaybetmesi gibi işbirlikçi emperyalist ABD'nin (gerici Arap petrol krallarına ödetilecek) ekonomik rüşvetinden yararlanmak isteyen bir kesim çıkartılarak Filistin halkı her yönüyle parçalanacaktır. Hedef budur. Bu hedefin bu yönüyle kısa sürede başarıya ulaşma şansı yoktur. Filistin halkı özgürlüklerini ve geleceğini rüşvete satmamalı, bu planı yenilgiye uğratmak için başta ideolojik olmak üzere toplumsal ve ekonomik özgürlüklerini geliştirecek hamleler yapılmalıdır.

İran'ın Kuşatma Hamlesi

ABD'nin Ortadoğu'daki çıkarlarının önündeki en büyük engellerden biri İran'dır. Emperyalist ABD Ortadoğu'daki paylaşım savaşında kendine engel olarak gördüğü İran gerici molla rejimini tasfiye etmek için güç dengelerini ve güç ilişkilerini yeniden yapılandırmak ve yeniden konumlandırarak saflaştırmak istemektedir.

İran Ortadoğu'da önemli bir hegemonya alanına sahiptir, bunu da ağırlıklı olarak Şii toplumsal tabanına dayanarak yapmaktadır. Irak, Suriye, Lübnan, Yemen bunlardan öncelikli olanlarıdır. Suriye, Lübnan Rusya'nın önemli müttefikleridir. İran'a karşı yapılan her hamle

Rusya'ya kaşı yapılmış demektir. ABD ve Rus emperyalistleri arasındaki hegemonya mücadelesi şimdilik dolaylı kuvvetler üzerinden sürdürülmektedir.

Emperyalist ABD'nin ambalajında "Yüzyılın Anlaşması" yazan planı, Filistin için ilhak ve tam teslimiyet, Ortadoğu'da savaş ve safların yeniden yapılandırılması için atılmış bir adımdır. İran'ın en önemli askeri kuvvetlerinden biri olan ve ağırlıklı olarak İran'ın bölgedeki politikalarının mimarlığını yapan Devrim

İran'ın en önemli askeri kuvvetlerinden biri olan ve ağırlıklı olarak İran'ın bölgedeki politikalarının mimarlığını yapan Devrim Muhafızları Kudüs Gücü Komutanı Kasım Süleymani'nin öldürülmesi, ABD başkonsolosluğunun Tel Aviv'den Kudüs'e taşınması da bu planın parçalarından biridir.

Muhafızları Kudüs Gücü Komutanı Kasım Süleymani'nin öldürülmesi, ABD başkonsolosluğunun Tel Aviv'den Kudüs'e taşınması da bu planın parçalarından biridir.

Diğer önemli bir nokta da ABD aynı zamanda Arap-İslam birliğinde oluşturduğu çatlağı iyice derinleştirmek istemektedir. Nitekim yüzyılın anlaşması planını Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn, Katar, Umman, Mısır gibi devletler farklı içerikte de olsa olumlu bulmuş-

lardır. Bu da ABD'nin Ortadoğu'da İran'ı yalnızlaştırma politikasında oluşturduğu önemli bir çatlaktır. Suudi Arabistan ve BAE, ABD'nin planlarının karşılık bulması için koç başı rolünü oynarken İsrail de tetikçilik yapmaktadır.

ABD için İran'ın bölgedeki etkisini kırarak en önemli askeri ve politik güç İsrail'dir. Bu şu anlama gelmektedir: İsrail önümüzdeki süreçte hem ABD hem kendi çıkarları için süreçte çok daha fazla müdahil olacaktır. İsrail'in müdahil ya da taraf olduğu her durum savaş, soykırım, katliam demektir.

“Yüzyılın Anlaşması”nın diğer önemli bir yanı daha var. Filistin devletini yok saydığı ve İsrail'in yeni yerleşim yerlerini kalıcı hale getirdiği için, işgal edilen Filistin toprakları Körfez'den Akdeniz'e taşınacak petrole de yol olacaktır. Böylece Akdeniz'e açılacak kapı emperyalist ABD tarafından güvenceye alınmış olmaktadır. Suudi Arabistan'ın niye bu planın önemli savunucularından biri olduğu böylece kolaylıkla anlaşılabilir.

Filistin örgütleri “Yüzyılın Anlaşması”nı tanımadı

Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas, Ramallah'ta düzenlediği basın toplantısında, “Halkımız bu planı tarihin çöplüğüne atacak”, “Hiçbir Filistinli Müslüman veya Hıristiyan'ın (Trump'ın) bu planını kabul etmesi mümkün değil”, “Tarihe Kudüs'ü satan veya vazgeçen biri olarak geçmeyeceğim” dedi.

Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (FHKC) Genel Komutanlığı, “Yüzyılın Anlaşması'nı kabul eden herkes Filistin veya Arap olması fark etmezsiniz haindir” açıklamasını yaptı.

Filistin Komünist Partisi Enformasyon Ofisi imzalı açıklamada, “Trump'ın Filistin'deki bölünme gerçeğinden” güç aldığı; “Yüzyılın Anlaşması”nın yeni İsrail yerleşimleriyle Filistin halkını evlerinden sürme, topraklarına el koyma ve Filistin devletinin daimi başkenti Kudüs'ü Yahudileştirmeye yeltendiği vurgulandı; “Amerikalılar ve komplocular istedikleri kadar Filistin'e burunlarını soksunlar, Filistin halkı özgür ve onurlu yaşayacaktır” denildi.

Hamas, “Kudüs daima Filistin'e ait olacak, plan anlamsız. Filistin Kurtuluş Örgütü dahil tüm gruplarla işgal planına karşı durmak için koordineli bir şekilde çalışacağız” açıklaması yaptı.

Filistin Halk Partisi ise Filistin Yönetimi'nin İsrail devletiyle tüm anlaşmaları iptal etmesini istedi, “Filistin direnişindeki bölünme ve yanlış politikalar sonucu ülke içinde kötüleşen durum Siyonizm ve Amerikan emperyalizmi tarafından çirkince istismar ediliyor” dedi.

Görüldüğü üzere “Yüzyılın Anlaşması” şimdiye kadar hiç olmadığı kadar Filistin halkını ve onun politik öncülerini bir araya getirmiştir. Bu anlaşma kuşkusuz Filistin için yeni bir durum ve eşiktir. İlhak ve tam teslim alma yönünde atılmış bir adımdır. Bundan dolayıdır ki Filistinliler de bu ablukayı ancak ulusal ve demokratik birliklerini sağlayarak parçalayabilirler. Süreç bu yönde atı-

lacak adımları, çabayı ve mücadeleyi zorunlu kılmaktadır.

Amerika Senatosu Trump'ı "yetkilerini kötüye kullanmak ve Kongre'nin çalışmalarını aksatmakla" suçluyor.¹ İsrail Başbakanı Netanyahu hakkında ise, rüşvet, yolsuzluk ve sahtecilik gibi üç dava bulunuyor. Yargılanıyor olsalar bile söz konusu ulusal çıkarlar olunca gerisi teferruattır. Bu faşist yasa dünyanın her tarafında geçerlidir.

"Yüzyılın Anlaşması"nın Trump ve Netanyahu'nun yargılanmalarına ve bu yıl içerisinde yapılacak seçimlere etkisi muhakkak olacaktır. Ama şunu unutmamak gerekir ki "Yüzyılın Anlaşması" emperyalist ABD ve Siyonist İsrail'in Ortadoğu'daki hegemonya mücadelesinin tarihsel ve güncel devamının bir parçasıdır. Ortadoğu'nun yeniden paylaşılmasının ve ittifak güçlerinin yeniden yapılandırılmasının temel unsurudur. Yüzyıllık Filistin'i sömürgeleştirmenin sürecinin son parçasıdır.

Arap Devletlerinin Amerikan Planı Karşısındaki Tutumu

Girişte de ifade ettiğimiz gibi emperyalist ABD'nin "Yüzyılın Anlaşması" diye lanse ettiği plan özünde Ortadoğu'nun yeniden paylaşılması için iki yıldır yürürlükte olan bir plandır. Emperyalist ABD uzun zamandır başta Suudi Arabistan, BAE, Katar olmak üzere önemli müttefikler oluşturdu. Mısır, Umman, Bahreyn gibi devletler de zamanla ABD'nin yanında saf tutmaya başladı.

ABD'nin etrafında örgütlediği bu Arap devletleri aynı zamanda Rusya-İran eksenli oluşan cephenin

karşısında örgütlenmiş bir bloğu oluşturmaktadır. Rusya ve İran'ın Ortadoğu'da artan etkisini sınırlamak ve kırmak için bu bloğun daha aktif hale getirilmesi gerekmektedir. Siyonist İsrail devleti de ABD bloğunda yer alan bölgedeki en önemli aktördür.

"Yüzyılın Anlaşması" birçok Arap devleti tarafından kabul görmeyeceği için sertleşen çelişkilerle birlikte cephelerin istihkâmını güçlendirmek için atılmış bir adımdır aynı

ABD'nin etrafında örgütlediği bu Arap devletleri aynı zamanda Rusya-İran eksenli oluşan cephenin karşısında örgütlenmiş bir bloğu oluşturmaktadır. Rusya ve İran'ın Ortadoğu'da artan etkisini sınırlamak ve kırmak için bu bloğun daha aktif hale getirilmesi gerekmektedir. Siyonist İsrail devleti de ABD bloğunda yer alan bölgedeki en önemli aktördür.

zamanda. Filistin halkının asla kabul etmeyeceği bir planın neden açıklandığının yanıtı buradadır. Filistin üzerinden Ortadoğu'nun yeniden paylaşılması hamlesidir bu anlaşma.

Suudi Dışişleri Bakanlığı, "*Riyad, Filistin meselesinde adil ve kapsamlı bir çözüme ulaşmayı amaçlayan tüm*

¹ Yazı Trump'ın azledilmesi soruşturmasının sona ermesinden önce yazıldı.

çabalara destek vermektedir. ABD Başkanı Donald Trump'ın Filistin ve İsrail tarafları arasında kapsamlı bir barış planına ilişkin çabalarını takdir ediyoruz. Planın herhangi bir yönüyle ilgili bir anlaşmazlık çıkması halinde bu anlaşmazlık diyalog yoluyla çözülmeli" açıklamasını yaptı.

Birleşik Arap Emirlikleri ABD Büyükelçisi ise şunları söyledi: "Bugün açıklanan barış planı, ABD öncülüğündeki uluslararası bir çerçevede gerçekleştirilecek müzakerelere geri dönülmesi için önemli bir başlangıç noktası sunuyor."

Katar Dışişleri Bakanlığı, "Uluslararası meşruiyet çerçevesi bünyesinde olduğu sürece ABD'nin Arap-İsrail çatışması için sarf ettiği çabaları memnuniyetle karşılırsınız. Filistinlilerin hakları koruma altına alınmadıkça ve 1967 sınırları çerçevesinde egemen bir devlet kurulmadığı sürece barışa ulaşılması mümkün değil" dedi.

Mısır Dışişleri Bakanlığı'nın açıklaması ise şöyleydi: "Mısır, Filistin halkının uluslararası prensipler çerçevesinde Filistin topraklarında bağımsız bir devlet kurması ve barış içinde yaşaması noktasından hareketle ABD'nin çözüm önerisini incelemesinden yanadır."

ABD-İsrail planını kabul edenler içinde yalnızca Katar, lafta kalmak kaydıyla 1967 sınırlarına atıfta bulunuyor, diğerleri bunun lafını bile etmiyor.

Bu anlaşmayı kabul etmeyen devletler ise beklendiği gibi İran, Suriye oldu. Lübnan Hizbullah'ı da, "Bu anlaşmadaki yerleşim planının yarattığı en büyük tehlike Filistin halkının kendi topraklarına dönebilme haklarını elinden alması. Sosyal gerilim yaratacak bu adım düşmanın

(İsrail) yayımlı emellerine hizmet edecektir" dedi.

Kahire'de yapılan Arap Birliği Dışişleri Bakanları toplantısı sonrası yapılan açıklamada: "Arap Birliği bu plana tamamen karşıdır ve bu planı hiç bir şekilde dikkate almaz" diyerek, şimdilik görüntüyü kurtarmaya, yavaş yavaş alıştıran planı kabullenmeye çalışıyor.

Diğer irili ufaklı Arap devletleri ise net tavır almaktan uzak bir yaklaşım içerisinde oldular. Ama zaten hem Ortadoğu'da hem de Arap coğrafyasında belirleyici olanlar Rusya-İran ve Suudi Arabistan-Mısır ekseninde oluşan devletlerdir.

Çözüm nerede duruyor?

Yüzyıllık bir geçmişi olan, emperyalist ve bölgesel güçlerin her dönem aktif bir şekilde müdahil oldukları bir sorunun kısa vadede çözüme kavuşması beklenemez. Filistin'in işgali tarihte görülmediği kadar suiistimal edilen bir konu olma özelliğini de koruyor. Örneğin işgalci sömürgeci faşist diktatörlük ve onun İslamcı şefi Erdoğan her fırsatta Filistin sorununu kullanarak gerici İslamcı kesimi kendisine yedeklemeye çalışıyor. Mavi Marmara bunun en açık örneğidir. Bir yandan Filistin halkının taleplerine sahip çıkıyormuş gibi yapar, diğer yandan ise siyonist devletle askeri ilişkiler başta olmak üzere siyasi, ekonomik bütün ilişkileri tam bir iki

yüzlülükle sürdürür. Arap devletlerinin tavrı da farklı değildir. Filistin'e yaptıkları üç-beş kuruş yardım karşılığı siyasal istismarı sonuna kadar kullanmaktadırlar.

Diğer yandan, Filistin direnişinin Oslo'dan sonra teslimiyetçi sürece evrilmiş olması fiili meşru direniş dinamizminin zayıflamasına, politik İslamcı kesimin güçlenmesine ve ulusal önderliğin parçalanmasına neden olmuştur.

Filistin direnişinin devrimci demokratik karakterinin zayıflaması, uluslararası alanda ilerici kesimlerin desteğini önemli ölçüde kaybetmesini de getirmiştir. Filistin'de egemen El Fetih ve İslamcı Hamas yönetimlerinin antidemokratikliği, halkların mücadelesine güven yerine gerici bölge devletleriyle ilişkilenebileceği öne almaları, plan karşısında halkların Filistin halkının mücadelesiyle dayanışma eylemlerini sönümlendirici rol oynuyor.

Benzeri, Hamas'ın faşist şef Erdoğan'ın hamiliği altına girmesinde, Abbas'ın destek beklemesinde de yansıyor. Siyonist İsrail'in işgalciliğini ve katılımcılığını aratmayan faşist Türk devletinden yana tavır almak Filistin ulusal önderliğinin düştüğü sefaleti gösterir ancak. Oysa geçmişte Filistin direnişi Türkiye devrimci hareketine, Kürdistan özgürlük güçlerine ve dünyanın her tarafındaki devrimci güçlere ilham veren, destek olan bir hareketti.

Filistin'de egemen olan El Fetih ve Hamas'ın dar grup ve iktidar çıkarları ile hesapları da, Filistin halkının

direnişine ve onun enternasyonal desteğine çok büyük zarar verdi, vermeye devam ediyor.

Filistin işgalinin sorunun çözümü bütün bu engellere karşı güncel ve orta vadede yürütülecek mücadeleye bağlıdır. Emperyalistlerin ve gerici, faşist, despotik sömürgeci bölge devletlerinin mengenesine sıkıştırılmış olması, Filistin halkıyla güçlü, dinamik ilişkilenelemeyeceği anlamına gelmez. Tam tersine, bu kirli politikaya karşı yürütülecek militan mücadele aynı zamanda faşizme, emperyalizme ve gericiğe karşı da yürütülmüş olacaktır. Örneğin "Yüzyılın Anlaşması"na karşı yürütülecek mücadele Filistin'in özgürlüğü için olduğu kadar nesnel olarak emperyalist ABD ve işbirlikçilerinin Ortadoğu'da yürüttükleri paylaşım savaşına ve Siyonist İsrail'e karşı da yürütülen bir mücadele de olacaktır.

Filistin halkının yanında olmak başka onun öncülerinin halkın onurunu ve özgürlüğünü teslimiyetçi bir çizgide sürdürmesi başka.

"Yüzyılın Anlaşması" elli küsur yıl sonra Filistin halkını ve bütün politik öznelerini direniş zemininde buluşturmuştur. Bu çok önemli bir nesnel durumdur. Bu olgu, Filistin mücadelesinin teslimiyetten direnişçi çizgiye evriltilmesi için büyük bir olanak yaratmaktadır. Devrimciler, komünistler, antiemperyalistler ve Filistin halkının gerçek dostları bu imkânı iyi değerlendirmelidir. Bu da, ancak güncel olarak direniş ve enternasyonalist eylemleri yükseltmekten geçer.

Kapitalizm, işsizlik, yoksulluk

İbrahim Okçuoğlu

Açık ki kapitalizmde işçi sınıfı ve emekçi yığınların yoksulluktan ve sefaletten kurtulma olanakları yoktur. Mücadele sonucunda yaşam koşullarını bir nebze iyileştiren sonuçlar alınabilir, ama kapitalizm geliştikçe; sermaye birikimi sağlandıkça yoksulluk ve sefalet de artarak devam eder. Kapitalizmde yaşam koşullarında iyileşme, geçici, bu anlamda da istisnai bir durumun ifadesidir. Sermaye birikimi ve rekabet, sonuç itibarıyla kar oranlarının ve dolayısıyla üretimde büyüme oranlarının düşmesini beraberinde getirir. Bu da etkisini reel ücretlerin düşmesinde gösterir. Bu nedenle artan sermaye birikimi, artan yoksulluk ve açlık demektir. Bu nedenle kapitalizm koşullarında yaşam koşulları ne kadar iyileşmiş olursa olsun, Marks'ın deyimiyle "Sermaye birikimi oranında işçinin yazgısı daha da beter olacaktır".

"Kapitalizmin gelişme yolu sefalet yoludur ..." (Stalin)

İşsizliğin nedeni

İşsizlik "makinenin rekabetinden, çalıştırılan işçilerin niteliğindeki değişiklikten ve kısmi veya da genel krizlerin neden olduğu yetersiz istihdamdan" kaynaklanabilir.¹

Ama "makinenin rekabetinden... kısmi veya genel krizlerden" dolayı işsizliğin oluşması için önce kapitalizmin gelişmesi ve işçi sayısının artması gerekir. Peki, kapitalist, işyeri ve işçi sayısını neden arttırmak ister? Bunun nedeni oldukça basit-

tir: Kapitalist canlı işgücünden artı değer elde ettiği için sürekli, sermayesinin artışıyla birlikte çalıştırdığı işçilerin sayısını da çoğaltmak ister. Artan sermaye, çoğalan işyeri, dolayısıyla işçi demektir. Ama bu, sermayenin henüz az gelişmiş olduğu yerlerde veya koşullarda söz konusudur veya kapitalist, genişleyen pazar, yüksek kar gördüğü zaman mümkündür.

Ancak, gelişen teknolojinin üretimde kullanılmaya başlanmasıyla, verimliliğin artmasıyla bu sefer sermaye işsizlik üretmeye başlar; verimliliğin artması, sermayenin işsizlik üretmesi demektir.

¹ K. Marx, C. 23, s. 568, Kapital, C. I.

Öncelikle gelişmiş, modern teknoloji kullanımıyla iş verimliliğinin (yaygın yanlış kullanımıyla “emeğin” verimliliğinin) artırılmasıyla her kapitalist, çalıştırdığı işçilerin sayısını azaltma yolunu seçer. Yani, artan sermaye, modern teknolojiden dolayı işgücü verimliliğinin arttığı yerlerde sürekli, görece veya mutlak olarak, işgücü kıyımına neden olur; işçiler kaçınılmaz olarak sokağa atılır. Uzun vadeli bakıldığında sermaye, verimsiz çalıştığı yerlerde de

Büyüyen sermaye, artan ve giderek kronikleşen kitlesel işsizlik demektir. Sermayenin artmasına paralel olarak onun değişken (işgücü) kısmı da sürekli azalan oranda artar.

işgücü kıyımına neden olur. Çünkü özellikle karlı çalışan kapitalist, diğer kapitalistleri de er veya geç bir ikileme karşı karşıya bırakır: iflas etmek veya işçi sayısını azaltmak.

Teknoloji, makine, nüfus fazlalığı; işsizlik yaratır. “Ricardo’nun en büyük katkılarında biri de, makinede, sadece meta üretme aracı değil, ‘nüfus fazlalığı’ yaratma özelliğini de görmüş olmasıdır”²

Büyüyen sermaye, artan ve giderek kronikleşen kitlesel işsizlik

demektir. Sermayenin artmasına paralel olarak onun değişken (işgücü) kısmı da sürekli azalan oranda artar. Sermaye artışı, sermaye birikimi demektir; sermaye birikimi ise aynı zamanda görece, sermayenin ihtiyacı için fazlalık olan bir nüfusu; işsiz işgücü ordusunu üretir. Demek ki, işin (emeğin) artan verimliliği kaçınılmaz olarak süreklilik arz eden bir işçi nüfusu fazlalığına neden olur.

“Yedek sanayi ordusunun görece büyüklüğü, servetin potansiyel enerjisi ile birlikte artar.”³

Demek oluyor ki, toplumsal zenginlik ne kadar büyük olursa, iş üretkenliği ne kadar büyük olursa işsizlerin sayısı da o kadar çok olur. Sermaye, sistem olarak kapitalizm işsiz üretme makinesidir aynı zamanda.

İşsizlik, açık işsizlik, gizli işsizlik, durağan işsizlik gibi farklı biçimlerde görülür.⁴

Ekonomik kriz ve işsizlik-kronik kitlesel işsizlik

İşsizlik sadece ekonomik kriz dönemlerinin bir olgusu olmaktan çıkmıştır: Kapitalizmin serbest rekabetçi döneminde, hatta emperyalist çağın ilk yıllarında işsizlik, ekonomik kriz dönemleri hariç hiçbir zaman kalıcı ve yüksek oranlarda olmamıştı. Tersine, çoğu kez, işgücüne olan talep süreklilik arz etmişti.

İstihdam-işsizlik arasındaki ilişkinin niteliği kapitalizmin en son aş-

² K. Marx; C. 23, s. 430, Dipnot 154. Kapital, C. I.

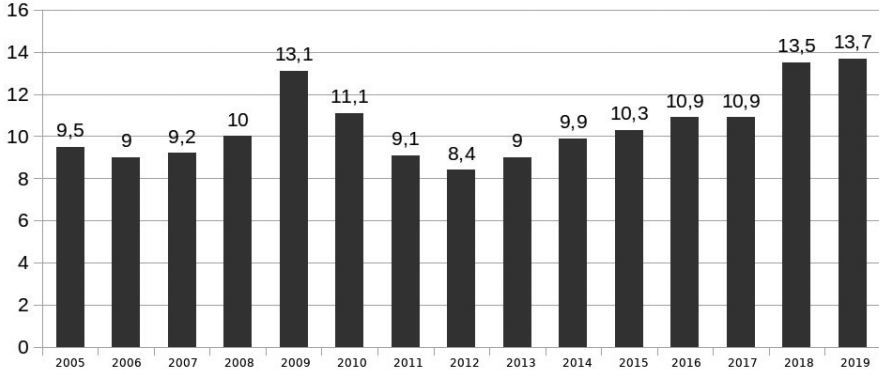
³ K. Marx; C. 23, s. 673, Kapital, C. I.

⁴ Farklı nedenlerden dolayı (üretimde sınırlandırma, yeni makineler, işletmenin kapanması gibi) işsiz kalan işçiler akıcı işsizleri oluştururlar.

İflasa sürüklenmiş küçük üreticiler, kırsal alanda yılın belli dönemlerinde çalışabilen, ama sonra işsiz kalan, şehirde (sanayi) çalışma olanağı olmayan yoksul köyüler ve tarım işçileri gizli işsizleri oluştururlar.

Sürekli çalıştığı işini kaybetmiş, düzensiz ve düşük ücretli olarak çalışanlar durağan işsizleri oluştururlar.

2005-2019 arasında yıllara göre işsizlik oranı

ması olan teknelci dönemine, emperyalist aşamasına girmesiyle birlikte değişmeye başlamıştır. Ama değişmenin kendisi, kapitalizmin genel krizi sürecinde görülmüştür.

Teknolojinin giderek yoğun bir şekilde üretimde kullanılması, sermayenin organik bileşimini yükseltir. Yani değişmeyen sermaye, değişken sermayeye (işgücü) nazaran daha fazla artar. Bu, tekellerin, giderek daha az sayıda işgücü kullandıkları anlamına gelir. Tekeller, daha fazla üretmek ve rekabet edebilmek için bunu yapmak zorundadır. Kapitalizmin gelişmesinde görülen bu eğilim, genel olarak emperyalist çağın 20'li yıllarından sonra eğilim olmaktan çıkarak kapitalizmin bir nesnel yasası

olmuştur. Bu yasa, geriye dönüşümü olmayan bir sürecin ifadesidir. Hiçbir kapitalist, hiçbir teknel, modern teknoloji bazında daha az sayıda işçiyi harekete geçirerek daha ucuz ve daha çok üretim yapmaktan vazgeçmez. Bundan vazgeçmek, geri bir adım atmak, yok olmakla, iflas etmekle eş anlamlıdır. Rekabet buna müsaade etmez.

İstihdam açısından geriye dönüşümü olmayan bu süreç ne anlama gelmektedir? Bu, işsizliğin süreklileşmesi, kronik kitlesel işsizlik anlamına gelir.⁵

Kronikleşmiş kitlesel işsizlik, artık sadece emperyalist ülkeler için değil, Türkiye gibi ülkelerde de geçerlidir.

⁵ Kronik kitlesel işsizlik sorunu "Komünist Enternasyonal"de tartışılır. Örneğin Komünist Enternasyonal'in VI. Dünya Kongresi'nde şu tespitlerde bulunulur:

"... yeni tekniğin sonucu olarak; ... yapısal işsizlik olarak tanımlayabileceğimiz yeni tipten bir işsizliğin doğuşu. Bu işsizlik, eski dönemlerden tanıdığımız sanayi yedek ordusundan ekonomik olarak farklıdır.

"... Savaştan önce de (I. Dünya Savaşı kastediliyor -bn.) sanayi yedek ordusu vardı. Ama bu yedek ordu, oldukça (sayısal) azdı ve iyi konjonktür dönemlerinde yok oldu. Bugün başka bir süreci görüyoruz.

"1921'deki büyük krizden sonra ortaya çıkan kitlesel işsizliğin, sadece savaşın Avrupa'nın fakirleşmesinin, yeni gümrüklerin, deniz aşırı ülkelerin sanayileşme eğiliminin vs. bir sonucu olduğuna uzun dönem inandık. Ama son yılların tecrübeleri bu görüşü gözden geçirmemizi zorunlu kıldılar. (Almanya'da kitlesel işsizlik kastedilerek) Açık ki, yoldaşlar, bunu, mutlak, konjonktür eğrisine, sanayi devrevliliği aşamalarının çeşitliliğine bağlı bir işsizlik olarak görmek doğru olmaz.

"Aynı görünümü, Büyük Britanya'da da görüyoruz... ABD'de de... keza, kitlesel işsizlik oluşmuştur...

Türkiye’de işsizlik

Yukarıdaki grafikte işsizlik oranının ekonomik krizin dibe vurduğu 2009’da yüzde 13,1’den kriz sonrasında, 2012’de yüzde 8,4’e kadar gerilediğini ve sonraki yıllarda da sürekli bir artış içinde olduğunu görüyoruz. Son kriz sürecinde (2018-2019) işsizlik oranında dikkate değer bir değişim olmamıştır. 2017’de yüzde 10,9’dan 2018’de yüzde 13,5’e yükselen işsizlik, 2019’da yüzde 13,7 olarak gerçekleşmiştir. Bunun arka planı, sanayide sabit sermaye/değişmeyen sermaye kıyımının genel anlamda gerçekleştirilmiş olduğu gerçeği yatmaktadır; bir taraftan işten çıkartma, diğer taraftan işe alma süreci iç içe yürümektedir.

Ancak bu veriler, resmi verilerdir; gerçeği yansıtmamaktadır. DİSK-AR’ın araştırmalarında mutlak sayı ve oran olarak işsizlik, resmi verilere göre oldukça yüksektir.

İşsizlik, yaşamın her alanında tekil işsiz sorunlarının toplumsallaştığı sürece zemin oluşturur.

İşsizlik, sağlıksız yaşamı, hastalıklarla boğuşmayı ve nihayetinde erken ölümü beraberinde getirir.

İşsizlik intiharlara yol açar.

İşsizlik, işçinin kalifiye olma özelliğini/uzmanlığını yitirmesine neden olur.

İşsizlik, ücret politikasında; ücretlerin gelişmesinde olumsuz bir etki- de bulunur.

İşsizlik açlığın ve yoksulluğun yaygınlaştırmasına neden olur.

Engels’in deyişiyle işsizlik, “İşçi sınıfının ayaklarındaki bir kurşun”dur (Sosyalizmin Ütopya- dan Bilime Gelişmesi); “İşsizlik bütün toplum için kurşun ağırlığı olur” (Marks, Grundrisse). İşsizlik toplum için bir yüküdür; işsizler, “İşçi olarak

kendini yeniden üretememekle, tersine canlı olarak, başkalarının merhametiyle ayakta tutulmakla lumpen ve yoksul” olurlar (Grundrisse, s.510).

Genel yoksulluktan ve açlıktan işsizler daha çok etkilenirler; işçi sınıfının çalışan kesimine nazaran işsiz olan kesimindeki mutlak yoksulluk ve bunun beraberinde getirdiği toplumsal ve siyasi yozlaşma daha derindir.

Doğrudan üretimde olmadığı için işsiz, kapitalizmin mezar kazıcısı rolünü, çalışan bir işçi gibi oynayamaz; sermayeye karşı işsiz olarak mücadelesinde çaresizdir. Bunun nedeni üretimden kopmuş olmasıdır. Ama bu, işsiz işçinin de işçi olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz. İşsizlik, toplumsal, ekonomik ve siyasi olarak işçi sınıfının ve mesleki (sendikal) ve siyasi örgütlerinin en önemli mücadele konularından; en büyük mücadele sorunlarından biridir. İşsizler, kapitalist toplumun sayıları binlerle değil, milyonlarla ifade edilen kesimidir; toplam işçi sınıfının önemli bir bölümünü oluştururlar. Bunun ötesinde işsizlik artık, sadece işçi sınıfının bir sorunu da değildir. İşsizliğin, işçi sınıfı dışında, ücretli ara tabakalar, aydınlar arasında da yaygınlaşması, işçi sınıfı işsizlerini ve ara tabaka aydın kesimi işsizlerini ortak bir mücadele platformunda birleştirir.

İşsizler, toplumsal bir güçtür. Önemli olan bu gücü, örgütleyip, seferber edebilmektir.

Kapitalizm, yoksulluk ve açlık üretir

“Kapitalist birikimin mutlak, genel yasası” şunu diyor: “Toplumsal zenginlik, işleyen sermaye, bu sermayenin hacmi ve enerjisi ve do-

Yüzde 20'lik fert grupları	2017	2018
Toplam	100,0	100,0
İlk yüzde 20 (En düşük)	6,3	6,1
İkinci yüzde 20	10,7	10,6
Üçüncü yüzde 20	14,8	14,8
Dördüncü yüzde 20	20,9	20,9
Son yüzde 20 (En yüksek)	47,4	47,6
P80/P20 oranı	7,5	7,8
Gini Katsayısı	0,405	0,408

*layısıyla proletaryanın mutlak kitlesi ve işinin üretkenliği ne kadar büyük olursa, yedek sanayi ordusu da o kadar büyük olur. Sermayenin gelişme gücü gibi mevcut işgücü de aynı nedenler vasıtasıyla gelişir. Bundan dolayı sanayi yedek ordusunun görece büyüklüğü, zenginliğin gücüne göre (onunla birlikte, bn.) artar. Ama bu yedek ordunun faal orduya oranı ne kadar büyükse, sefaleti, çalışma sırasında katlandığı ıstırapla ters orantılı olan toplam artı-nüfusun kitlesi de o kadar büyük olur. Nihayet, işçi sınıfının düşkünler tabakası ile yedek sanayi ordusu ne kadar büyük olursa, resmi yoksulluk da o kadar büyük olur. **Bu, kapitalist birikimin mutlak, genel yasasıdır.**"⁶*

Açık ki kapitalizmde işçi sınıfı ve emekçi yığınların yoksulluktan ve sefaletten kurtulma olanakları yoktur. Mücadele sonucunda yaşam koşullarını bir nebze iyileştiren sonuçlar alınabilir, ama kapitalizm geliştikçe; sermaye birikimi sağlandıkça yoksulluk ve sefalet de artarak devam eder. Kapitalizmde yaşam koşullarında iyileşme, geçici, bu anlamda da istisnai bir durumun ifadesidir. Sermaye birikimi ve rekabet, sonuç itibarıyla kar oranlarının ve

dolayısıyla üretimde büyüme oranlarının düşmesini beraberinde getirir. Bu da etkisini reel ücretlerin düşmesinde gösterir. Bu nedenle artan sermaye birikimi, artan yoksulluk ve açlık demektir. Bu nedenle kapitalizm koşullarında yaşam koşulları ne kadar iyileşmiş olursa olsun, Marks'ın deyimiyle "Sermaye birikimi oranında işçinin yazgısı daha da beter olacaktır."⁷

Bunun "yazgı" olmasının nedeni burjuva üretim ilişkilerinin ikili karakterinden kaynaklanmaktadır; burjuva üretim ilişkileri bir taraftan zenginliği, diğer taraftan da yoksulluğu üretir.⁸

Açık ki sermaye, yoksul nüfusu ortadan kaldırmaz; aksine yoksul nüfusu üretir. Türkiye'de kapitalizm bunun nasıl gerçekleştirildiğine tipik bir örnek oluşturmaktadır. Türkiye'de kapitalizm küçümsenemeyecek bir gelişme göstermiştir. Ama bu güçlenme etkisini açlık ve yoksulluğun, bırakalım ortadan kaldırılmasında, dindirilmesinde dahi göstermemiştir; kapitalist sınıf daha da zenginleşmiş; zenginlik bir kupta, yoksulluk da diğer kupta yoğunlaşmıştır. Bunun böyle olduğunu birçok veri göstermektedir. Örnek

⁶ M-E; C. 23, Kapital, C. I, s. 673/674. Alm.

⁷ K. Marx; C. 23, s. 674, Kapital, C. I.

⁸ Bkz.:K. Marx; C. 23, s. 675, Dipnot 88, Kapital, C. I veya K. Marks; Felsefenin Sefaleti, s. 116.

olarak açlık ve yoksullukla ilgili verilere bakalım:

Kapitalistin karını arttırmak için işçi sınıfı ve emekçi yığınlar; somutlaştırırsak asgari ücretliler açlığa ve yoksulluğa mahkûm ediliyor.

Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2018

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinde dahi yoksullaşmanın boyutlarını görebiliyoruz. Bu verilere göre Türkiye’de 2017’den 2018’e yoksullar daha da yoksullaştı, zenginler daha da zenginleşti.

2018’de yoksul sayısı 11 milyon aştı. TÜİK verilerine göre, Türkiye’de görelî yoksul sayısı 2017’de 10 milyon 622 binden 2018’de 11 milyon 91 bine yükseldi.

Araştırma sonuçlarına göre; en yüksek gelirine sahip yüzde 20’lik grubun toplam gelirden aldığı pay bir önceki yıla göre 0,2 puan artarak %47,6’ya yükselirken, en düşük gelire sahip yüzde 20’lik grubun aldığı pay 0,2 puan azalarak %6,1’e düştü. Toplumun en zengin %20’sinin geliri, en yoksul %20’sinin gelirinin 2017’de 7,5 misline, 2018’de de 7,8 misline denk düşüyordu.

Emekli ve dul-yetim aylıklarının sosyal transferler içindeki payı önce-

ki yıla göre 0,4 puan azalarak %91 olarak gerçekleşti.

Görelî yoksulluk oranı %13,9 oldu. Tek kişilik hanehalklarının yoksulluk oranı bir önceki yıla göre 1,4 puan artarak yüzde 9,6, tek çekirdek aileden oluşan hanehalklarının yoksulluk oranı 0,4 puan artarak yüzde 12,9, en az bir çekirdek aile ve diğer kişilerden oluşan hanehalklarının yoksulluk oranı ise 0,9 puan artarak yüzde 18,8 oldu.

Okur-yazar olmayanların yüzde 27,5’i, bir okul bitirmeyenlerin yüzde 23,6’sı yoksul iken, bu oran lise altı eğitimlilerde yüzde 12,1, lise ve dengi okul mezunlarında ise yüzde 5,8 oldu. Yükseköğretim mezunları ise yüzde 2,2 ile en düşük yoksulluk oranının gözlendiği grup oldu.

2018’de sürekli yoksulluk oranı %12,7 olarak gerçekleşti.

Ekonomik krizlerin işçi sınıfı üzerindeki sosyal etkileri

Ekonomik kriz dönemleri, işçi sınıfının mutlak ve görece fakirleşmesinin, genel olarak yoksulluğun yoğunlaştığı dönemlerdir. Ekonominin nispeten iyi gittiği, ücretlerin, mücadeleyle nispeten yükseltilmiş olduğu dönemlerde bu fakirleşme bir nebze frenlenmiş olur.

Yoksulluğun, polisiye ve ölüm olaylarının artması: Yoksulluğu kapitalist üretim biçimi doğurur. Yoksulluk ile ekonomik kriz arasında doğrudan bağ vardır. Marx şöyle diyor: “Bir taraftan yoksullar kitlesinin iniş-çıkış hareketi, sanayi devreviliğinin dönemsel değişmesini yansıtır. Diğer taraftan resmi istatistik, yoksulluğun gerçek kapsamı hakkında yanılmaktadır.”⁹

Demek oluyor ki, yoksulluk krizle artarken, krizin atlatılmasıyla da azalmaktadır.

Marks, yoksulluk hakkında şöyle der: “Görece fazla nüfusun en derin tortusu nihayet yoksulluk sahasına yerleşmiştir. Çapulcuları, adi suçluları, bedenlerini satanları, kısaca, esas lumpen proletaryayı bir kenara bırakırsak, bu toplum tabakası üç kategoriden oluşur. Birincisi, çalışabilir olanlar: İngiliz yoksulluk istatistiğine sadece yüzeysel olarak bakıldığında da yoksul kitlesinin her krizle şiştiği ve işleri iyiye gittiğinde de azaldığı görülür. İkincisi, yetim ve yoksul çocukları: Bunlar sanayi yedek ordusunun adaylarıdır ve büyük canlılık dönemlerinde –örneğin 1860- seri ve kitlesel olarak aktif işçi ordusuna katılırlar. Üçüncüsü, yıkılanlar, lümpenler, çalışamaz olanlar: Bunlar emeğin bölünmesiyle meydana gelen hareketsizliklerden dolayı yıkıma uğrayan bireylerdir. Bunlar, bir işçinin normal yaşının üstünde yaşayanlar... Nihayet sayıları, tehlikeli makinelerle, madenlerle, kimya fabrikalarıyla vs. artan sanayi kurbanlarıdır, sakatlar, hastalar, dullar vs.dir. Yoksulluk, aktif işçi ordusu-

nun sakatlar evini ve sanayi yedek ordusunun ölü ağırlığını oluşturur. Onun üretimi görece fazla nüfusun üretimine olan zorunluluğa, görece fazla nüfusun kaçınılmazlığına dahildir. Yoksulluk, görece fazla nüfusla birlikte kapitalist üretimin ve zenginliğin gelişmesinin varoluş şartını oluşturur.”¹⁰

İşçi sınıfının sefaleti, açık ki, zenginliğin büyümesiyle aynı oranda büyümektedir. Burjuvazinin elinde ne kadar çok zenginlik toplanırsa, işçi sınıfı da yukarıdaki gibi kategorilere zorunlu olarak, zenginliğin bu şekilde toplanmasının, sermaye birikiminin ürünü olarak, bölünerek yoksulluğa ve sefalete gömülür. Kriz dönemlerinde bu tablo daha da korkunçlaşır. Bir defa, kriz dönemlerinde çoğu işçi, kapitalist üretim, kapitalist sömürü makinesi için artık yaşlanmıştır. Burjuvazinin artık ona ihtiyacı yoktur. Yaşlı işçi artık bir fazlalıktır. Tıpkı bir makine gibi kullanılmış ve çöpe atılmıştır. Bu durumda olanlar, ancak başkalarının yardımıyla ayakta kalabilirler. Onlar açtırlar, hastadırlar, yaşamları görece kısadır.

Kriz dönemlerinde genel ölüm olayları artar. Bu, düpedüz açlığın, sağlık hakkına ulaşamamanın bir ürünüdür. Kriz dönemlerinde polisiye olaylar, cinayetler, soygunlar, adi hırsızlık, fuhuş vs. alabildiğine gelişir. Sermayenin bir kenara ittiği işçi sınıfının bu unsurları, ayakta kalabilmek için, çalmak, öldürmek ya da seks işçiliği yapmak zorunda kalırlar. Düzen onlara yaşamak için sadece bu yolu açık bırakmıştır.

⁹ Marks-Engels; Agk., s. 683.

¹⁰ Marks-Engels; Agk., s. 673.

Türkiye’de bu türden gelişmelerin hangi boyutlarda olduğunu ispatlamaya gerek yok. Günlük burjuva gazeteleri bu konuları içeren haberlerle dolup taşmaktadır. Birkaç örnek verelim:

Birçok araştırma intiharda işsizlik olgusunun önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Gelecek kaygısı iş-işsizlik ekseninde döndüğü için, intiharda ilk akla gelen işsizlik olmaktadır. TÜİK’e göre intihar nedenleri içinde ekonomik olanlar 3. sırada yer alıyor.

“2002-2018 yılları arasında Türkiye’de 50 bin 378 kişi hayatına son vermiş. Resmi verilere göre aynı dönemde intihar edenlerin 10 bin 887’i hastalık, 5 bin 318’i aile içi sorunlar, 4 bin 481’i geçim sıkıntısı, 1004’ü ticari başarısızlık, 2 bin 412’si aşk ve istediği ile evlenememe, 3 bin 896’sı diğer nedenlerle intihar ederken, 21 bin 256 kişinin neden intihar ettiği belirlenememiş.” (20 Şubat 2020 Evrensel)

Ekonomik kriz ücret hareketini doğrudan etkiler

Bütün meta pazarlarında olduğu gibi iş pazarında da ücret arz ve talebi, ekonomide/sanayide çevrimin; ekonomik çevrimin gelişmesine bağlıdır. Örneğin ekonomik kriz ve durgunluk dönemlerinde işçiler işten atılırlar, sanayi yedek ordusu büyür, görece fazla nüfus artar –kapitalist birikimin genel yasasının geçerlilik kazanması- ve bu, etkisini kaçınılmaz olarak iş piyasasında da gösterir; ücretler düşer. Tabii ki bunun tersi de olur. Ekonomik çevrimin yükseliş aşamasında eski iş yerleri yeniden açılır veya yeni fabrikalar vs. kurulur ve buralara işçi alınır. Bu durumda işgücüne talep artar, bu da etkisini ücretlerin yükselmesinde gösterir.

*“Bütünü ile alındığında, genel ücret hareketleri, tamamıyla, yedek sanayi ordusunun genişleme ve daralmasıyla düzenlenir ve bu da, sanayi çevrimin devresel değişmelerine uygun olarak meydana gelir.”*¹¹

¹¹ Marks; Kapital, C. I, s. 666.

Bunun anlamı şudur: sanayi yedek ordusunun genişlediği dönemlerde ücretler düşer, sanayi yedek ordusunun daraldığı dönemlerde ücretler yükselir (sanayi çevriminin periyodik değişmesi). Ne var ki bu süreç pratikte şöyle gelişir: Kriz döneminde sanayi yedek ordusu hızla büyür ve ücretler de hızla düşer. Ama ekonomi, yükseliş aşamasına hızla değil, yavaş yavaş geçer, dolayısıyla sanayi yedek ordusunun daralması veya işsizlerin bir kısmının yeniden işe alınmaları bu süreçte paralel olarak yavaş yavaş olur ve ekonominin yükseliş aşamasında da sanayi yedek ordusu ortadan kalkmadığı –günümüz koşullarında sanayisi gelişmiş ülkelerde işsizlik kitlesel ve kronik olduğu için ücretler, düşüş hızı ve derecesinde artmaz. Kapitalist, sanayi yedek ordusunu, sınıf mücadelesinde, ücretlerin artmasında engelleyici, kırıcı bir koz olarak kullanır.

Buna göre: ücretin hareketi, sanayi yedek ordusunun hareketine bağlıdır ve sanayi yedek ordusunun hareketi de ekonomik çevrimin gelişmesine bağlıdır. Ekonomik çevrimin kriz ve durgunluk aşamalarında sanayi yedek ordusu büyür; işsizlik artar ve ücretler düşer. Ekonomik çevrimin yükseliş aşamasında sanayi yedek ordusu daralır, işsizlerin sayısı görece azalır ve ücretlerde de artış olur. Her halükarda ekonomik

kriz, ücretlerin düşmesine neden olur.

Kapitalizm yoksulluğu derinleştirirken, mezar kazıcılarını da çoğaltmıştır. İşçi sınıfı ve burjuvazi arasındaki mücadele mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirilmesi mücadelesinden başka bir mücadele değildir. Yoksulluk, insanlar arasında özel mülkiyetten kaynaklanan ekonomik farklılık ancak bu mücadele ile yok edilebilir.

*“Krizler, daima, mevcut çelişkilerin ancak geçici ve zora dayanan çözümleridir. Bunlar, bir süre için bozulmuş dengeyi tekrar kuran şiddetli patlamalardır.”*¹²

Sınıf mücadelesinin seyri de böyle bir çelişkiler yumağının gündemleştirdiği sorunlardan bağımsız olarak ele alınamaz. Öyleyse işçi sınıfı, önüne çözebileceği görevleri koymak zorundadır. Ekonomik krizin nedenleri veya genel anlamda söyleyecek olursak kapitalist sistemin çelişkileri üzerine aydınlatma çalışması günümüzün en önemli siyasal faaliyetlerinden birisidir. İşçi sınıfı ve emekçi yığınlar, ekonomik krizin kapitalistlerin, politikacıların yanlış kararlarından kaynaklanmadığını, bu sistemin kendi çelişkilerinden dolayı kendiliğinden çökmeyeceğini anlamak, kavramak zorundadır. Kapitalizm kendi kendini dizgine vurmaz. Ancak sınıf mücadelesi sonucunda ka-

¹² “Yedek sanayi ordusu, duraklama ve ortalama gönenç dönemlerinde faal işçi ordusunu baskı altında tutar, aşırı üretim ve coşkunluk dönemlerinde bu faal ordunun isteklerini dizginler. İşte bu nedenle, görece artı nüfus, işin arz ve talep yasasının üzerinde döndüğü eksenidir. Görece artı nüfus, bu yasanın geçerlik alanını, sermayenin sömürü ve egemenlik faaliyetlerine mutlak şekilde uyan sınırlar içerisinde tutar.

Sermaye aynı anda, iki yanlı çalışmaktadır. Sermaye birikimi, bir yandan iş talebini artırırken, öte yandan işçileri “serbest hale getirerek” iş arzını da artırmakta ve gene bu arada işsizlerin baskısı, çalışanları daha fazla iş harcamaya zorlamakta ve bu nedenle de iş arzını bir ölçüde işçi arzından bağımsız hale getirmektedir. İş arzı ve talebi yasasının bu esas üzerinde işlemesi sermayenin tahakkümünü tamamlamaktadır” (Marks; agk; s. 668/669).

pitalizme geri adım atırlabilir, ama bu da geçicidir. Esas olan, sistemi yıkma mücadelesidir, bu mücadelenin örülmesi ve yaşamın her alanın-

da yükseltilmesi için kapitalizmin bütün çelişkilerinden yararlanmasını bilmektir.

Bir iktidar politikası: kadın yok aile var!

Evrım Kızılırmak

AKP, sosyal güvenlik politikalarından konut politikalarına ve şehir planlarına kadar tüm yaşam alanlarını heteroseksüel, İslamcı geleneksel çekirdek aile normlarına göre tasarlıyor. Cinsellik ve üreme temeli üzerinden kurulu, erkeğin esas alındığı, kadının yok edildiği bir aile ideolojisi kuruluyor. Kadının bedenine, kimliğine, emeğine el konulan, kadınları eve hapseden, cinsel istismarın ve şiddetin yuvası olan, boşanmanın hak olmadığı bir “kutsal” aile yaratılıyor.

“Aile” kavramı birçoğumuz için erkeğin otorite alanı olarak kabul görüyor. Kadının adının olmadığı, şiddet gördüğü, tecavüze uğradığı, kesin bir itaatin dayatıldığı, korku duvarlarının örüldüğü, geleneksel ilişkilerin üretildiği bir otorite alanı. Küçük yaştan itibaren mahremiyetin öğretildiği, bakireliğin kutsandığı, öte yandan ev içi sömürünün doğal bir vazife olarak kavratıldığı en geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin üretim merkezi. Aile denilen mevhum, erkek egemen kültürün öğretildiği, ezen/ezilen, birincil/ikincil, efendi/köle ilişkisinin her gün, her dakika üretildiği bir kölelik kurumudur. Toplumun en küçük birimi olarak devlet ve erkek egemen iktidarının korunmasını sağlayan kök hücredir. Özel mülkiyet dünyasının vahşi ve kölece yaşandığı yerdir. Aile kurumunun özel mülkiyet dünyası

ile kopmaz bir ilişkisi bulunmaktadır.

Aile kurumunu sadece “soyun yeniden üretimi” olarak görmek bir yanılgıdır. Kesinlikle dört duvar arasına sığan, mahremiyetin olduğu, özel bir alan da değildir. Siyasetten ekonomiye pek çok alanı kapsar, bir ağ gibi sarar ve bir toplumun yeniden üretimini sağlar. Toplumsal cinsiyet rollerinin inşa edildiği ve öğretildiği, heteroseksüelliğin kurumsallaştığı en temel alanlardan biridir.

“Aile” demek kadının köleliği demektir. Erkeğe “eş” olmak gerçekte bir eşitlik getirmez, aksine kadının köleliğinin anlatımı olur. Evlilik, aslında erkek lehine aile mahremiyetinin korunmasıdır. Böylelikle kadına dönük her türlü ev içi şiddetin üzerinin örtülmesidir. Her şeyden önce, heteroseksüel erkek merkezli cinselliği dayatan bir alandır ve

bundan dolayı, kadının evin bu öznesinin mahremiyet alanına girerken “bakire” olması istenir. Kadın, hemen birçok alanda uzmanlaşmış ya da uzmanlaşmak zorunda olan kalifiye bir işçi olmalıdır. Evinde terzi, psikolog, aşçı, bakıcı gibi görevleri en iyi şekilde bilmesi ve yerine getirmesi gerekir. Aile kurumu kadına üç mesai sunmaktadır: ev, iş, yatak. Aile kurumu görünmeyen bir sömürü düzeninin hücrelidir. Dört duvar arasında vahşi bir kapitalizm yaşanır. Eş, baba, ağabey ev içinde “küçük bir devlet” aygıtının kurumları olurlar. Kimi zaman bir yargıç veya polis, kimi zaman da bekçi ya da bir cellât.

Erdoğan- AKP hükümetlerinin aileyi dönüştürme politikaları

İktidarlar, kadın politikalarını sadece aile kurumu üzerinden belirlemezler. Kentlerin gelişimi, işgücü ihtiyacı, nüfus, doğum ve ölüm oranları, yaşam süreleri iktidarların kadın bedeni üzerindeki denetimini ya artırır ya da azaltır. Nüfusun korunması politikaları evliliğin, yeniden soy üretiminin ve cinselliğin denetim altına alınmasına değil aynı zamanda iktidarın istediği ahlak anlayışının oluşturulmasına da hizmet eder. İktidarlar, düzeninin sürekliliğini ve egemen yapısının gücünü

aile kurumu aracılığıyla da sağlar ve güçlendirir.

Türkiye’de de iktidarlar toplumsal düzene yeni bir biçim vermek istediklerinde, temel yöntemlerinden biri aile kurumuna ve nüfus politikalarına müdahale etmek oluyor. Atavist ideolojilerine göre aile kurumunu yeniden ve yeniden dizayn ettiler. AKP’nin 2002 yılında hükümet olmasıyla birlikte, meclisteki kadın sayısının artması, TCK’daki bazı düzenlemeler, TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu’nun kurulması, kadın örgütleriyle kurulan bazı diyaloglar “kadın dostu” olduğu yorumlarının yapılmasına neden oldu. Bu tanımlamanın ne kadar yanıltıcı olduğu zaman içerisinde görüldü.

Faşist şeflik rejimi, İslami geleneklere bağlı aile yapısını güçlendirmek için üç yola başvuruyor. Birinci yol; annelik dayatması ve kürtajın yasaklanması. İkinci yol; boşanmayı zorlaştırmak ve nafakayı bir zulüm haline getirerek sınırlandırmak. Üçüncü yol; diyanet işlerini sosyal politikaların aracı yaparak aileyi sosyal hizmet kurumu haline getirmek.

Erdoğan 2008 yılında “Sizinle bir Başbakan olarak değil, dertli kardeşiniz olarak konuşuyorum. Biz genç nüfusumuzu aynen korumalıyız. Bir ekonomide aslanan insandır. Bunlar, Türk milletinin kökünü kazımak istiyor. İş işten geçmeden her ailede en az 3 çocuk olmalı. Nüfusumuz ne

kadar artarsa o kadar güçlü olacağız, bundan emin olun” sözleriyle, kadınlara toplumsal cinsiyet rollerini, bir kadının “fitratında” öncelikle anne olması gerektiğini hatırlattı.

2010 yılında iktidar, kadın erkek fırsat eşitliği genelgesini yayınlarken Erdoğan; “kadın erkek eşitliğine inanmadığımı” söyledi, “Biz muhafazakâr demokrat bir partiyiz, aile yapımızı güçlendirmemiz lazım” dedi. Bu sözlerinin hemen ardından 1991 yılında kurulan “Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı”nın

Bu anlayışa göre kadının her şeyden önce iyi bir anne, iyi bir eş, iyi bir bakıcı olması, evde beklenen cinsel, yemek, temizlik, sürekli ilgilenme hizmetlerini zamanında, istenilen nitelikte, kalitede ve sürekli yapması birincil görevidir. Anneliğin “mübarek” ve “vatani” bir görev olarak algılanması gereklidir.

adı, 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na dönüştürüldü. Kadının adı yok edilmeye, aile kurumunun adı her yere yerleştirilmeye başlandı. 2010 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı müftülüklerde “aile sorunlarına çözüm getirme” iddiasıyla “aile irşat büroları” açıldı. Aile irşat bürolarında görevlendirilen din görevlileri kapı kapı gezererek, kadınlara boşanmalarını için öğütler verdi. Boşanma davalarının azalması için evli çiftlere aile danışmanlığı hizmeti verildi.

Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı’nın Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na dönüşmesi, AKP’nin fitrata dayalı aile politikasının kurumsallaşmaya başladığı, fırsat eşitliği sözünün literatürden kalktığı dönemektir. 2017 yılında faşist şeffik rejimi koşullarında güncellenen Fırsat Eşitliği Genelgesi’nde “eşit işe eşit ücret” ve “cinsiyet eşitliği denetimi” kavramları yok sayıldı.

Son dönemlerde Çorum Müftülüğü, bir kadının “Elini kaldırdı, daha vurmadı ama endişe ediyorum” demesi üzerine, “Uygun dille sebebini sorun. Çok büyük bir sorun değil bu, konuşarak çözebilirsiniz. Akşam mesela sevdiği şeyleri yaptınız, çayın yanında sakince konuşun” dedi. “Şiddet gördüğümüzde ne yapmamız gerekiyor” diye sorulduğunda ise, “Vurursa tepki vermeyin, oradan uzaklaşın. Odanıza çekilin. ‘Nasıl istiyorsan öyle yapayım’ diye olayı örtmeye çalışın, ama uygun zamanda açın. Suçlayıcı dille konuşmayın. ‘Nasıl istiyorsun, bilemedim. Bilsem öyle yapardım’ gibi konuşun” diye cevap verdi. “Peki, polisi aramak gerekir mi?” sorusu karşısında ise vaiz, “Yok, bu tür şeyleri çözersiniz inşallah. Allah’a emanet olun...” dedi. Verilen tüm bu cevaplar yaratmak istedikleri aile ideolojisini betimliyor.

Bu anlayışa göre kadının her şeyden önce iyi bir anne, iyi bir eş, iyi bir bakıcı olması, evde beklenen cinsel, yemek, temizlik, sürekli ilgilenme hizmetlerini zamanında, istenilen nitelikte, kalitede ve sürekli yapması birincil görevidir. Anneliğin “mübarek” ve “vatani” bir görev olarak algılanması gereklidir.

2019 yılında açıklanan resmi verilere göre 474 kadın katledildi. En

az 166 kadın cinsel saldırıya uğradı ve yine en az 96 çocuk cinsel şiddete maruz kaldı. AKP'nin hükümet olduğu 2002 yılında 66 kadın katledilmişti. Görüldüğü gibi 18 yılda dehşet verici bir artış var. Bu artışın nedenlerinden biri de yargının birçok kadın cinayeti davasını “namus cinayeti” olarak görüp, “tahrik indrimi” uygulamasıdır. Bu davaların çoğunda katil erkekler takım elbiselerini giyerek, “çantasında doğum kontrol hapı buldum”, “çok banyo yapıyordu”, “çok sık mesajlaşıyordu”, “barışmak istedim, barışmadı” gibi sözlerle işledikleri cinayeti meşrulaştırma yoluna gitti. Böylece daha az ceza almalarını sağladılar. Kadının korunması hiçbir zaman erkek yargının önceliği olmadı.

Tecavüzü meşrulaştırma yasası

Politik İslamcı faşist şef ve hükümetleri büyüyen kadın özgürlük mücadelesinin kazanımlarını yok etmek için her gün yeni bir genelge yayılıyor. En son yayınlanan genelgede ise kadın katliamlarında davayı etkileyecek görüntülerin medyada yayınlanmamasını, kadınlar hakkında hiçbir delil aranmadan davalarda hızlı kararlar verilmesi maddesinin kaldırılması öngörülmektedir. Genelgedeki en sorunlu madde ise; “Mağdur istese de istemese de koruyucu tedbir uygulanabilir” maddesi-

dir. Bu maddenin açıklaması bir kadın şiddete uğramış ise, kendi isteği olmadan “sığınma evine” götürülebilir. “Sığınma evlerinin” sayısının yetersizliği, adreslerinin belli olması ve 11 yaşın üzerinde hiçbir çocuğun barındırılmamasından dolayı birçok kadın uğradığı şiddetle ilgili gerekli makamlara başvuru yapmamaktadır.

AKP-MHP ittifakına dayanan, Ergenekoncular ve Perinçek'in partisinin de ortaklık ettiği faşist şefflik rejimi, cinsel saldırı suçlarına yönelik yapılmak istenen yasal değişikliklerle (getirilmek istenen afla) 15 yaşını doldurmamış kız çocuklarının resmi olmayan yollarla -imam nikâhıyla evlenmesine, cinsel saldırı suçundan dolayı bir kamu soruşturmasının başlamamasına, çocuk ile fail erkek arasındaki yaş farkının 10'un üzerinde olmaması durumunda evlenirlerse cezanın ertelenmesine, suç oluştuğunda “aile içinde” çözülmesi anlayışının geliştirilmesine sebep olacaktır. AKP-MHP faşist diktatörlüğü bu yasayı “Tecavüzcülere af değil, geriye dönük uygulanacak sadece” diye meşrulaştırmaya çalışıyor. 2016 yılında bu yasa ilk tartışıldığında “Üç bin ailenin mağduriyeti giderilecek” diye rakamlar verilirken şimdilerde ise 10 binden fazla kişiden bahsediliyor. Yasa çıkacak diye birçok mahkeme karar açıklamasını ertelıyor. Çocuk yaşta evlilikleri meşrulaştıran, gelenekselleştiren bir

bakış açısı oluşturulmak isteniyor. Af tasarısı sadece tacizci, tecavüzcü cinsel saldırganları değil, çocukların fiziksel, cinsel veya duygusal yönden saldırıya uğradığını görüp gerekli kurumlara bildirmeyenleri de kapsıyor. Bu tasarı yasallaşırsa suçun işlenmesi teşvik edilirken, mağdur olanların da yasal mekanizmalara başvuru yapmasını caydıran bir sonuç doğuracaktır. Bu yasa teklifi, “mağduriyeti giderme yasası” değil cinsel tacizi, tecavüzü, saldırganlığı “teşvik yasası”dır. Kadınların hayatlarına ipotek koyma yasasıdır. Kız çocukları erken yaşta evlendirilecek, boşanmak istediklerinde nafaka hakları olmayacak, tecavüz ise meşrulaşacaktır.

Kadın özgürlük mücadelesinin sonucunda kadına yönelik şiddet konusunda bir farkındalık oluşmuş durumda. AKP, büyüyen kadın hareketinin gücünü kadın kitleleri arasında kırmak için medyada kadına yönelik şiddet haberlerinin kadınlara korku verecek şekilde yapılmasını sağlıyor. Kadınlara, kendinden beklenen toplumsal cinsiyet rollerini hayata geçirmedeğinde, “hayır” dediğinde, boşanmak istediğinde şiddet göreceğini, gece sokakta yalnız

yürüdüğünde tecavüze, tacize uğrayacağı, katledileceğini gösteriyor. Tüm bu şiddet tehdidi, korku çemberi “En güvenli sığınak yine de aile kurumudur” düşüncesi oluşması için yapılıyor.

Faşit şef ve AKP'nin kürtaj karşıtlığı

İktidarlar, kürtajın serbest bırakılması ya da yasaklanmasına kadının sağlığı, üreme hakkı, bireysel özgürlüğü, bedeni hakkında söz sahibi olması üzerinden değil de nüfus planlaması politikaları açısından karar verirler. Bu durum Türkiye ve Kürdistan'da da hiç farklı değildir.

Birinci Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası tüm dünyada savaş, kıtlık ve hastalık nedeniyle nüfus azaldı. Türk burjuva devletinin kuruluşunu izleyen yıllarda da nüfus artışı politikası izlenmiştir. Bunun için çeşitli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin, 1938'de evlenme yaşı erkeklerde 17'ye, kadınlarda 15'e indirildi. Gebeliği önleyici ilaçların satışı yasaklandı. Doğum kontrolü, kürtaj gibi konularda propaganda yapmak bile yasaklandı. Düşük yapan kadınlara “nesli korumadığı” gerekçesiyle ağır cezalar öngörüldü.

Kürtaj yaptırmak “Türklüğe karşı ihanet” olarak değerlendirildi. Erken evlilikler teşvik edildi. Hatta 6 çocuğu olan kadınlara madalya takıldı. 1965’te Nüfus Planlaması Hakkında Kanun ile nüfusu artırıcı politikalar terk edildi ve gebeliği önleyici alet ve ilaçların kullanımı yasak olmaksızın çıkartıldı. Ancak kürtaj yasağı devam etti, sadece anne veya bebeğin sağlığının tehlikede olması gibi durumlar için sınırlar biraz genişletildi. Ancak 1983 yılında çıkan bir yasayla; hamileliğin ilk 10. haftasında kürtajın yasal bir zeminde yapılması, tıbbi zorunluluk olması halinde 10 hafta sonrasında da yapılabilmesi sağlandı. Kürtaj yasağının kaldırılmasına rağmen hastanelerde eğitimli personelin olmaması ve hastanelerin bu hizmete göre yapılandırılmamasından dolayı kürtaj hakkını kullanma yönünde birçok pratik engel oluştu.

Erdoğan, 2012 yılının Mayıs ayında “Kürtaj cinayettir, her kürtaj bir Uludere’dir” sözleri ile başlattığı tartışmanın ardından yasada bir değişiklik yapılmamasına rağmen kürtaj fiilen neredeyse yasaklandı. Kürtaj hakkının Batılı bir dünya görüşü, dış düşmanların bir ideolojisi olduğu, toplumun ahlaki değerlerini çürüttüğü iddia edildi. AKP’nin 2012 yılında kürtaj hakkının yasaklanması, “Doğumuna sahip çık” kampanyalarının örgütlenmesi, üç çocuk doğurana kredi ve çocuk yardımı yapılması, üniversite okurken faizsiz evlilik kredilerin verilmesi, boşanma hakkının zorlaştırılması, öğrenciyken evlenenlerin öğrenim katkı kredi borçlarının silinmesi veya çeyiz hesabı uygulamaları, öğlen kuşağının sadece evlilik programlarına ayrılması, dizilerin bu

ideolojiye göre uyarlanması İslami geleneksel aile stratejisinin bir parçasıydı.

Kürtaj hakkını yasaklayan yasaya göre, kürtaj için on haftalık yasal süreye sadece annenin sağlığını etkileyecek zorunlu haller dışında dört haftaya indirildi ve isteğe bağlı kürtaj hakkı yasaklandı. Sağlık personeline kürtaj yapmama hakkı tanındı. Kürtaj yaptırmak isteyen birçok kadın özel hastanelerde yüksek ücretler ödeyerek ya da sağlıksız, temiz olmayan merdiven altı yerlerde kürtaj yaptırmaktadır. Evlilik cüzdanı ve eşinin izni olmayan bir kadının

Kürtaj, kadınların mücadelesiyle kazanılmış bir haktır ve kendi bedenleri üzerindeki söz hakkının bir parçasıdır.

kürtaj yaptırmaya mümkün değildir. Kürtaj için gelen anne-babaya dört gün düşünme süresi verilerek, danışmanlık hizmeti adı altında psikolojik ve duygusal baskı uygulanmakta, böylece kadınlar kürtajdan vazgeçirilmeye çalışılmaktadır.

Devlet kadın bedeni üzerinde denetimini artırırken, kürtajdaki sürenin sınırlı olması kadında hamilelik endişesi baskısı yarattığından, kadınların birçoğu hazzaya dayalı cinsellik yerine doğurmaya odaklı cinselliğe hapsedilmektedir. Kürtaj, kadınların mücadelesiyle kazanılmış bir haktır ve kendi bedenleri üzerindeki söz hakkının bir parçasıdır.

Buradaki asıl mesele, sağlıksız, uygunsuz ortamlarda gerçekleştirilen kürtajlarda milyonlarca kadının ölmesi ya da sakat kalmasıdır. Kadınların ücretsiz, sağlıklı, erişile-

lebilir ve güvenli koşullarda kürtaj uygulanması hakkı güvenceye alınmalı, uygulamadaki fiili yasaklama sonlandırılmalı, yasal kürtaj süresi 12 haftaya çıkarılmalıdır. Tecavüz sonucu oluşan hamileliklerde kürtaj süresi en az 24 hafta olmalı, “savcılık izni” talebiyle kürtajın fiilen engellendiği durumlar ortadan kaldırılmalıdır. Evli kadınların gebeliklerini sonlandırmak istediği durumlarda eşlerinden izin isteyen fiili uygulamaya son verilmeli, kadının kararı esas alınmalıdır. Kürtaj talebiyle sağlık kurumlarına başvuran kadınlara “bilgilendirme ve düşünme süresi” adı altında yapılan “ikna uygulaması” ve baskı yasaklanmalı, doktorlara kürtaj yapmama hakkı sağlayan düzenlemeler kaldırılmalıdır. İstenmeyen gebeliklerin önlenmesi için gerekli doğum kontrol araç ve ilaçlarının ücretsiz ve kolay erişilir olması sağlanmalı, erkekler için doğum kontrol yöntemleri yaygınlaştırılmalı, doğum kontrolünde olduğu gibi sperm bankaları da herkesin eşit ve ücretsiz erişimine açık hale getirilmelidir.

Boşanma hakkı ve nafaka zulmü

Ocak 2020 tarihinde Erdoğan; “devletin başı” ya da “babası” olarak gençlere 30 yaşından önce evlenmeleri ve hızlıca 3-5 çocuk yapmaları “emri” verdi. Erdoğan’ın bu sözleri sadece İslamcı geleneksel toplumu güçlendirmeyi değil aynı zamanda yüksek sayıda genç nüfusa dayanarak ucuz işgücü politikası uygulamayı amaçlıyor. Son dönemde açıklanan verilere baktığımızda hem kadınlar hem de erkekler git-tikçe daha geç bir yaşta evlenmektedir. 2012’den 2018’e gelindiğinde kadınlar için evlenme yaşı 23,5’den 24,8’e, erkekler için 26,7’den 27,8’e çıkmış. Aynı dönemde 30 yaş ve üzerinde evlenen kişi sayısının toplam nüfusa oranında yüzde 15’lik bir artış söz konusu.

Kadına yönelik şiddetin ve cinsel saldırilerinin en çok aile içinde, özellikle de ayrılma/boşanma süreçlerinde görülüyor olmasına, kadınların boşanmak istemesinin cinayet ve şiddetin ‘meşru’ nedeni, ‘tahrik’ sebebi sayılmasına, kadınların aile içinde

tutulması için her türden yasal ve kurumsal müdahale yapılmasına rağmen boşanmak isteyenlerin sayısı artıyor. 2018’de boşananların sayısı bir önceki yıla göre yüzde 10,9 fazla. Ağırlaşan yaşam koşulları, ekonomik sorunlar, kadına yönelik şiddetin ve çocuklara yönelik cinsel saldırıların artması dolayısıyla Erdoğan’ın aile değerlerine ve evliliğe dair yaptığı özel vurguların kitleler arasında bir etkisi olmuyor.

Evliliğin ve aile kurumunun kut-sandığı her durumda kadının boşanma hakkı da yok sayılıyor. Erkek şiddetine maruz kalan birçok kadının

Birçok kadın; çocuk doğurduktan sonra kreş olanağı, çocuğuna bakacak kimsesi olmadığından dolayı ya işten ayrılmak zorunda kalıyor ya da maaşının yüzde sekseniyle çocuğun bakıcısının ücretini ödüyor.

şiddetten uzaklaşma kararı vermesini engelleyen birçok neden bulunuyor. Bu nedenler genellikle; şiddet biter umudu, korku, utanç, suçluluk duyguları, çocuğunun elinden alınacağı korkusu, tek başına bakamayacağı düşünme, çocuğa zarar geleceği tehdidi ve boşanmış kadınlara dair toplumsal yargılar, aile ve arkadaşların destek olmaması, kurum desteği alamamak, ekonomik olarak ihtiyaçlarını karşılayamama vb. kaygılarıdır. 15 yaş üstü 20 milyon kadından 11 milyonu ev yükümlülüklerinden dolayı çalışmıyor. Birçok kadın; çocuk doğurduktan sonra kreş olanağı, çocuğuna bakacak kimsesi

olmadığından dolayı ya işten ayrılmak zorunda kalıyor ya da maaşının yüzde sekseniyle çocuğun bakıcısının ücretini ödüyor.

Sürekli “sen gidemezsin, çalışamazsın, kendine bakamazsın, yeniden evlenemezsin” diye aşağılandıkları, küçümsedikleri, özgüvenleri zedelendiği veya toplumsal hayattan tecrit edildikleri için çalışabileceklerine, kendilerine bir hayat kurabileceklerine dair hiçbir inançları kalmıyor. Boşanma davalarının birçoğu kadınların şiddet görmesinden dolayı açılıyor. Birçok kadın boşanma davalarının uzun yıllar sürmesinden, katledilmemek için sürekli kaçmak ve gizlenmek zorunda kalmasından dolayı “yeter ki şu beladan kurtulayım” duygusu ve düşüncesiyle nafaka hakkından vazgeçiyor. Kadınlara ilişkin çoğunluğu aylık olarak yaklaşık 300 TL yoksulluk nafakası almaktadır. Nafaka miktarlarının düşüklüğü veya nafakaların ödenmemesi de göz önüne alındığında bir kadının nafaka için evlenip boşandığını iddia etmek hiç gerçekçi değildir. Birçok erkek nafaka miktarını ödememek için kendini ya işsiz gösteriyor, ya ikametgâhını değiştiriyor ya da mahkemenin gönderdiği tebligatı almıyor.

Nafakanın kadın tarafından bir talepte bulunulmadan enflasyon oranında yükseltilmemesi de diğer bir sorundur. Nafakanın kaldırılması girişimi aslında kadınları daha da yoksullaştırmaktır. Yasadaki başka tartışmalı bir konu ise, nafaka alacak tarafın kusurunun diğer taraftan daha fazla olmaması şartı aranmasıdır. Bu kusuru belirleyecek olan mahkeme heyeti. Erkek yargının kadınlar lehine karar vermesi mümkün değildir. Nafaka bir zulme değil kadının

yaşamını kolaylaştıran bir araca dönüşmelidir. Nafaka konusunda toplumsal cinsiyet eşitsizliğini önleyen çeşitli çalışmalar yapılmalı, kadınların çalışma yaşamına katılması için kreşler yaygınlaştırılmalı ve çalışma saatleriyle uyumlu hale getirilmelidir. Ayrıca nafaka süresi ve kusur konusundaki mevcut yasa değiştirilmemeli, nafaka alamayan kadınların mağduriyetlerini giderici ara formüller bulunmalıdır.

Görünmeyen emek görünmeyen kadın

AKP iktidarının neoliberal politikaları onu sosyal politikalar alanından çekti. Bunun doğrudan sonucu olarak bakım hizmetleri pahalılaştı. Fazla nüfus-ucuz işgücüne dayanan ekonomik sömürü modeli sebebiyle kapitalist erkek egemen sistem “aile” ve “esnek çalışma” üzerinden kadın bedeni ve emeği üzerindeki denetimini artırdı. Kadına yönelik ücretli ve ücretsiz emek sömürüsü yoğunlaşırken, kadın evin içindeki “anne” ve “eş” rollerini de sürdürdü.

Bu politikalarını sonucunda ev içi işler kadına zimmetlendi. Esnek çalışma biçimleri kadın ve erkek bakımından giderek farklılaştı. Bu farklılaşma ev içindeki ve iş yaşamındaki cinsiyetçi iş bölümünü yeniden üretti. 2008 tarihinde çıkan sosyal haklar yasası ile kadınların ev içi emeği yok sayıldı. Kadınların emekli olma yaşı erkekle eşitlendi. Ev emekçisi ve sigortasız çalışan kadınlar sosyal güvenlik açısından ücretli çalışan eşlerine ve babalarına bağımlı kılındı. 18 yaşından büyük, bekâr ve üniversiteye gitmeyen tüm kadınlar sağlık güvencesinden yoksun bırakıldı ve evliliğe mahkûm edildi.

Devletin sosyal güvenlik ve sağlık alanlarından çekilmesi ve bu alanların özelleştirilmesiyle birlikte, bu hizmetler metalaştı ve fiyatları yükseldi. Bu hizmetlere erişim gücü olmayan aileler bakımından evdeki hasta/yaşlı ve çocuk bakımı gibi yoğun emek isteyen işlerin yükümlülüğü kadınların üzerine kaldı. TÜİK’in 2018 yılı sonu yaptığı açıklamada 9,3 milyon çocuktan sadece 96 bini devlet kreşinden faydalanabilmekte ve 9,3 milyon çocuğun olduğu bir ülkede sadece 2 bin 446 kreş ve bakımevi bulunmaktadır. 2008 yılında 497 olan kamu kreşi sayısı 2016’da 56’ya düştü. Müftülüklere bağlı kreş sayısı ise 2008’de 692 iken, 2016’da 1.552’dir. Bu tabloya göre çocuk bakımı ile ilgili devlet tüm yükümlülüklerini annenin yükümlülüğü haline getiriliyor. Dini kurumlardaki ücretli bakım merkezlerinin sayısının ise hızla arttığı görülüyor. İktidarın okulu, iş yeri, hastanesi kadınların annelik, hasta/yaşlı bakımı ve ev içi emeği üzerinde ayakta duruyor.

2013 yılında çıkarılan kadın istihdamı paketinde, üç çocuk yapan kadına vergi muafiyeti ve erken emeklilik, doğum izni süresindeki artış, anneye kısmi çalışma hakkı gibi tasarılar, kadınların anne olmasını teşvik eden yasalardı. Bu paketin aslında tek amacı vardı: Kadın açısından aile ve iş yaşamının uyumlu hale getirilmesi. “Kısmi süreli çalışma, geçici süreli çalışma, özel istihdam büroları aracılığıyla belirli süreli çalışma, evden çalışma” gibi çalışma biçimleriyle kadınların asıl görevi olarak görülen eş, anne, hizmetçi görevlerini aksatmadan yapması amaçlanıyordu.

Birçok emekçi semtlerinde kadınlar parça başı işleri evlerinde yapı-

yor. Güvencesiz, sigortasız, örgütsüz çalışıyor. AKP kendine evlerde bacasız fabrikalar kurarken aynı zamanda “aile ocağının” sönmemesinin tüm yollarını bulmaya çalışıyor. Girişimci kadınlara kredi desteği ise sadece dikiş, yemek, reçel gibi işler için veriliyor. Evdeki görünmez emeğinin yanı sıra bir de çalışma yaşamındaki emeği de görünmez hal alıyor. AKP bu şekilde kadını hem eve hapsediyor hem de ucuz işgücü haline getiriyor.

Kapitalist erkek egemen sistemin devamı toplumsal yeniden üretim ile evin içinde sürdürülen yeniden üretim arasında bir sürekliliğinin olmasıdır. Kapitalist sistemin anahtar sözcükleri ücretli emek ve artı değerdir. Kapitalist erkek egemen sistem diye tanımlıyorsak eğer yeniden üretim ve kadın emeği de anahtar kelimelemdir.

AKP, sosyal güvenlik politikalarından konut politikalarına ve şehir planlarına kadar tüm yaşam alanlarını heteroseksüel, İslamcı geleneksel çekirdek aile normlarına göre tasarlıyor. Cinsellik ve üreme temeli üzerinden kurulu, erkeğin esas alındığı, kadının yok edildiği bir aile ideolojisi kuruluyor. Kadının bedenine, kimliğine, emeğine el konulan, kadınları eve hapseden, cinsel istismarın ve şiddetin yuvası olan, boşanmanın hak olmadığı bir “kutsal” aile yaratılıyor.

“Her eve bir kadın lazım”, “Kadın yoksa ev eve benzemez”, “Kuyruk sallamasa başına bir iş gelmez”, “Kadının yeri kocasının yanındır” anlayışları değişiyor. Cins bilincine

dair daha güçlü bir farkındalık geliyor. Kadınlar şiddete, tacize, tecavüze, katliamlara karşı artık daha görünür şekilde isyan ediyor. Ancak tüm bu gelişime rağmen kadınların emeği, bedeni, kimliği yok sayılıyor, sömürülüyor. Bu da daha büyük mücadelelerin verilmesi gerektiğini gösteriyor.

Bütün bu sorunların kaynağı özel mülkiyete dayalı erkek egemen kapitalist sistemdir. Bu nedenle kadınlar olarak kendimize daima sormalıyız: Kadın emeğini ucuz işgücü olarak kullanan, kadın bedenini ve duygularını metalaştıran, ev içi emeği görmeyen, kadına yönelik her türlü şiddeti meşru gören kapitalist özel mülkiyet sistemi değil mi? Emperyalist-kapitalist sistemin bütün sonuçlarıyla mücadele edilmeden bu dünya değişir mi? Kadına yönelik her türlü sömürü, şiddet ve baskı uygulamalarına karşı kesintisiz bir mücadeleye verilmelidir. Kadının dünyası evi olmaktan çıkmalı ve eşitliğin, özgürlüğün kapıları açılmalıdır. Kadını köleleştiren, ikinci cins olmasını sağlayan, emeğini, kimliğini, bilinci görünmez sayan, sömüren, ezen tüm erkek egemen uygulamalara karşı mücadele yükseltildiği koşullarda kadının adı yeniden hatırlanacak, tarihi yeniden yazılacaktır.

Türkiye sol hareketinin soykırımlara bakışı

Tamer Çilingir

Türkiye sol hareketinin Osmanlı tarihine, bu tarihteki isyanlara ve devrimci liderlere bakışı da sorunludur. Bu tarihteki isyanlar arasında Ermeni ve Rumların adı geçmez. Resmi tarihçilerin bile artık inkâr edemediği nüfus olarak Müslümanlardan çok daha fazla olan Hıristiyan halklar bu coğrafyada Osmanlı tarihinde sanki hiç yaşamamıştır. Bu yüzden de bu tarihten çıkarılan devrimci kişiler ya Müslüman ya da Alevi inancındandır.

Rus klasikleri, Latin Amerikalı direnişçiler ve sosyalist devrimi gerçekleştirmiş ülkelerin tarihindeki birçok detay bilinirken bu toprakların tarihi ne yazık ki bilinmez.

Soykırımın tanımı

Soykırım ya da jenosit kavramı 1944'te Polonya Yahudi'si bir hukukçu olan Raphael Lemkin tarafından Yunanca "ırk", "soy" anlamına gelen "génos" ile Fransızcaya Latince "katletmek" anlamına gelen "cidium" kökünden geçmiş "cide" sözcüklerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Lemkin "Jenosit konusuna nasıl geldiniz?" sorusuna cevaben "Jenosit ile ilgilenmeye başladım, çünkü birçok kez gerçekleşti. Önce Ermenilerin başına geldi, ardından da Hitler harekete geçti" diye cevap verir. 1944'te Carnegie Uluslararası Barış Vakfı Lemkin'in en önemli çalışması olan, "İşgal Altındaki Avrupa'da Mihver Devletleri'nin Yönetimi" adlı eserinde 2. Paylaşım Savaşı sırasında Nazi Almanyası

tarafından işgal edilmiş ülkelerdeki Alman yönetiminin soykırım terimi eşliğinde geniş bir hukuki analizini içeriyordu. Lemkin'in "uluslararası yasaların ihlali olarak soykırım" fikri uluslararası kamuoyu tarafından yaygınlıkla kabul edildi ve Nürnberg Mahkemeleri'nin hukuki temelini oluşturdu. 1943'te Lemkin soykırımı şu şekilde tanımlıyordu:

"Genel anlamda konuşursak, soykırımı, milletin tüm üyelerinin kitle-sel kırımlarla yok edildiği durumlar hariç, bir milletin anında yok edilmesi anlamına gelmek zorunda değil. Ulusal bir grubun yok olması niyetiyle grubun elzem yaşam kaynaklarının yok edilmesi amacını taşıyan çeşitli hareketlerden oluşan örgütlü bir plan ifade eder. Bu tür bir planın hedefi ulusal gruplara ait siyasi ve toplumsal kurumların, kültürün,

dilin, milli hislerin, dinin ve iktisadi varlığın tahrip edilmesi ve bu gruplara dâhil kişilerin bireysel güvenlik, özgürlük, sağlık, onur ve hatta yaşamlarının yok edilmesidir.”

Soykırım tanımının 2. Paylaşım Savaşı sonrası ortaya çıktığını ve UCM (Uluslararası Ceza Mahkemesi), BM Güvenlik Konseyi gibi kuruluşlarca kabul gördüğünü, çeşitli sözleşmeler ve mahkemeler, mekanizmalar oluşturulduğunu görüyoruz. Bu konuda öyle ya da böyle bir hukuk oluştuğu da anlaşılıyor. Ancak tüm bu sözleşmelerde sık sık geçen uluslar arası toplumun ya da devletlerin çıkarları vurgusundaki toplum ve devlet için püf noktasını oluşturuyor. Toplum ya da uluslararası toplum sözcükleri ilk bakışta geniş kitleleri ifade ediyor gibi gözükmesine rağmen -ki bu dahi muğlak bir ifadedir- anlamı hiç de böyle değildir. “Uluslararası toplum”, ilk kez İkinci Dünya Savaşı sonrasında Herbert Butterfield, Martin Wight ve Hedley Bull’un kurucuları olarak kabul edildiği, ‘İngiliz Okulu’nun ortaya attığı bir kavramdır. Özetle uluslararası toplum, ortak kültür, çıkarlar, normlar, kurumlar

ve hukuk vasıtasıyla devletlerarası işbirliğini ifade eder. Dolayısıyla bu kavramda geçen toplumun içinde emekçi kitleler, ezilen uluslar, kadınlar yoktur. Uluslararası toplum tam tersine bu kesimleri sömüren, baskı altına alan, yok sayan ulusal ve uluslararası tekelleri ifade eder.

Dünyadaki ekonomik ve siyasi ilişkilerin bize gösterdiği şudur ki, uluslararası tekellerin çıkarları dünya hukukun temelidir. Ve bu temel aynı zamanda Birleşmiş Milletler gibi bir örgütün de kuruluş gerekçesidir. Uluslararası tekellerin çıkarını zedeleyebilecek bir yargılama olmayacak ise bütün bu yazılan çizilen şaşalı, akademik, hukuki sözler hiçbir anlam ifade etmeyecektir. Üstelik tüm bu tanımlar, sözleşmeler, mahkemeler geçmişle değil, gelecekle ilgilidir. Bizim konumuz ise geçmişle; yüzyıl öncesi ile ilgilidir.

Resmi tarih

Peki, yüz yıl önce yaşanmış olayların, katliamların, soykırımların tartışılması bugün bize ne kazandıracaktır?

Geçmişte yaşanmış haksızlıklar ve adaletsizlikler eğer ortadan kaldırılmamış, cezalandırılmamış ise bugün yaşanan haksızlık ve adaletsizliklerin de sebebidir. Bu nedenle geçmişte yaşanmış katliamların, soykırımların tartışılması önemlidir.

1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti dünyada pek eşi benzeri olmayan bir kuruluş sürecine ve sonrasında yeniden yazılmış bir resmi tarihe sahiptir. Resmi tarih anlatımı yalanlar üzerine kurgulanmış bir tarih anlatımıdır. 1928 yılında alfabenin değiştirilmesi ile

20. yüzyılın başında, ezilen ulusların kanlarını döküp, canlarını ve mallarını alarak kurulan, sınırları da kendisi de meşru olmayan Türkiye Cumhuriyeti'nin, toplumun tüm kesimlerine on yıllardır anlattığı resmî tarih baştan aşağıya yalandır.

birlikte ileriki yıllarda eski belgelerin okunabilmesi doğal olarak sadece uzmanlığı olan kişilerle sınırlıdır. Böylelikle yalanların deşifre edilebilmesi de zorlaşmıştır.

20. yüzyılın başında, ezilen ulusların kanlarını döküp, canlarını ve mallarını alarak kurulan, sınırları da kendisi de meşru olmayan Türkiye Cumhuriyeti'nin, toplumun tüm kesimlerine on yıllardır anlattığı resmî tarih baştan aşağıya yalandır.

Resmî tarihin yalanlarıyla adeta yok sayılan Ermeniler, Süryaniler, Rumlar ve onlara yönelik soykırım

büyük bir 'ustalıkla' yüzyıl boyunca gizlenmiştir. Aynı durum Kürtler için de geçerlidir. On yıl öncesine kadar Kürtlerin varlığını inkâr eden Türkiye Cumhuriyeti devleti Kürtlerin on yıllardır yürüttükleri mücadele ve ödedikleri bedeller sayesinde bu topraklarda yaşadıklarını, kimliklerini kabul etmek zorunda kalmıştır. Ancak bu durumun tek sorumlusu Türkiye Cumhuriyeti resmi tarihi değildir.

Hıristiyan uluslara yönelik soykırım

Türkiye Cumhuriyeti devleti ve onun resmi ideolojisinin başından itibaren reddettiği 20. yüzyılın ilk soykırımı olan Hıristiyan inancından uluslara yönelik (Ermeni-Süryani-Rum) soykırım, tarihçiler ve konuyla ilgili bilim çevrelerince değerlendirilirken bazı önemli eksikliklere, hatalara düşülmektedir. En önemlisi de cumhuriyet tarihi boyunca kendini sol, sosyalist olarak tanımlayan çeşitli muhalif örgütlenmelerin konuya duyarsızlığı ya da resmi tarih tezlerinin savunuculuğunu yapmalarındır.

20. yüzyılın başında yeryüzünün en büyük cinayetlerine tanık olduk. Aslında 1894'te Abdülhamit'in Ermenilere yönelik katliamlarıyla başlayan süreç, 1915'te kısa bir süre içinde tehcirler ve Teşkilat-ı Mahsusa'nın katliamları sonucu 1,5 milyon Ermeni'nin ölümüyle sonuçlandı. Ancak katliamlar sadece Ermenilerle sınırlı değildi. Aynı anda Asurî-Süryani 250 binin üzerinde insan da canını kaybetmiş, Pontos'ta ise 150 bin Rum öldürülmüştü. Rumlara yönelik tehcirler ise daha 1911 yılında başlamıştı. Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışıyla birlikte

Pontos'ta cinayetler bir ulusu toptan imhayı içermiş ve toplam 353 bin Pontoslu Rum soykırımına uğratılmıştı. Yunan ordusunun geriletildiği süreçte ise 800 bin Küçük Asyalı Rum kaybolmuştu.

1923 yılında Lozan'da imzalanan Mübadele Anlaşması ile de 1 milyon 250 bin Hıristiyan Rum, binlerce yıldır yaşadıkları topraklardan sürgün edilmişti. Mağdurlar cephesinden baktığımızda bu süreçler birbirinden ayrı olarak ele alınır. Ermeni Soykırımı, Asuri-Süryani Soykırımı, Pontos Rum Soykırımı, Küçük Asya Rum Soykırımı gibi. Bu anlaşılır bir durumdur; herkes yaşadığı zulmü, haksızlığı dile getirmekte, adalet aramaktadır.

Oysa bu değişik uluslara yönelik 1894'te başlayıp 1923 yılında sonuçlanacak olan yok etme girişimi bir merkezi politikanın sonucudur. Üstelik Hıristiyan inancından ulusları hedefleyen bu yok etme, cumhuriyetin kurulması ile birlikte Türk olmayan diğer Müslüman inancından ulusları, diğer mezhepleri de kapsayarak günümüze kadar devam edecektir.

İnkâr

Türkiye Cumhuriyeti devleti yüzyıldır soykırımı inkâr ediyor. Ancak inkâr, sadece "Soykırım olmamıştır" diye direkt ret etmek değildir. Kimi zaman "Düşmanla işbirliği içindeydiler, dış güçlerin maşasıydılar" denilerek işlenen cinayetler meşrulaştırılmaya çalışılmış kimi zaman da "bir grup eşkıyanın" işledikleri suçlardan dolayı cezalandırıldığı savunularak soykırım inkâr edilmiştir.

Bazı araştırmacı ve akademisyen çevrelerin tarihsel süreçleri ele alırken gözden kaçırdıkları ya da bilinçli olarak yaptığı bir şey vardır ki o da İTC (İttihat ve Terakki Cemiyeti) süreci ile Kemalistlerin iktidar oldukları süreçleri birbirinden ayrı ele almalarıdır. Böyle bir ele alış ne gibi bir sonuç doğurmaktadır peki?

Ermeni Soykırımı'ndan sorumlu olanları İTC olarak görür, böylece Türkiye Cumhuriyeti devletini ya da Kemalistleri karşınıza almamış olursunuz. Öyle ya tarihsel olarak Ermeni Soykırımı "Cumhuriyet" öncesinde yaşanmıştır.

1915 Ermeni Soykırımı, Osmanlı İmparatorluğu dönemine denk düş-

mektedir ve iktidar olan İTC'dir. Süryanilere yönelik katliamlar da yine bu dönemde başlamıştır. Bu durum, Kemalistler açısından, "Bizden önce yaşandı bunlar" biçiminde bir savunu şansı doğurur. Zaten Kemalistler, 1930'lu yıllardan sonra yazmaya başladıkları yeni resmi tarihlerinde İTC ile ilgileri olmadığını, hatta onlarla sürekli bir çatışma içinde olduklarını iddia ederler.

1908-1918 arasındaki İTC iktidarı sürecinde yaşananlar ile 1918 sonrasındaki Kemalist iktidar sürecinde yaşananlar birbirinden ayrı ele alınmaktadır, ki bu yaklaşım resmi tarihçilerce soykırımı bizzat Mustafa Kemal'in ağzından "...eski Jön Türk Partisi artıkları, kitleler halinde, evlerinden/yurtlarından acımasızca sürülen ve katledilen milyonlarca Hıristiyan tebaamızın hayatlarından sorumludurlar..." sözleriyle benimsenmiş; olan biten Osmanlı'nın (İTC'nin) suçu olarak değerlendirilmiş, cumhuriyetin kurucularının bu soykırımdan sorumlu olmadığı vurgulanmıştır.

Oysa durum bunun tam tersidir; bir kere Kemalist kadroların hemen tümü eski İTC ve Teşkilat-ı Mahsusa kadrolarıdır. İTC ile hiçbir ideolojik farklılıkları olmadığı gibi, onların başlattığı projeyi, Kemalistler devam ettirmişler; Ermeniler ve Süryanilerden sonra

Rumlara yönelik Pontos'ta ve Küçük Asya'da daha organize bir soykırım planını hayata geçirmişlerdir.

Yani Müslüman inancından olmayan ulusların imhasının ardından Kızılbaş Alevilere ve Kürtlere yönelecek, Kürdistan'ı kana bulamışlardır.

Bazı araştırmacı ve akademisyen çevrelerin bu iki dönemi birbirinden ayıran hatalı bakış açılarına rağmen genel olarak Türkiye Cumhuriyeti devleti resmi tarihçileri ve resmi ideolojisi her iki dönemde yaşanmış bu soykırımı inkâr etmeye devam ediyorlar.

1919 yılından sonraki sürecin, iki cepheyle sınırlı Türk-Yunan savaşının bir "bağımsızlık/ulusal kurtuluş" mücadelesi olarak değerlendirilmesi de ikinci önemli hatadır, ki bu değerlendirme 1918'den sonraki Mustafa Kemal'in öncülüğündeki dönemde devam eden soykırımı; o dönem yaşanan sürgün ve katliamlara meşruiyet sağlamaktadır. Bir yandan "emperyalizme karşı bağımsızlık" iddiasıyla mücadele yürütülürken "isyancılar" Kemalistlerce "vatan haini" ilan edilmiş ve katledilmeleri haklı gösterilmeye çalışılmıştır.

Bu ikinci değerlendirme, İTC'nin devamı olan Kemalistleri, onlardan ayırmaya ve "ülkeleri işgal altından olan" Kemalistleri haklı gösterme çabasından başka bir şey değildir. Böylece Pontos'ta 353 bin Rum'un katledilmesi ve kalanların da Türkleştirilip Müslümanlaştırılması ile

sonuçlanan soykırım görmezden gelinmiştir.

Sol Hareketin Sınırları

Genel olarak yaşanan coğrafyayı Türkiye ya da ‘Anadolu’ diye tarif eden Türkiye sol hareketi sınıfsız ve

Beyazıt’ta darağacına ilk çıkartılan Paramaz’ın idam sehпасındaki sözleri, “Siz sadece bizim vücudumuzu yok edebilirsiniz fakat inandığımız fikirleri asla. Yaşasın sosyalizm” mesajı, sonradan darağaçlarına çıkartılan “Türkiyeli” devrimcilerin de sözü olur ama adları anılmaz.

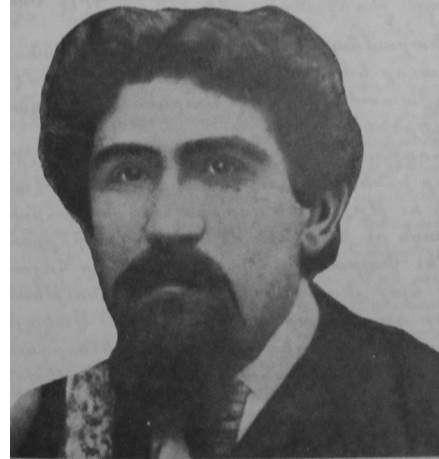
sınırsız bir dünya için mücadele ettiğini propaganda eder. Ama birçok sol, sosyalist örgüt kendisini Türk, Türkiye sözcükleriyle başlayan isimlerle anarken mücadele alanı ise sınırsız değil, sınırlıdır. O sınır 28 Ocak 1920’de İstanbul’da son toplantısını yapan Meclisi-Mebusan’ın o gün kabul edip, 17 Şubat 1920’de duyurduğu Misak-ı Milli sınırlarıdır. Bu sınırlar Türkiye Cumhuriyeti devletinin diğer bir deyimle burjuvazinin belirlediği sınırlardır. Ancak cumhuriyetin kuruluşu öncesinde bu sınırların dışında yer alan bir çok bölgede bugünkü sınırlar içerisinde yaşayan çeşitli uluslarla ortak geçmişe, aynı etnik kimliğe ve inanca sahip olanlar genel olarak Türkiye sol hareketinin önemli bir bölümünün mücadele alanı dışındadır. Kürdistan, Lazistan, Ermenistan gibi

parçalı ülkelerin sadece Misak-ı Milli sınırları içinde yer alan insanları için mücadele yürütülürken bu ulusal kimliklerin ayrı örgütlenmelerine de sıcak bakılmaz. Yürütülecek mücadele burjuvazinin belirlediği Misak-ı Milli sınırları içinde ulusal kimlikten “bağımsız” ele alınmalıdır; bu da diğer ulusal kimlikleri ret etmek ve ulusal kimliğin toptan Türk olarak kabul edilmesi anlamına gelir.

Mustafa Suphi ile başlayan sosyalizm tarihi

Son yıllara kadar Türkiye sol hareketinin büyük bir çoğunluğu sosyalizmin tarihini TKP’nin kurucusu Mustafa Suphi ile başlatıyordu. Oysa 15 Haziran 1915’te Beyazıt Meydanı’nda idam edilen Sosyalist Hınçak Partisi üyeleri, yalnız kendi halklarının hakları için değil, tüm insanlığın kurtuluşu için savaşan Madteos Sarkisyan (Paramaz) ve 19 arkadaşı bu toprakların Ermeni sosyalistleridir.

Beyazıt’ta darağacına ilk çıkartılan Paramaz’ın idam sehпасındaki sözleri, “Siz sadece bizim vücudumuzu yok edebilirsiniz fakat inandığımız fikirleri asla. Yaşasın sosyalizm” mesajı, sonradan darağaçlarına çı-

kartılan “Türkiyeli” devrimcilerin de sözü olur ama adları anılmaz. Yıllarca Ermeni Soykırımı’nı dile getirip mücadele eden Ermeni diasporası sosyalist oldukları için Paramazları yok sayarken, Türkiye sol hareketi de Ermeni oldukları için onları görmezden gelir. 20. yüzyılın başında Selanik’teki birçok işçi grevini örgütleyen sendika liderleri Rum, Bulgar, Sırp, Yahudi oldukları için yine Türkiye sol hareketinin tarihinde yer almaz.

İrvem Keskinoglu’nun Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi’nde verdiği bilgiye göre, 1910 yılında 1 Mayıs, Selanik ile birkaç Rumeli kentinde daha kutlanır. 1911’de ise Üsküp, Selanik, İstanbul, Edirne ve bazı Trakya kentlerinde kutlamalar yapılır. Selanik’te 14’ten fazla sendikaya bağlı Yahudi, Bulgar, Rum/Helen ve Müslüman işçilerden oluşan 2 bin kişinin katıldığı mitingde 4 ayrı dilden konuşmalar yapılır. Yük arabası sürücüleri, mavnacılar, liman ve yükleme-boşaltma işçileri iş bırakırlar. Sosyalizmin tarihi Mustafa Suphi ile başlatıldığı için 1921 yılından öncesi bu tarihte yer almaz.

Sol hareketin Osmanlı tarihine bakışı

Türkiye sol hareketinin Osmanlı tarihine, bu tarihteki isyanlara ve devrimci liderlere bakışı da sorundur. Bu tarihteki isyanlar arasında Ermeni ve Rumların adı geçmez. Resmi tarihçilerin bile artık inkâr edemediği nüfus olarak Müslümanlardan çok daha fazla olan Hıristiyan halklar bu coğrafyada Osmanlı tarihinde sanki hiç yaşamamıştır. Bu yüzden de bu tarihten çıkarılan devrimci kişiler ya Müslüman ya da Alevi inancındandır.

Rus klasikleri, Latin Amerikalı direnişçiler ve sosyalist devrimi gerçekleştirmiş ülkelerin tarihindeki birçok detay bilinirken bu toprakların tarihi ne yazık ki bilinmez.

Bilinmeyen Rigas Anayasası 18.yüzyılın sonları Osmanlısının bir aydın ve düşünürü olan Rigas (Velestinli Rigas ya da Ferreos Rigas) Helen ve Türk tarihçiler tarafından Helen devriminin öncüsü olarak tanımlanır. Hatta 1821 Helen devriminin ilham kaynağı olarak da adlandırılır çeşitli çevrelerce.

Onu ünlü yapan ise 1797 yılında hazırladığı devrimci anayasadır. İki bölümden oluşan bu anayasanın 35 maddelik ‘İnsan Hakları’ bölümünde “*Yasalar tüm yurttaşların katılımıyla yapılmalıdır*

Memurluk ancak yeteneğe göre verilmelidir; soylu oldukları için değil.

Kimse yasalara aykırı olarak tutuklanamaz.

İbadet ve inançlar her din için eşit şekilde özgür olmalıdır.

Kölelik yasaktır.

Tüm yurttaşlar kanun yapma, seçme seçilme hakkına sahiptir.

Yönetim, halkın şikâyetlerini dinlemediği ve sorunu halletmediği durumda yurttaşların ayaklanması en kutsal haktır” gibi maddelerin yanı sıra 124 maddeden oluşan ‘Anayasanın İlkeleri’ adlı ikinci bölümde şu maddeler yer alır:

“Egemen halk, din ve dil gözetmeden, Rum/Helen, Bulgar, Arnavut, Ulah, Ermeni, Türk ve başka etnik kimlikler dâhil Osmanlı’nın bütün sakinleridir.

Bir tek ferdin ezildiği yerde toplumun bütünü ezilmektedir.

Toplum mutsuz yurttaşlarına geçim araçları sağlar.

Meclis toplantıları halka açıktır.” gibi ilkeler içerir.

Rigas bu anayasanın Bosna’dan Arabistan’a kadar Osmanlı topraklarında bir devrim yapılarak uygulanması için mücadele eder. 1797’de anayasa çoğaltılarak tüm Osmanlı illerinde dağıtılır.

1757 yılında Osmanlı’nın (bugün Yunanistan sınırları içinde) Teselya, Velestin köyünde dünyaya gelen ve Osmanlı vatandaşı olan Rigas bugün de, Helenler, Arnavutlar, Romenler, Bulgarlarca kendilerinden görülüp sahiplenilir. Özgür düşüncüyü, monarşilere karşı cumhuriyet fikrini savunan Rigas ayrıca Avrupa karanlığına son veren Rönesans’ın öncüleri gibi özellikle eski Helen eserlerini yeniden okuyup diğer dillerdeki birçok düşünürün kitabının çevirilerini yapar. Devrimci şiirler ve marşlar yazar. Haziran 1798’de Avusturya polisi tarafından tutuklanarak yedi arkadaşı ile birlikte Osmanlı’ya teslim edilen Rigas, boğularak öldürülür ve Tuna nehrine atılır. Rigas da Rum/Helen olduğu için Türkiye sol hareketinin tarihinde ya da tarihteki devrimci kişiler içinde yer almaz.

Trabzonlu devrimci gazeteci, öğretmen Nikos Kapetanidis de Pontoslu Rum olduğu için Türkiye sol hareketinin tarihi içinde yer almayanlardan biridir. 1921 yılında Amasya Meydanı’nda idam edilen Nikos Kapetanidis Epochi gazetesıyla eğitim sorunlarını, özellikle Rumca eğitim veren yerel okulları dile getiren araştırma ve yazılar yayımlar. Rumca eğitimin Patrikhane ve dini (Hıristiyan) otoriteler tarafından kontrol edilmesine karşı çıkar. Bunların yanı sıra Pontos’ta resmi devlet görevlilerinin vahşeti ve sivillere yönelik katliamlarla ilgili yazılar yayımlar; katliamları yapanların isimlerini mevkilerini de anlatır yazılarında. Ve ne acıdır ki Nikos Kapetanidis’i gazetesine gidip onu tehdit eden Pontos Rum Soykırımı’nın eli kanlı sorumlularından Topal Osman, İpsiz Recep gibi çeteci katiller kimi sol, sosyalist çevrelerce “kurtuluş savaşı kahramanı” olarak anılır.

Sol Hareketin İttihat ve Terakki Cemiyeti’ne ve Mustafa Kemal’e bakışı

Sosyalizmin tarihinin Mustafa Suphilerle başlatılmasının arkasında Osmanlı’nın aydın, devrimci hareketleri olarak görülen Jön Türkler vardır. Sol hareketin büyük çoğunluğu Fransız devriminden etkilendiklerini sık sık belirttiği Osmanlı asker ve

bürokratlarından oluşan Jön Türkleri ilerici olarak değerlendirir. Bu yanıyla da Birinci ve İkinci Meşrutiyet'e 1923'te ilan edilen cumhuriyete devrimci ilerici misyonlar yüklenmesine sebep olmuştur. Ve yer yer bu geleneğin devamcısı olduğu dile de getirilmiştir. Oysa bu tarih baştan aşağıya darbeler tarihidir.

1876: I. Meşrutiyet ve Abdülhamit'in İstibdat (Baskı) Dönemi

Abdülhamit'in tahta çıkarıldığı (V. Murat'ın tahttan indirildiği) 1876 yılında ilk Anayasa hazırlanıp, parlamento açılır. Ancak tüm yetkiler padişaha bağlı olduğu için daha ikinci oturumun ardından meclisi tatil eden Abdülhamit, 30 yıl sürecek bir mutlakiyet dönemini başlatır.

'93 Harbi olarak da anılan 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı'nın ardından, Sırbistan, Karadağ, Romanya gibi eyaletlerin tam bağımsızlıklarını ilan etmesi Osmanlı'nın sonunun geldiği korkusuyla iktidarı giderek sertleştirmiştir. Artık tek korku, değişik ulus ve dinlerden tebaanın peşi sıra bağımsızlık peşinde olacağıdır. Ve tabii tüm bunların arkasında "dış düşmanların" olduğu propaganda edilir. Abdülhamit, muhbir ağı, hafiyelik takibi, zorunlu tayin ve sürgünler,

sansür, gözaltı, tutuklama gibi yöntemlerle tüm muhalifleri sindirir.

"Güvenliğini ve toprak bütünlüğünü sağlayamayan devleti, mali açıdan bir disipline kavuşturmak için 1881 yılında Düyun-u Umumiye İdaresi kurulur. Bu kurum uzun süredir biriken dış borçların ödenmesini kurala bağlamak üzere Avrupalı devletlerin idaresi altında teşkilatlanır ve belli devlet gelirleri borçları karşılamak üzere baştan bu idareye tahsis edilir."

Bu arada 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nın yenilgiyle sonuçlanması üzerine imzalanan Ayastefanos (Yeşilköy) Antlaşması'nın 16. maddesi ve 1878 Berlin Antlaşması'nın 61. maddesi ile Osmanlı İmparatorluğu'nun Ermeni tebaasına bir dizi söz verilir. Bu sözlerin tutulmaması Ermenilerin iktidara karşı

1894-1895 arasındaki Ermeni kayıpları, Ermeni Patrikhanesi'ne göre 300 bin, Avrupalı konsolosluklara göre 100 bin ila 200 bin arasında değişiyordu.

tavırlarını sertleştirmelerine sebep olur. Bunun sonucu olarak 1887'de Cenevre'de Devrimci Hınçak Partisi (1909'dan sonra Sosyal Demokrat Hınçak) kurulur. Onu 1890'da Tiflis'te kurulan Taşnaksutyun (Ermeni Devrimci

Federasyonu) izler. (Ancak ilk Ermeni Partisi Armenakan Van'da 1885'te kurulmuştur) Ermeniler örgütlü oldukları her yerde seslerini yükseltmeye başlarlar.

Ermeni Soykırımı'nın habercisi ilk katliamlar yine bu dönem hayata geçirilir. 1894'te Sason'da, 1895'te Trabzon'dan başlayarak tüm doğu vilayetlerine, Halep ve Kilikya'ya yayılan, 1896'da ise Van, Eğin ve İstanbul'daki katliamlar, Trabzon ve İstanbul dışında Hamidiye Alayları aracılığıyla gerçekleştirilecekti. 1894-1895 arasındaki Ermeni kayıpları, Ermeni Patrikhanesi'ne göre 300 bin, Avrupalı konsolosluklara göre 100 bin ila 200 bin arasında değişiyordu.

1908: 2. Meşrutiyet

Abdülhamit'in padişahlığı ile 32 yıl süren baskı (İstibdat) döneminin ardından 23 Temmuz 1908 tarihinde ikinci kez Meşrutiyet ilan edilir. Birincisinde batılı devletlere verilen reform sözlerini geçiştirmeyi hedeflemekten başka bir içeriği olmayan Anayasa'nın ilanı ve parlamentonun açılması nasıl bir reform ve ilerici-lik özelliği taşıyorsa, ikincisinin de aynı niyeti taşıdığı kısa bir zaman sonra anlaşılacaktı. Kimi çevrelerce bir burjuva demokratik devrim olarak değerlendirilecek 2. Meşrutiyet aslında çok uluslu bir imparatorluk olan Osmanlı devletinin devamını sağlamak için, Osmanlı despotizminden kurtulmak isteyen uluslara karşı bir "karşı devrim" niteliğindedi.

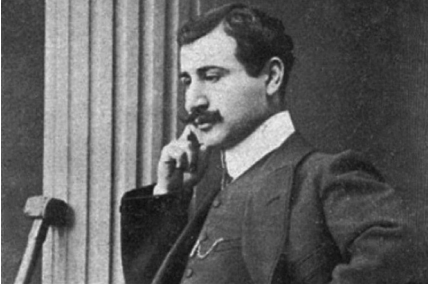
"Hürriyet, Eşitlik ve Kardeşlik" kavramlarıyla Osmanlı sınırları içinde yaşayan Hristiyan inancından ulusların temsilcileri parlamentoda yer alacak ve böylelikle bir umut ortamı yaratılacaktı ama 1909 yılında Adana'da 30 bin Ermeni'nin hayatına mal olacak katliam ile aslında değişen bir şeyin olmadığı anlaşılacaktı.

Meşrutiyet'in ilanını sağlayan güçler Jön Türkler olarak anılacaktı. Özellikle batıda eğitim görmüş Osmanlı asker bürokratlarından oluşan bu kesimlerin amacı toprak ve güç kaybı yaşayan Osmanlı'yı ayakta tutmaktı. Bunun nasıl olacağı konusunda çeşitli düşünceler olmasına rağmen belirgin düşünce Sünni Müslüman inancın ve Türk milliyetçiliğinin öncülüğünde bir siyasi önderlikle burjuva sınıflar oluşturmak ve özellikle sermayenin Müslümanlaştırılması ile bir ulus devlet olmaktadır. Bu siyasi önderliği de Jön Türk hareketi içindeki bürokrat ve askerlerin kurduğu İttihat ve Terakki Cemiyeti yürütecekti.

1914 Birinci Paylaşım Savaşı

Birinci Paylaşım Savaşı 1914 yılında İtilaf Devletleri olarak adlandırılacak Fransa, Britanya İmparatorluğu, Rusya (1914-1917), İtalya (1915-1918), ABD (1917-1918), Romanya (1916-1918), Japonya, Sırbistan, Belçika, Yunanistan (1917-1918), Portekiz (1916-1918), Karadağ (1914-1916) ile İttifak Devletleri olarak adlandırılacak Alman İmparatorluğu, Avusturya Macaristan, Osmanlı İmparatorluğu, Bulgaristan (1915-1918) arasındaki iki taraftan oluşan savaştır. 1914 ile 1918 yılları arasında süren bu savaşta 70 milyon asker yer alır ve 9 milyon askerin yanı sıra 8 milyona yakın sivil de hayatını kaybeder, haritalar ve sınırlar savaşın galiplerince yeniden belirlenir.

Osmanlı ordusu bu savaşta Kafkasya, Çanakkale, Sina-Filistin, Hicaz-Yemen, Irak, İran, Galicya ve Makedonya'da savaşır ve 325 bin askerini kaybeder. Ama istatistiklere yansayan asıl önemli sayı ise

Osmanlı'nın bu savaş sonrası kaybettiği sivil sayısıdır. Osmanlı İmparatorluğu kayıplar listesinin sivillerle ilgili başlığında 2.150.000 sivil kaybı ile ilk sırada yer alır.

Osmanlı devletinin bu savaşa dahil olmasının sebebi, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Almanların savaşı kazanacağını düşünerek son dönemde kaybedilen toprakları geri alma hayalidir. Aynı zamanda savaş sermayenin Müslümanlaştırılması projesi olan soykırım için de iyi bir zemin olacak, Ermeni ve Süryanilerin hemen hemen tamamen Rumların da kısmen imhası ile birinci etap tamamlanacaktı. (İkinci etaba 1919'da Mustafa Kemal öncülüğünde Pontoslu Rumların ve Küçük Asya Rumlarının yok edilmesi ile devam edilecekti.)

İstatistiklere Osmanlı'nın "kayıbı" olarak yansıyan 2.150.000 sayının içinde 1,5 milyon Ermeni, 250 bin

Süryani, 150 bin Rum'un katledilmesi de dâhildir. Yani bu kayıpların 2 milyona yakını Osmanlı'nın savaştığı herhangi bir ülkenin ordusu tarafından değil, bizzat

Osmanlı'nın kendi güçleri tarafından katledilen insanlardı.

1915 Ermeni Soykırımı

14 Temmuz 1914'te Marksist Ermeni Partisi Hınçak'ın 20 yönetici kadrosu, Dâhiliye Nazırı Talat Paşa'yı öldürmeyi planladıkları gerekçesiyle tutuklanıp ihanetle yargılanır. 15 Haziran 1915 tarihinde İstanbul-Beyazıt Meydanı'nda, Harbiye Nazırlığı önünde asılarak idam edilirler. Hınçak Partisi, İttihat ve Terakkiciler ile ortak çalışmayı reddeden tek Ermeni partisidir. 1908 sonrası silahlı mücadeleyi terk etmiş olsalar da İttihatçıların kendisi için tehlike olarak gördüğü bir siyasi yapılanmadır.

Bir diğer Ermeni örgütlenmesi olan Taşnak ise özellikle Abdülhamit'e muhalefet sürecinde Jön Türklerle ortak hareket etmiş olsa da 12 Nisan 1915 tarihinde önderlerinin büyük bir bölümü tutuklanarak hapse atılır.

24 Nisan 1915 yılında ise İstanbul'da aralarında tanınmış şairler; Daniel Varujan, Siamanto ve

Rupen Sevak'ın da bulunduğu yüzlerce Ermeni aydını tutuklanır. 1915 Şubat'ında 15-55 yaş aralığında olan Ermeniler yük taşıma ve yol yapım işlerinin yapıldığı Amele Taburlarına alındılar. Bunlar aslında erkek Hıristiyanlardan oluşan zorunlu çalışma taburlarıydı. Amele Taburları'ndaki savunmasız Ermeniler, angarya iş sona erdikten sonra öldürüldüler.

Ve geriye kalan Ermeni nüfusun tehirci başladı. Tehcirler ilk önce Kilikya-Ermeni yerleşimleri Zeytun ve Dörtüyol, daha sonra ise Erzurum, Trabzon, Sivas, Harput, Diyarbakır ve Bitlis'te gerçekleşti. (1915 Mart-1915 Haziran) Bağdat'taki Ermeniler Musul'a sürüldü.

Asur /Nasturi/ Keldani (Doğu Süryanileri) Soykırımı Aynı tarihlerde gerçekleştirilen Süryani Soykırımı, Ermeni Soykırımı'nın gölgesinde kalır, araştırmacıların, tarihçilerin uzun süre ilgisini de çekmez. Sevr'e katılan Asur delegeleri, Asurlu Hıristiyanların güvenliğini sağlamak amacıyla bir Asur devleti talebinde bulunurlar. Bunun üzerine Sevr Anlaşması'na gelecekte "Asur-Keldanilerin güvenliği için" tam garanti sunması gereken bir otonom Kürdistan kurulmasını içeren 62. madde eklenir. Asur sorununa ilişkin Milletler Cemiyeti

gölgesinde yürütülen 1925 yılında Kanada'ya göç ettirilmesi projesinin yanı sıra, umutsuz geri dönüş ve sınır geçme çabaları da başka katliamlara yol açar. Kurbanların sayısına ilişkin birbiriyle çelişik rakamlar olmasına karşın, Asur Keldani delegasyonunun Paris Barış Konferansı'nda verdikleri 250 bin sayısı, kurban sayısının aslında hayli önemli boyutta olduğunu göstermektedir.

Bu tarihsel gerçekler resmi tarihte ya yok sayılır ya yalanlarla çarpıtılır ya da tüm bu soykırım süreci gerekçelendirilerek meşrulaştırılır. Türkiye sol hareketinin büyük bir çoğunluğu da bu süreci resmi tarihten bağımsız değerlendirememiş ya da değerlendirmemiştir. Bu nedenle de bu soykırım sürecine bakışta inkârcı cephede yer almıştır.

Yüzyıllık cumhuriyet tarihinin kanlı sayfalarına yüzlercesi eklenecek katliamlar zincirinin önemli bir halkasını oluşturan 1918 sonrası, yedi düvele karşı verildiği iddia edilen anti emperyalist "kurtuluş savaşı" masalı ve Mustafa Kemal'e yüklenen devrimci misyon ise Türkiye sol hareketinin en önemli hatalarından birisidir. Elbette bu yazının konusundan bağımsız değildir ancak başka bir yazının konusu olarak ele alınıp yazılacaktır.

BELGE

“Türk Ermenistan”ı üzerine

Josef Stalin

“Türk Ermenistan’ı” denilen yer, herhalde Rusya’nın “savaş hukukuna göre” işgal ettiği tek ülkedir. O “cennet köşesi” ki, Batı’nın şiddetli diplomatik ihtiraslarına ve Doğu’nun kanlı yönetim egzersizlerine uzun yıllar konu olmuştur (ve hala olmaktadır). Bir yanda Ermeni pogromları ve katliamları, diğer yanda yeni bir katliama kılıf olarak tüm ülkelerin diplomatlarının ikiyüzlü “ricaları”, fakat sonuç: baştan sona kana bulanmış, aldatılmış ve köleleştirilmiş bir Ermenistan –“uygar” güçlerin diplomasi “sanat”ının bu “alışılmış” resimlerini kim bilmez?

Yurtlarının kahraman savunucusu olan, fakat hiç de uzak görüşlü politikacılar olmadıkları için emperyalist diplomasi haydutlarına tekrar tekrar aldanan Ermenistan’ın evlatları, şimdi artık eski diplomatik kombinelerin, Ermenistan’ı kurtuluşa götüren yol olmadığını görmek zorundalar. Ezilen halkları kurtuluşa götüren yolun, Ekim’de Rusya’da başlamış olan işçi devriminden geçtiği açıktır. Rusya halklarının kaderinin, özellikle Ermeni halkının kaderinin, Ekim Devrimi’nin kaderiyle

sıkı sıkıya bağlı olduğu şimdi herkes için açıktır. Ekim Devrimi, ulusal baskının zincirlerini parçaladı. Halkları ellerinden ve ayaklarından bağlayan Çar’ın gizli anlaşmalarını yırttı. O ve yalnızca o, Rusya halklarının kurtuluşu eserini sonuna kadar götürebilecektir.

Bu düşüncelerden hareket eden Halk Komiserleri Konseyi, “Türk Ermenistan’ı”nın kendi kaderini özgürce tayini üzerine özel bir kararname çıkarmayı kararlaştırdı. Bu, özellikle şimdi Alman ve Türk iktidar sahiplerinin, emperyalist karakterlerine uygun olarak, işgal edilmiş bölgeleri zorla egemenlikleri altında tutma isteklerini gözlemedikleri bir anda zorunludur. Rusya halkları, fetih çabalarının Rus devrimine ve onun hükümetine yabancı olduğunu bilsinler. Herkes bilsin ki, Halk Komiserleri Konseyi, emperyalist ulusal baskı politikasına karşı, ezilen halkların tam kurtuluşunu koyar.

Halk Komiseri J. Stalin
Pravda, No: 227, 3 Aralık 1917

*Bu makale Stalin’in “Eserler 4. Cilt”inden alınmıştır.

BELGE

Yaşasın Sovyet Ermenistanı!*

Josef Stalin

Eziyet ve çok çile çekmiş, Antant ve Taşnaklar tarafından açlığa ve yıkıma terk edilmiş ve kitle halinde kaçmaya mahkûm edilmiş, tüm “dost”ları tarafından aldatılmış olan Ermenistan, bugün kurtuluşu kendisini Sovyet ülkesi ilan etmekte bulmuştur.

Ne Ermeni çıkarlarının “ezeli koryucusu” İngiltere’nin sahte teminatları, ne Wilson’un kötü ünlü on dört maddesi (113), ne de Milletler Cemiyeti’nin Ermenistan’ın yönetimi için kendi mandası üzerine çığırtaan vaatleri, Ermenistan’ı katliamlardan ve fiziksel imhadan kurtaramadı (ve kurtaramazdı da!). Yalnızca Sovyet iktidarı düşüncesi, Ermenistan’a barışı ve ulusal yenilenme olanağı vermiştir.

İşte Ermenistan’ın Sovyetleşmesi-ne yol açmış olan bazı olgular. Antant ajanı Taşnakların zararlı politikası, ülkeyi anarşi ve sefaletle sürüklemiştir. Taşnakların Türkiye ile karşı başlattığı savaş, Ermenistan’ın içinde bulunduğu zor durumu son haddine vardirmiştir. Ermenistan’ın açlık ve haksızlıklardan ıstırap çeken kuzey bölgeleri, Kasyan yoldaşın önderliğinde Kasım sonlarında ayaklandılar ve Ermenistan’ın Devrimci Askeri Komitesi Başkanı’ndan, Sovyet Ermenistanı’nın doğduğunu ve Devrimci Komite’nin Deliyan kentini

ele geçirdiğini bildiren bir selamlaşma telgrafı geldi. 1 Aralık’ta Sovyet Azerbaycan, gönüllü olarak tartışmalı bölgelerden feragat ettiğini ve Sangesur’un, Nahiçevan’ın ve Dağlık Karabağ’ın Sovyet Ermenistan’a devrini açıkladı. 1 Aralık’ta Devrimci Komite, Türk kumandanlığı tarafından selamlandı. 2 Aralık’ta Orkonikidze yoldaşın Erivan’dan, Taşnak Hükümeti’nin kovulduğunu ve Ermenistan birliklerinin Devrimci Komite’nin emri altına girdiklerini bildiren bir haberi geldi.

Bugün Ermenistan’ın başkenti Erivan, Ermenistan Sovyet iktidarının elindedir.

Ermenistan ile çevredeki Müslümanlar arasındaki yüzyıllara dayanan düşmanlık, Ermenistan, Türkiye, Azerbaycan emekçileri arasında kardeşçe dayanışma inşa edilerek bir çırpıda yok edilmiştir.

Eski emperyalist diplomasi kurtlarının boş yere kafa patlattığı sözüm ona Ermeni “sorunu” yalnızca Sovyet iktidarının çözebilecek durumda olduğunu, konuyla ilgili olan herkes bilmelidir.

Yaşasın Sovyet Ermenistanı!
Pravda, No: 273, 4 Aralık 1920

*Bu makale Stalin’in “Eserler 4. Cilt”inden alınmıştır.

Paris Komünü: Çığır açan tarihsel girişkenlik ve ilk iktidar deneyimi

Hüseyin Yeter

Sosyalist sınıf savaşımının hedefinde, işçi sınıfı ve emekçilerin silahlı devrimi ve onun ürünü proletarya diktatörlüğünün kurulması zorunluluğu vardır. Komün ve Ekim Devrimi pratiği bunu yeterince gösterdi. Dünyada Şili, Nepal, Kolombiya gibi örnekleri de bunu tersinden kanıtladı. Bu “barışçıl geçiş” denemeleri tümüyle yenildi ve sistemiçileşti. Daha yakın zamanda, Rojava Devrimi ve demokratik yönetimi, siyasal mücadelenin parçası olarak halkların devrimci zorunun hazırlanması, örgütlenmesi ve açığa çıkarılmasının hayati olduğunu gösterdi. Bu yolda hala etkili olan küçük burjuva reformizmi, sivil toplumculuk ve liberalizm ile mücadele belirleyici öneme sahiptir.

Paris Komünü’nün 149. yıldönümü. 72 günlük Komün deneyimi dünya işçi sınıfı ve emekçilerine devrim ve sosyalizm mücadelesinde yol göstermeye devam ediyor.

18 Mart 1871 Komünü, Paris işçi sınıfının burjuva sınıfa karşı ayaklandığı, “egemen bir sınıf olarak örgütlenme”ye yöneldiği tarihsel bir girişimdir. Emek-sermaye çelişkisi ekseninde “sınıfa karşı sınıf” savaşımıyla zafer kazandığı bir gündür. Sadece proletaryanın değil, insanlığın kurtuluşunun aydınlatıcı fişeğidir.

Paris Komünü, emeğin kurtuluşunun silahlı mücadeleyi ve proletarya diktatörlüğünü zorunlu kıldığını; iktisadi ve toplumsal sınıf çıkarlarının ancak siyasi mücadele ve siyasal iktidarla güvenceleneceğini gösterir.

Paris Komünü, o tarihsel uğrakta proletaryanın bağımsız toplumsal gücü ve siyasal eyleminin doruk noktasıdır.

Komün, kitlelerin tarihsel gücü, girişkenliği ve eyleminin yönetim yapılanmasına yansımalarıdır.

Son yıllarda dünyada Öfkeli-ler Hareketi, “İşgal Et” eylemleri, Arap halkları ayaklanmaları, Gezi Ayaklanması ve Sarı Yelekliler Hareketi, dünya sosyal forumları ve enternasyonal kitle eylemleri, iklim eylemleri, “başka dünya” arayışları ve 2019’da dünyaya yayılan onlarca halk isyanına Paris Komünü deneyiminden bakıldığında “tarihsel girişkenlik eksikliği” hemen dikkatleri çekmektedir. Sıralanan halk isyanları ve diğer eylemler emperyalist

küreselleşme döneminde kapitalist yıkıma ve toplumsal çürümeye karşı dünya işçi sınıfı, emekçileri, kadınları ve ezilenlerinin benzer tarihsel-toplumsal arayışlarına işaret ediyor. Bir hareketlenme, iradeleşme ve eyleme geçme isteği ve eğilimidir bu. İsyan eden kitlelerin tarihsel girişkenlik eksikliği kitle bilinci ve iradeleşmesinin olduğu kadar öncülerin önünde duran temel bir sorun olarak da görünüyor. Paris Komünü dünya proletaryası ve ezilenlerini göğü fetihme ruhuyla kuşanmaya çağırıyor.

Komüne Giden On Yıllar

Komün bir tesadüf değildir, öncelleri ve dinamikleri kapitalist toplumun bağrında oluşur. Bir yandan nesnel koşullar tarafından hazırlanır, koşullanır, ama aynı zamanda diğer yandan proleter devrimci öncünün hazırlığının, oluşum ve gelişim süreçlerinin etkileri kendini Komün deneyiminde gösterir.

Komüne giden yolun ilk taşları 1830'larda döşenir.

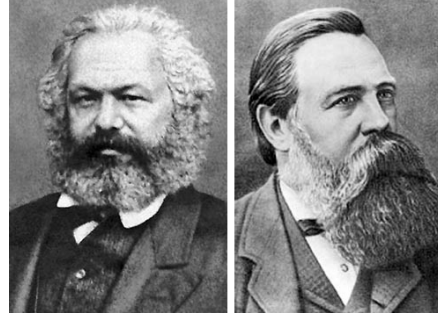
1834 yılında Alman siyasi mülteciler grubu, Paris'te gizli dernek *İllégaller Birliği*'ni kurar.

Daha sonra 1836'da bu grubun içerisinde "en aşırı ve en proleter" olanlar gizli bir örgüt olarak *Adiller Birliği*'ni kurar.

Bu derneğin Fransa, Almanya ve İngiltere'de çeşitli şubeleri açılır. Bu örgüt, Londra'ya taşındıktan sonra bir "Alman örgütü" olmaktan çıkar, enternasyonal bir örgüte dönüşür.

Marks ve Engels devrimci proleter Jeseoph Moll'un daveti üzerine 1847'de bu örgüte girerler.

Aynı yıl toplanan 1. Kongre'de ana sorun, Birlik'in yeniden örgütlenmesidir. Kongrede birlik, *"Komünist Birliği"* adını alır.

1. Kongre'nin hazırlamış olduğu tüzük, bütün seksiyonlarda tartışılır ve 8 Aralık 1847 tarihinde 2. Kongre'de görüşülerek kabul edilir. Bu kongre'ye Marks da katılır. O kongrede Komünist Manifesto'nun yazılması görevi Marks ve Engels'e verilir.

Komünist Manifesto'nun son sözü *"Bütün ülkelerin proleterleri, birleşin!"* sloganı, *Enternasyonal İşçi Birliği*'nin tarihsel görev ve sorumluluğu olur.

1. *Enternasyonal (Enternasyonal İşçi Birliği 1864-1876)*, 28 Eylül 1864 yılında Londra'da kurulur. Kuruluşunda Marks etkin olarak yer alır. Kuruluş mesajı ve tüzüğünü hazırlar.

Marks ve Engels'in adlarıyla anılan bilimsel sosyalizm henüz sosyalist akımlardan yalnızca biridir, Enternasyonal içerisinde egemen de değildir.

1. Enternasyonal'de Britanya Sendikaları, en büyük ve güçlü akımı oluşturur. Arkasından Fransa'da Prodhoncular gelir ve başka önemli bir akım Blankistler, Almanya da Lassalciler güçlüdür. İtalya, İspanya ve İsviçre'de Anarşistler etkilidir.

1. Enternasyonal'in temel devrimci mirası, merkezi organı Genel Konsey'in uluslararası siyasal ve taktik alandaki başarılı önderliğidir. Avrupa'da devrim beklentisi güncel-

dir ve 1. Enternasyonal bunun örgütüdür.

Komüne giden yolda, Avrupa'da 1848 işçi devrimleri ve 1. Enternasyonal'in rolü büyüktür.

Hakikaten çok geçmeden proletaryanın siyasal iktidar talebi, bir söylem olmaktan çıkar. Ve Paris proletaryası 18 Mart 1871'de ayaklanarak dünyada ilk proletarya iktidarını kurar.

72 gün süren Paris Komünü, 1. Enternasyonal'in de doruk noktasıdır.

Komün yenilgisiyle birlikte 1. Enternasyonal'de çözülme başlar. 1848 devrimlerinin yenilgisi, 1871 Paris yenilgisi, 1905 Rus devrimi yenilgisi sonrası gericilik yılları, SSCB ve Doğu Avrupa'da sosyalizm yenilgisi ve bunun dünyadaki yansımaları, Nepal, Kolombiya deneyleri, Türkiye'de çeşitli yenilgi dönemlerinin yıkıcı ve çözücü sonuçları vb. bütün bu deneyimler gösteriyor ki, yenilgi dönemleri aynı zamanda tasfiyecî çözülme ve ayrışma dönemleridir.

Marks ve Engels, Paris komünü pratiği ve 1. Enternasyonal döneminde: Bakunin'in anarşizmine, Blankicilerin maceracılığına, Proudhon'un

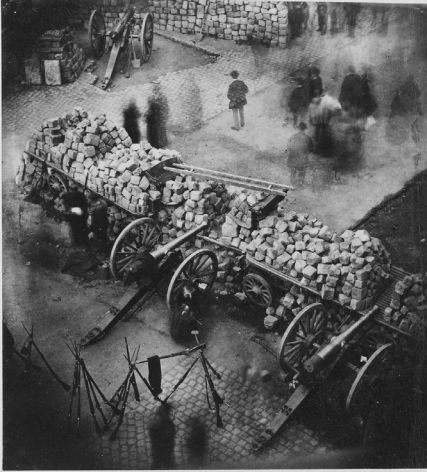
ütopyacılığına, İngiliz sendikacılığı ve Lasallecilerin reformizmine karşı etkin bir ideolojik mücadele yürütürler.

Marksizm, yürütülen bu ideolojik mücadele ve 1. Enternasyonal çalışmaları ile işçi sınıfı içinde gelişti ve tartışılmaz bir etki sağladı.

Paris Komünü'ne giden yıllarda ve öngünlerde: işçi sınıfının bağımsız toplumsal hareketi ve onun siyasal öncü girişimi eğilimi gelişir.

Proletaryanın kurtuluşunun ekonomik mücadele ile gerçekleşmeyeceği, aksine ekonomik kurtuluşun burjuva devlet aygıtının parçalanması ve proletarya iktidarının kurulmasını zorunlu kıldığı, 1848 işçi devrimi yenilgisi ve salt ekonomik mücadele sonuçlarının bunu yeterince gösterdiği görülür.

Lenin'in dediği gibi, "Komün kendiliğinden doğdu" ve "bilinçli ve yöntemli" bir patlama değildi. Siyasal özne ya da komünist partinin önderlik ettiği bir ayaklanma değildi. Bu doğru! Ama Komün'e giden yıllar, işçi sınıfı hareketi ve onun içindeki çeşitli akımların siyasi çalışmaları, örgütlenmeleri, eylemleri ve arayışlarıyla belirgin ve doludur.

Komün'ün öngünlerinde Almanya-Fransa savaşı ve Fransa'nın aldığı yenilgi, Bonapartçı yönetim, yığınların yönetemeyenlere tepkisi ve öfkesi, iç iktidar kavgaları, yükselen şovenizm, proletaryanın işsizliği ve yoksulluğu, ağır vergiler, devletin aldığı haraçlar, küçük burjuvazinin yıkıma uğraması, kilisenin gündelik yaşama aşırı müdahalesi vb. tüm bu iç ve dış etkenler, Paris Komünü'nü hazırlıyordu.

Bu nesnel ve öznel koşullar, "Paris halkını, iktidarı birden bire Ulusal Muhafızın ellerine, işçi sınıfının ve onun yanında saf tutmuş bulunan küçük burjuvazinin ellerine geçiren 18 Mart devrimine götürür."¹

Komün

Lenin, Paris Komünü Üzerine'de "Komün davası, toplumsal devrim davasıdır, emekçilerin bütünsel siyasal ve iktisadi kurtuluş davasıdır, dünya proletaryasının davasıdır. Ve bu anlamda ölümsüzdür o" diye yazar. İşçi sınıfı ve insanlık, hala bu "siyasal ve iktisadi kurtuluş davası" peşindedir. Doğaya, ürettiğine ve

kendisine yabancılaşmaya son verene kadar!

Komün, Avrupa'da 1848 işçi sınıfı hareketinin ayaklanmalarıyla burjuva siyaseti ve ideolojisinden kopuşmaya başlayan sürecin doruğu ve nitelik sıçramasıdır.

1871 Paris Komünü, tarih sahnesine belirgin siyasal bir güç olarak çıkan dünya işçi sınıfı hareketinin tarihsel bir momentidir.

72 Günlük Paris Komünü, proletarya iktidarının *ilk* ve *özgün* biçimidir.

Komün, "burjuvazisiz ve bürokrasisiz" bir yönetim gerçekleştirme girişimidir. Proletarya, yarım yüzyıl sonra, Komün'ün izinde 1917 Ekim Devrimi'yle iktidarı aldı, kendini egemen sınıf olarak örgütledi. Ve sosyalizmi inşa yoluna girdi.

Ekim Devrimi proleter devrimler çağını, Komün ise 1917 Ekim'ine giden yolu açar.

18 Mart 1871 Devrimi ve Komün'ün Başarıları

19 Temmuz 1870 'de Fransa imparatoru 3. Napolyon, Prusya'ya savaş açar. Ama yenilgi alır. Ve 2 Eylül'de esir düşer. Fransız burjuvazisi, sonunda Alman devleti ile kölece yüz kızartıcı bir anlaşma imzalar. Ve içeriye döner.

1 Mart 1871'de Alman orduları Paris'i ablukaya alır. Thiers hükümeti, askeri birlikleri, polisi ve memurları Paris'ten kaçır. Anacak silahlı işçiler buna karşı direnir ve komünü ilan eder. Ve Paris'te siyasal iktidar silahlı işçilerin ve emekçilerin eline geçer.

Komün hareketinin bileşimi çeşitli ve karmaşıktır. İşçi sınıfı ve emek-

¹ Lenin, Paris Komünü Üzerine, sayfa 406

çilerin dışında Almanlara karşı yeniden savaşı başlatma beklentisinde bulunan yurtseverler, senet ve kiralar ertelenmezse yıkımla karşı karşıya kalan küçük tüccarlar, krallıktan korkan cumhuriyetçiler de bu harekette yer alır. Bu hareket içinde sosyalist propaganda yürüten akımlar ve 1. Enternasyonal üyesi işçiler etkin bir rol oynar.

Fransa ve Paris'te, Komün öncesinde işçi sınıfı niceliği, örgütsel düzeyi ve eylemiyle dikkat çeker. Paris'te 1,8 milyon olan nüfusun 500 bini işçidir. Ve işçi sınıfı esnaf ve diğer küçük burjuva tabakaları da etkiler, sürükler.

1. Enternasyonal'in Paris Seksiyonu 1865 yılının başında kurulur. Ve işçi sınıfı hareketi içinde çalışmalar yürütür. Paris'te işçi sınıfı hareketinin eylemsel yükselişi, komün günleri öncesine dayanır ve zaten bir toplumsal devrim beklentisi vardır. Alman işgaline karşı eli silah tutan bütün Parisli işçiler ve halkın silahlanması ile Ulusal Muhafız oluşur. Bu günlerde Thiers hükümeti ve

güçleri işgalcilere “teslim” olur. Ancak silahlı işçiler ve halk silahlarını teslim etmez.

Thiers hükümeti, Alman işgalcilerinin desteğiyle ilk iş olarak işçileri silahsızlandırmak ister. 18 Mart günü, ulusal muhafıza ait toplara el koymak için askeri birlikler gönderir. Buna karşı Paris halkı ayaklanır. Ve Paris ile Versailles'da bulunan Fransız hükümeti arasında savaş ilan edilir.

26 Mart günü, Komün yönetimi seçilir. Merkez Komite 23 Mart'ta “Paris Yeni Düzen Programı”nı yayınlar. Toplumsal reformlar, etkili denetim, emekçilerin özgürleşmesi ve komünal yetkilendirme yoluna girilir. Tüm toplumun örgütlenme ilkesi, “bir grup ya da derneği örgütleyen ilke” gibi görülür ve uygulamaya girilir. Dışarıdan hiç bir otorite kabul edilmez.

25 Mart'ta Merkez Komite görevini bitirir. Yerini yeni seçilenlere bırakma çağrısı yapar: “Sizi en iyi izleyecek insanlar, kendi aranızda seçtiğiniz, sizin yaşamınızı paylaştan,

sizlerle aynı acıları çeken insanlardır” diyerek bütün Parislileri seçime çağırır.

Devlet kurarak devletsizliğe, yöneticilik yaparak yönetimsizliğe gidiş öyle kolay bir iş değildi. Ama hedeflenen budur!

Paris'te kayıtlı 485 bin seçmenin 229 bini oy kullanır. Bu düşük katılımın nedeni savaş, kuşatma, taşraya ve Versailles'e göçtür. 28 Mart'ta Merkez Komite, yetkilerini komüne devreder ve Paris'in 20 ilçesinde seçilenlerin listeleri asılır.

30 Mart günü, askerlik yoklaması ve düzenli ordu kaldırılır. Ve tüm

Komün yönetim işlerini bir “ayrıcalık” ve “üstünlük” konusundan çıkarır. Kafa ile kol emeği arasında kapitalist işbölümüne dayalı ayrımı kaldırmaya yönelir. Marks, buna, “Komün'ün en büyük başarısı” der.

sağlam yurttaşların katılacakları Ulusal Muhafız tek silahlı güç olarak ilan edilir. Ulusal Muhafız, ordunun yerine geçer, silahlanmış işçiler ve halktan oluşur.

Komün çalışanları ve görevlileri, tüm yurttaşların oyu ile seçilen, sorumlu ve her an görevden geri çağrılacak insanlardan oluşur. Büyük bölümü işçilerden ya da onları temsil eden insanlardan seçilir.

Hareketli ve parlamenter olmayan yönetim, yürütme ve yasama gücünü birleştirir.

Polis yöneticileri ve müdürlerini Komün belirler ve geri çağırır.

Kiralar ve senetler ertelenir.

1 Nisan günü, Komün üyeleri de içinde olmak üzere tüm yöneticiler ve görevlilerin en yüksek maaşı yılda 6 000 frank olarak belirlenir.

Lenin bu durumu şöyle ifade eder; Görevden alınabilir yönetenler, “Bunlar, yüksek aylıklı ‘arपालıklar’dan yararlanan, ayrıcalıklı, burjuva bir topluluk olmaktan çıkıp, aylıkları iyi bir işçinin alışılmış ücretini geçmeyen ‘özel bir sınıf’ işçi durumuna gelirler.” Bu daha sonra, SB’de “ortalama işçi ücreti” olarak uygulanmaya çalışıldı.

Kilise ile devletin ayrılması ve din işleri bütçesinin kaldırılması, bütün kilise mallarına el konulması kararı alınır. Bütün dinsel simge, imge, dua ve doğmaların okullardan uzaklaştırılmasına gidilir.

Büyük başarı olarak gösterilen 1789 Fransız burjuva devriminin laiklik ilkesi başarısı güdük kaldığı için onu da Komün somutlaştırır ve tamamlar.

5 Nisan’da Versailles birliklerinin tutsak Komün savaşçıları her gün idam etmesi karşısında, rehinelere tutuklanmasını öngören emir yayınlanır. Ama bu emir uygulanmaz.

6 Nisan günü, giyotin halkın sevinç gösterileri içinde yakılır. Ve şovenizmin simgesi Vendoma sütunu yıkılır.

16 Nisan günü işletilmeyen fabrikaların yönetimi, orada çalışanlara verilmesi kararı alınır. 20 Nisan günü, fırıncıların gece işine son verilir. Tekelleşmiş iş bulma büroları kaldırılır.

Paris Komünü’nde işçiler “eşitlik, kardeşlik ve özgürlüğü yaşamaya” başlar.

Komün, sınıf karşıtlığını ortadan kaldıracak, toplumsal eşitliği sağ-

layacak adımlar atar. Kapitalist karı ortadan kaldırmak için kredi, ticaret ve ortaklaşmanın örgütlenmesine girişir. Herkese parasız, laik ve tam eğitimi güvenceye alır. Toplantı, dernek kurma ve basın özgürlüğünü sağlar. Polis ve ordunun komünal düzeyde örgütlenmesini öngörür.

Komün, Genel Konsey'in yanında kulüpler, sendikalar, gazeteciler ve kadınlar üzerinde etkili olur. Onları yönetim işlerine katar.

Komün yönetim işlerini bir "ayrıcalık" ve "üstünlük" konusu olmaktan çıkarır. Kafa ile kol emeği arasında kapitalist işbölümüne dayalı ayrımı kaldırmaya yönelir. Marks, buna, "Komün'ün en büyük başarısı" der. Proletarya egemenliğinin nasıl bir yönetim olduğunu soranlara Engels, "proletarya diktatörlüğünü merak ediyorsanız Paris Komünü'ne bakın" yanıtını verir. Komün salt bir siyasal devrim değil, aynı zamanda bir toplumsal devrim girişimidir.

Komün Enternasyonal bir harekettir. Belçikalı, Polonyalı, Rus, İtalyan ve Macar devrimciler ve sosyalistler Komün için savaşır ve yönetiminde yer alırlar.

Dünya işçi sınıfı mücadelesinde, "...tarihsel bir deney, proleter dünya devriminde ileriye doğru kesin bir adım, yüzlerce program ve usavurmadan çok daha önemli gerçek bir ilerleme" (Lenin) anlamına gelen Komün, burjuvazinin kanlı kuşatması ve saldırısıyla yenilir.

Komün Deneyiminde Kadınlar

Paris direnişi ve savunmasında yer alan kadınların örgütü, Kadınlar Birliği'dir. Kadınlar devrimci kulüpler, savunma komiteleri ve Kadınlar Birliği'nde örgütlenir. Mahallelerde aşağıdan yukarıya doğru örgütlenirler.

Kadınlar Birliği'nin örgütlenmesine Marks'ın yakın arkadaşı *Yelizaveta Dmitriyeva* öncülük eder. Kadınlar kantinci, ambulansçı ve asker olarak siperlerde, barikatlarda savaşır. Marks, kadınlar için, "*İlk çağ kadınları gibi kahraman, soylu ve özverili gerçek Parisli kadınlar*" diye yazar.

Diğer bir devrimci kadın önder ise, aynı zamanda yazar, şair *Anarşist Louise Michel*'dir. Büyük bir direnişçi ve boyun eğmez bir devrimcidir. Öğretmendir, ama imparatorluk yemini etmediği için görev verilmez, O da ancak özel okullarda çalışır.

Thiers hükümetinin Paris kuşatmasına katılan bir birliğini, Louise

Michel'in içinde olduğu kadınlar engellemişlerdir.

Ne var ki, 90 kişilik Komün Konseyi'nde hiç bir kadın yer almaz. Yine yürütme işlerinden sorumlu 10 komiser arasında da kadınlar yoktur.

Komün kadınlarla ilgili bazı kararlar alır: Birincisi; savaşta eşleri ölen (evli olsun olmasın) kadınlara ve çocuklarına maaş bağlanması. İkincisi; ayrılma halinde kadına nafaka ödenmesi. Üçüncüsü; ilkokul öğretmenlerinde erkek-kadın arasındaki ücret eşitsizliğinin ortadan kaldırılması.

Komün'den Ekim'e, Ekim'den Doğu Avrupa'ya, oradan Vietnam ve '68 hareketine, Nepal'a, Kolombiya ve Rojava'ya devrim ve özgürlük mücadelesi derinleşerek ve toplumsallaşarak devam ediyor. Ne var ki, kadın devrimi ve özgürlüğünün sürekliliği, ideolojik, siyasi ve örgütsel boyutlarıyla kesintisiz yürütülemezse, geriye düşüşler kaçınılmaz olur. Nepal, Kolombiya ve Rojava'da kadın gerilla mücadelesi ve özgürleşmesi büyük bir uyanış ve özgürleşme dalgası yarattı. Ancak, bu mücadele özel mülkiyet ve kapitalizme karşı mücadeleyle birleştirilemediği için öğretilmiş geleneksel kadın bilinci ve eve dönüş gerçekleşebiliyor. Rojava Kadın Devrimi bakımından da aynı tehlike var.

Yenilginin Koşulları

Önce nesnel koşullar: *"Bir toplumsal devrimin kazanabilmesi için, en azından iki koşul zorunludur: yüksek derecede gelişmiş üretken güçler ve iyi hazırlanmış proletarya. Ama 1871'de bu iki koşul da eksikti. Fransız kapita-*

*lizmi henüz az gelişmiş ve Fransa da özellikle bir küçük burjuvazi (zanaatçılar; köylüler; dükkâncılar; vb) ülkesiydi. Öte yandan işçi partisi yoktu; işçi sınıfının ne hazırlığı ne de uzun alışkanlığı vardı."*² Bunun yanında, *"Ama Komün'de asıl eksik olan şey, zamandır, programın gerçekleşmesine yönelme ve yavaş yavaş olanağıdır. Tüm burjuvazi tarafından desteklenen Versailles hükümeti, o daha işe koyulma zamanı bulamadan, Paris'e karşı çatışmaları başlatıyordu. Komün, her şeyden önce, kendini savunmayı düşünme zorunda kaldı"*³ diye ekliyordu.

Dış ve iç dinamiklerin güç ilişkilerindeki bu eşitsizlik ve dengesizlik, bazı farklılıklar taşımakla birlikte bir biçimde Ekim Devrimi ve Rojava devrimleri bakımından da geçerlidir. Görece geri maddi toplumsal yapı gerçekliği, savaş koşulları ve kendisini savunma zorunluluğu, iktisadi, toplumsal ve siyasal görevlerin pratikleşmesini sınırladı ya da güdük kılabilirdi.

Fransa'nın tüm burjuvazisi, toprak sahipleri, tüm borsa, fabrikatörler, hırsızlar, tüm sömürücüler Komün karşısında birleşir.

Ayrıca Thiers hükümeti, Bismark'ın desteğini alır. Alman ve Fransız burjuvazisinin karşı-devrimci işbirliği hemen her aşamada faaldir. Komün başta Almanya gelmek üzere bütün Avrupa için büyük tehlikeydi. Bismark, "anlatılanın aslında kendi hikâyesi olduğunu" görüyordu. Almanya'da kapitalizmin "iç başkalaşım yolu"yla gelişmesi, burjuvazinin toprak sahipleriyle ittifaka yönelmesi, 1848 işçi devrimi

² Lenin, Paris Komünü Üzerine, sayfa 408

³ Lenin, Paris Komünü Üzerine, sayfa 408

ve 1871 Paris Komünü korkusunun etkileriyle gerçekleşiyordu.

Dünya gericiliği ve emperyalist kapitalizmin Rojava devrimi ve demokratik yönetimi karşısında birleşmesi de, bu devrimin Ortadoğu, kendi ülkeleri ve dünyaya bulaşması korkusundandır.

Komündeki uzlaşıcı akımların yenilgi havası sezmeleri, bir diğer faktördür.

Komünde bir çoğunluk ve azınlık ayrımı belirginleşir: Çoğunluk grubunda Jakoben geleneğin etkisi baskındır. Bu grup küçük burjuvazi temsilcileri, aydınlar, 25-30 bağımsız devrimci şahsiyet, 12 Blankici temsilciden oluşur. Azınlık grubu ise Uluslararası İşçi Birliği üyeleridir. Onlar da türdeş değil. Proudoncular ve Marksist akımdan Varlin gibi komünistler bulunur.

Yenilgide iki büyük kuşatma yaşanır: İlki, Bismark'ın Paris'i kuşatması ve Thiers'in esir askerlerinin serbest bırakılmasıdır. İkincisi ise, işçi direnişleri karşısında tarihte hep kralın, imparatorun ve despotun yanında yer alan Fransız köylüsünün kuşatmasıdır.

Fransa'nın büyük kentleri Marsilya, Lyon, Saint-Etienne, Dijon vb. Komün ilan etmeye ve Paris'in yardımına koşmaya girişirler, ama başarılı olamazlar.

9 Mayıs'ta Theirs hükümet birlikleri Almanya'nın desteğinde kanlı bir kuşatma ve insan kırımı saldırısına girişir. İdamlar, toplu kurşunlamalar ve gözaltılar başlar.

Bismark Fransız burjuvazisi ve Thiers hükümetinin imdadına yetişir. Thiers'in Komün'e saldırmasını sağlar.

Fransız burjuvazisinin karşı-devrimci vahşetiyle, 30 bin Parisli kurşuna dizilir ya da idam edilir. 45 bini tutuklanır. Binlercesi sürgüne gönderilir. Toplam olarak Paris, 100 bin savaçısını yitirir. Paris'te Komünarlar, 21-28 Mayıs günlerinde cesur ve kahramanca direnirler ama bu saldırıyı püskürtemezler.

Yenilgide rol oynayan diğer iki önemli eksiklikten ilki, Komün'ün "mülksüzleştirilenleri mülksüzleştirmeye" yönelmemesidir. Buna önemli engel Blanqui'nin ulusalcı eğilimi ve Proudon'un "adaletli değişim" teorisidir.

İkincisi, Komün'ün Versailles üzerine yürümemesi ve oyalanması en büyük zaafı olmuştur. Adeta karşı devrimin merkezi Thiers hükümetinin zaman kazanmasına, hazırlık yapıp güç toplamasına ve Mayıs saldırısına fırsat vermiştir.

Komün Derslerinden

Komün Devrimi, “ulusal ve toplumsal görevleri”yle özgündü. İlki, Alman işgalinden kurtulmaktır. İkincisi ise proletarya iktidarını kurmak ve kapitalizmin boyunduruğundan kurtulmaktır.

Yani ulusal öge, yurtseverlik ve sosyalizm bir arada. Zira Blanqui “Vatan tehlikede!” diyordu. Jakoben geleneğin etkisi büyüktür.

Lenin, Komün'ün Avrupa'da sosyalist hareket içindeki ulusalcı eğilimleri zayıflattığından söz eder: Komün, “iç savaşın gücünü ortaya çıkarmıştır; yurtseverce yanılısamları dağıtmış ve burjuvazinin ulusal özlemlerine duyulan bönce inancı yok etmiştir.” Ne var ki, Komün'ün bu etkisi kısa sürer.

Kapitalizmin yükseliş ve tekeli kapitalizme sıçrayış dönemidir, ulusalcılık doruğa vurur. Emperyalizm

döneminde ortaya çıkan faşizmler ulusalcılıkla beslenir. Bugün Türk burjuva devleti gecikerek ve yıllara yayarak bunu yapmaya devam ediyor.

Ulusalcılık yok olmadı. 2. Enternasyonal ihaneti var. Ve emperyalist küreselleşme döneminde “ulusalcılık” ve “vatan savunmaları” hala proletarya ve sömürülen, ezilen kitleleri yanıltmanın aracı olabiliyor.

Komün'den Rojava'ya

Paris Komünü, Ekim Devrimi ve Rojava Devrimi, üçü de savaş koşullarında gerçekleşen devrimlerdir.

Rojava, Rusya ve Fransa, devrimler döneminde her biri “bir küçük burjuva”lar ülkesidir.

Paris Komünü, Komün öncesi işçi sınıfı hareketinin birikim, deneyim ve eylem gücüne dayanır. Ama aynı zamanda Fransız-Alman savaşı koşullarında oluşan iktidar boşluğundan da yararlanarak işçi sınıfının devrimci iradesi ve öncülüğüyle iktidara yürür. İşçi sınıfı, küçük burjuvazi, esnaf, küçük tüccarlar, kadınlar gibi toplumsal sınıf ve katmanlar direnerek, barikat başlarında Komün'ü kurarlar. Bu silahlı işçiler

ve emekçilerin kendi iktidarındır. Hiç bir yasa ve dış otoriter güçle sınırlan-dırılmaz.

Paris Komünü, Avrupa ve dünya işçi sınıfı bakımında devrim ve sosy-alizm savaşımının tarihsel bir giri-şimdir ve enternasyondur.

Ekim Devrimi öncesi köylülükle ittifak içinde Şubat devrimi gerçek-leşir. Ve Ekim Devrimi, işçi sınıfı ve emekçi köylülerin bir devrimi olarak Sovyetlere yürür.

Rojava Devrimi ise, Ortadoğu'da Arap halklarının emperyalist ka-pitalist neoliberal politikalara ve yerel diktatörlüklere karşı gelişen bölgesel ayaklanma koşulların-da, Suriye'de ortaya çıkan siyasi ve askeri iktidar boşluğu fırsatını devrimci bir önderlikle değerlen-diren örgütlü ve silahlı bir halkın devrimidir. Çeşitli din, mezhep ve ulustan insanları bir araya getirerek aşağıdan sınıf ve ezilenlerin demok-ratik yönetimini kurar. Ve durmak-sızın halkçı demokratik bir iktisadi ve toplumsal inşaya girer. Rojava Devrimi, emperyalist, sömürgeci, ulusal ve mezhepsel çatışma ve sa-vaşların yürütüldüğü Ortadoğu'da demokratik yönetimi ve politika-ları ile bölge halkları nezdinde bir çözüm adresi olur. Büyük sempati, beklenti ve saygı uyandırır. Bölge-nin en politik devrimci halkı olarak Kürt halkı, içerisinde geçmekte olduğumuz tarihsel koşullar altında bölge halklarının en önünde yürür.

Komün, 1917 Ekim ve Rojava devrimlerinde savaş koşulları belir-gindir. Bu durum, hem tarihsel ve siyasal fırsatlar, olanaklar; hem de savaş ekonomileri ve yönetimleri gi-bi zorluklar ve riskler barındırır.

Rojava Devrimi, bir ulusal kurtu-luş devrimi olarak başlar, yeni bir

toplumsal düzen kurmayı hedefleyen “toplumsal devrim”e yönelir. Bu de-mokratik halkçı iktisadi ve toplum-sal bir örgütlenmedir. Ama bir sosy-alist inşa değildir. Sosyalist inşanın toplumsal maddi temelini hazırlayan halkçı demokratik bir düzendir. Ro-java Devrimi, kendisini aşan daha geniş bir coğrafyaya yayılır, çok zor koşullara rağmen ayakta kalmayı ba-şarır.

Rojava Devrimi, Komün'ü rehber alır. Aşağıdan yukarıya doğru, kon-sey ve komünlere dayalı devrim-ci cumhuriyet programı Rojava'da yaşam bulur. Rojava Devrimi, Komün'den esinlenir. Elbette bunun maddi toplumsal nesnellik yanında, Abdullah Öcalan'ın “Yeni Paradig-ması” ile de bir bağı vardır.

Rojava'da bir kadın devrimi ya-şanır. Kadınlar askeri, siyasi ve toplumsal alanda devrim yapar. Bu konuda, politik olarak Rojava, Komün'den daha ileridir. Rojava'da kadın siyasal ve askeri ordulaşması yerelde bir özgürleşme yarattığı gi-bi, bütün dünyada demokratik ka-dın hareketini etkilediği tarihsel bir gerçektir. Rojava'da kadın devrimi eş başkanlık ilke ve uygulamasıyla Sovyetlerdeki kadın devrimi deneyi-minin de ötesine geçer.

Komün ve Rojava devrimleri en-ternasyonal bir nitelik taşırlar. Roja-va ve Kobane'de enternasyonalizm

ilkesi pratikleşir. Enternasyonal ruh, duygu ve düşünce eylemde somutlaşır. Enternasyonalizm soyut, genel bir söylem olmaktan çıkar. Gerçek ilişkiler üzerinden kendini üretir. 1 Kasım “Dünya Kobanê İle Dayanışma Günü” olarak ilan edilir. Rojava’da enternasyonal taburlar kurulur ve onlarca enternasyonal devrimci kavgada ölümsüzleşir. Rojava’da, tıpkı Komün, Madrid, Stalingrad, Vietnam ve Filistin gibi enternasyonal bir sahiplenme yaşanırdır.

Rojava’da halklar, özyönetimi ve özsavunma ile kendi kaderlerini kendi ellerine aldılar. Özgürlük, barış ve kardeşliği yaşamaya devam ediyorlar.

Komün, Avrupa devrimi yolunda ilerlemek ister, beklentisi bu yöndedir. Rojava ise bir bölgesel devrim modeli olarak yaşamak ve yayılmak ister.

Silahlı mücadele ve proletarya diktatörlüğü

Sosyalist sınıf savaşımının hedefinde, işçi sınıfı ve emekçilerin silahlı devrimi ve onun ürünü proletarya diktatörlüğünün kurulması zorunluluğu vardır. Komün ve Ekim Devrimi pratiği bunu yeterince gösterdi. Dünyada Şili, Nepal, Kolombiya gibi örnekleri de bunu tersinden kanıtladı. Bu “barışçıl geçiş” denemeleri tümüyle yenildi ve sistemiçileşti. Daha yakın zamanda, Rojava Devrimi ve demokratik yönetimi, siyasal mücadelenin parçası olarak halkların devrimci zorunun hazırlanması, örgütlenmesi ve açığa çıkarılmasının hayati olduğunu gösterdi. Bu yolda hala etkili olan küçük burjuva reformizmi, sivil toplumculuk ve liberalizm ile mücadele belirleyici öneme sahiptir.

Komün tipi devlet

Sosyalizm tartışmalarında Komün tipi devlet pratiği, sosyalizmin inşa girişimleri önemli bir deney olarak yer alır. Özgünlüğü var, ama tutulacak yolu da gösterir. SSCB’de sosyalizmin ilk kuruluş yıllarında, iktisadi ve toplumsal inşada Komün analizleri ve pratiği yol gösterici olur.

Sınıflar mücadelesinin ürünü proleter devlet biçimleri Komün’den esinlenir: 1905 ve 1917 Şubat Rus devrimlerinde Sovyetler, 1919 Macaristan devriminde Konseyler, 1920 Alman ve Avusturya devrimlerinde Sovyetler, 1942-44 Arnavutluk’ta Konseyler, 1943-44 Bulgaristan’da komiteler, 1939’lara doğru Çin’de Sovyetler ve 1944’da Doğu Avrupa ülkelerinde halk demokrasisi yönetimleri.

Bugün ise, Zapatista yönetimleri, Rojava komünleri, Güneydoğu Ukrayna’daki denemeler, Gezi Ayaklanması komünleri, hapishanelerdeki komünler, Paris Komünü’nden esinleniyor. Komün’ün tarihsel girişimleri, yaşadığımız dünyada, aşağıdan yığınların, gençlerin, kadınların, emekçilerin doğrudan demokrasi eğilimlerinin yansımaları ve istemleridir.

Marks, proletarya diktatörlüğü üzerindeki savını, Komün deneyiminden çıkarır. Tıpkı proletaryanın bağımsız bir sınıf partisi olarak örgütlenmesi zorunluluğunu 1848 devriminden çıkarması gibi.

Lenin, 1917 Ekim Devrimi için, “1871’in kahraman öncüleri tarafından hazırlanan yapıtı alıp sürdürdü. Yeryüzünün altında biri üzerinde, muzaffer bir komün kurdu” diyordu.

Doğrudan demokrasi ve aşağıdan yığınların siyasal yönetime katılmasının ilk örneğidir, işçi ve emekçile-

rin tarihsel bir devrimci girişkenliği ve inisiyatifidir. Komün, devrimci eylem, barikat savaşı ve ayaklanmanın bir ürünü olduğu için silahlı işçiler ve halk yönetimi oluşturur. Komün yönetme işlerini basitleştirir. Bu da hem sıradan insanları özneleşme yoluna sokar ve yönetime katar, hem de bu türden bir yönetimle geniş yığınlar kolay örgütlenir. Komün bunun parlak bir örneğidir.

Marks, Komün için, “*Onun gerçek gizi, şudur: esas olarak bir işçi sınıfı hükümeti, üreticilerin temellükçüler sınıfına karşı sınıf savaşımının so-*

Ve bu çarpışmada geriye dönüş yoktu. Ayaklanmaya bir kez karar verilince, orada geriye dönüş yoktur. İradeler çatışır ve bunun sonuçları olur.

nucu emeğin iktisadi kurtuluşunun gerçekleşmesini sağlayan en sonu bulunmuş siyasal biçimdi o...” diyordu. Bu olmadan “*komünal kuruluş bir olanaksızlık ve bir aldatmaca olurdu*” diye ekler.

Lenin, bunu “*toplumun sosyalist yeniden örgütlenmesinin içinde oluşacağı siyasi biçim*” olarak ifade eder. (PK üzerine sy.448)

Lenin, Paris Komünü analizi ve tartışmalarından hareketle şöyle diyordu:

“Gerçekten, devleti kaldırmak için, devlet hizmetleri görevlerinin, nüfusun engin çoğunluğu, sonra da tümü tarafından yapılabilecek kadar basit denetim ve kayıt-kuyut işleme-

*rine dönüşmeleri zorunludur.”*⁴ Bu, tabii ki, devletin sönmülmeye yüz tutmaya başlaması demektir. Yani toplumun her bireyi yönetebilir bir duruma, düzeye ulaşırsa, yönetilmeye de ihtiyaç kalmayacaktır. Demek ki, öncelikle herkesin yönetebilir düzeye çıkarılması gerekir. Ve bu da, ancak sosyalizm mücadelesinin her döneminde, her komünist parti yaşamında “bireyin özneleşmesi” hedefi ve pratiğiyle mümkündür.

Gelecekteki Zaferleri Mayalayan Yenilgi

Ve Komün, “*göğü fethetmiş çıkanların cesareti ve kendini feda ruhunu gösterdi.*” Kanla bastırıldı. Ama büyük devrimci bir miras bıraktı.

Marks, Paris Ayaklanması’nı şöyle ifade ediyordu: “*Paris proletaryasının silahlarını kalleşçe elde etmeye giriştiği sırada işçiler, onları savaşmadan bırakmış olsalardı, bu güçsüzlüğün proleter hareket içinde yol açacağı göz yulğunluğunun zararı, silahlarını savunurken işçi sınıfı tarafından kavgada uğranılmış bulunan kayıplardan çok büyük olurdu...*” Ve bu çarpışmada geriye dönüş yoktu. Ayaklanmaya bir kez karar verilince, orada geriye dönüş yoktur. İradeler çatışır ve bunun sonuçları olur.

Komün’ün kuşatılmışlık hali, “geriye dönüş zorluğu” durumu, bir biçimde Rojava ile bir benzerlik taşır. Komün kuşatmaya direnir ve kanlı bir yenilgi alır. Ama büyük devrimci bir miras bırakır. TC’nin Serêkaniyê saldırısı öncesinde, ABD-Türkiye anlaşması sürecinde ise, yanlış bir pratik politik ve taktik yönelime girilir. Çünkü bu anlaşmaya sessiz kalma, TC saldırısı sürecinde yolun

⁴ Lenin, Paris Komünü Üzerine, sayfa 464

temizlenmesi ve düzlenmesini getirdi. Bu anlaşmaya bağlı olarak geri çekilme önemli bir siyasi ve askeri taktik hatadır.

Marks, erken ayaklanma tehlikesinin farkındaydı. Ama ayaklanma başlayınca yanında yer aldı ve Uluslararası İşçi Birliği'nin aktif ve koşulsuz desteğini vermesi gerektiğini yazdı.

Ve Paris yenilgisine ilişkin, Marks, 1872 de şunları yazdı:

“Yüce Paris Komünü örneğinin bize öğrettiği gibi, devrim dayanışmayı gerektirir. Paris proletaryasının bu çok güçlü ayaklanması, Berlin, Madrid vb gibi merkezlerde

eş büyüklükte devrimci hareketler doğmadığı için başarısızlığa uğramıştır.”

Dünya devrimi beklentisi bir yana, Paris yalnız kaldı. Ve güç eşitsizliği koşullarında yenildi.

Rojava bakımlardan bir benzerlik var ama durum farklı Kobanê işgali sürecindeki destek, Sömürgeci Türk burjuva devletinin son saldırıları sürecinde gerçekleşmedi. Rojava Devrimi başta Türkiye'den olmak üzere dünya halklarının ve devrimcilerinin sahiplenmesini, destek ve dayanışmasını istiyor, bekliyor. Ama kaybedilen mevzilere rağmen Rojava'da devrim hala ayakta !

Kolombiya'nın bitmeyen arayışı

Aykan Sever

ELN Şubat ayının başında 3 günlük bir "silahlı grev"e giderek yaklaşık olarak ülkenin üçte birinde ulaşımı durdurdu. Bu Duque hükümetine karşı ilk defa bu kapsamda gerçekleştirilmiş bir eylemdi. ELN eylemin gerekçesi olarak genel haksızlıklar ve adaletsizlikleri gösterirken asıl olarak bunun devlete karşı bir sınama güç gösterisi olduğu söylenebilir. Bunda da en azından bu evrede başarılı olduklarını belirtmek gerekir.

Kolombiya'da 1948'den bu yana devam etmekte olan "iç savaş" adeta ülkenin ünlü yazarı Gabriel García Márquez'in anlatılarına dönüştü. Bir yanda bitimsiz bir zulüm ve ölüm diğer yanda ise ülkede yaşayan insanların adalet, eşitlik arayışı...

Daha önce başka yazılarda barışla ilgili tartışmaları çokça ele aldığım için¹ bu yazıyı güncel gelişmeler ve yakın vadede gündeme gelebilecek olası siyasal gelişmelerle sınırlı tutuyorum. "Öldüren Barış" diye nitelediğimiz süreç maalesef bu özelliğinden hiç bir şey kaybetmesizin katliamların, zorla göç ettirmelerin artan bir seyirde sürdüğü bir süreç olarak yaşanıyor. "Öldüren Barış"tan başlayarak bu yılın Şubat ayının sonuna kadar 187 silah bı-

rakmış FARC-EP gerillası katledildi. Bu yazıyı hazırladığım günlerde yılbaşından Şubat sonuna kadar 50'ye yakın sosyal lider ve 14 silah bırakmış FARC-EP savaşçısı öldürülmüştü. Tekrar rakamların soğuk diline başvurursak bu geçen yılın aynı dönemine göre %30 oranında bir artışa tekabül ediyor. Bütün bunların paralelinde kırlardan zorla göç ettirmeler de sürüyor. Zorla göç ettirme eylemlerinde başrolü oynayanlar, uyuşturucu kartelleri, onlarla iç içe geçmiş paramiliter güçler ve daha geri planda devlet kuşkusuz. Bütün bu hikâyelerin temelinde kapitalizmin yıkıcı etkilerinin yanı sıra mevcut Kolombiya devletinin zihniyetini şekillendiren anti-komünizmin ve beyaz ırkçılığının da önemli bir ro-

¹ Mevcut barışın sorunlarını bu yazıda ele almaya çalışmıştım, merak edenler bu bağlantıdan okuyabilir. [HYPERLINK "http://www.abstraktdergi.net/kolombiya-barisi-hayat-ve-olum-arasinda/"](http://www.abstraktdergi.net/kolombiya-barisi-hayat-ve-olum-arasinda/) \n [blankhttp://www.abstraktdergi.net/kolombiya-barisi-hayat-ve-olum-arasinda/](http://www.abstraktdergi.net/kolombiya-barisi-hayat-ve-olum-arasinda/)

lü var. Bu yaklaşım sola ve yerlilere dönük bir tür “soykırım” olarak karışık buluyor.

Saldırıları karşısında halk genel anlamda korumasız. BM gibi kurumların yaşanan katliamlara karşı kınamanın ötesine geçen ciddi bir politikası yok.

Ivan Duque hükümetiyle birlikte “barış”ın bütünüyle içinden çıkılmaz bir tuzağa dönüştüğü görülüyor. Burada devleti herhangi bir yapısal değişime zorlamadan “barış” anlaşmasına imza atanların kuşkusuz sorumluluğu büyük. Bugün net olan bir diğer şeyse mevcut Kolombiya ve ABD yönetimlerinin özellikle bölgesel hegemonya kurma arayışının bir gereği olarak herhangi bir biçimde “barış”a dönük politika geliştirmeye niyetli olmadığı. Nitekim Trump yeni bütçe tasarısında Kolombiya’ya yaptığı ekonomik yardımı 67 milyon dolar azaltırken, “güvenlik” alanında yaptığı yardımı ise 125 milyondan 237,5 milyona çıkardı. Bu, açıktan fazlasıyla militarist bir ülkeyi daha da savaşa boğmak anlamına geliyor.

Kuşkusuz bu kanlı döngüden çıkma arayışları ve karşı politikalar da var. Bunlara kısaca bakalım.

Halkın Alternatif Devrimci Gücü (FARC)

Son yerel seçimler dâhil legal FARC bir varlık gösteremedi. Devlet ve desteklediği kesimlerin şiddet, baskı politikalarına karşı da politika geliştirmekte yetersiz kalıyor. Çoğu zaman kendi militanlarını dahi koruyamayan bir görünümü var. Bu durum doğal olarak iç tartışmaları gündeme getiriyor. Parti’nin isim değişikliği yaparak yeniden silahlanmış olan FARC-EP ile mesafe koyması ve aynı zamanda FARC’ın şimdiki lideri Rodrigo Londoño’nun yerini başka isimlerin alması tartışılıyor. Bu tür çabalara özellikle ideolojik anlamda bir yenilenme eşlik etmediği sürece içinde buldukları çıkmazı aşmaları zor gözüküyor.

Silah bırakmış gerillaların önemli bir kısmı tarım kooperatiflerinde birlikte yaşıyor. Bir kısmı ise Küba’da tıp eğitimi dâhil, yüksek okul ve üniversitelerde eğitim görüyor. Legal FARC biraz sürecin bu yönlerini ön

plana çıkarmayı tercih ediyor. Silah bırakmış eski militanlar kuşkusuz ölüm tehdidi altında olmaktan hoşnutsuz fakat genelde “yeni yaşam” onlara daha çekici gelmiş gözüküyor.

Ulusal Kurtuluş Ordusu (ELN)

Santos hükümeti döneminde ELN ile başlayan barış görüşmeleri Duque hükümeti döneminde sürmedi. ELN müzakerelerde ısrarcı olan taraf oldu. Halen böyle bir arayışı var. Fakat Duque'nin temsil ettiği kesimlerin pozisyonu bu konuda net. Hatta ELN'yi Venezuela Maduro'sunun yanında göstererek ELN'ye dönük ABD'nin de dahil olduğu bir uluslararası operasyonu teşvik ediyorlar.

ELN ile ordu arasında yer yer çatışmalar yaşanıyor. ELN ve FARC-EP'nin yeniden silahlanan kanadı son dönemde ülkenin Venezuela'ya komşu bazı sınır bölgelerinde hâkimiyetlerini artırdılar. Kolombiya basınına yansıyan bilgilere bakacak olursak ELN'ye katılımlar artıyor, militan sayısının 5 bine çıktığı gibi rakamlar ifade ediliyor. Bunda kuşkusuz çeşitli nedenlerle abartı payı olabilir fakat FARC-EP'nin önemli bir kesiminin silah bırakması sonrası ELN'nin etki alanının kaçınılmaz olarak genişlediği ise bir diğer gerçek.

ELN Şubat ayının başında 3 günlük bir “silahlı grev”e giderek yaklaşık olarak ülkenin üçte birinde ulaşımı durdurdu. Bu Duque hükümetine karşı ilk defa bu kapsamda gerçekleştirilmiş bir eylemdi. ELN eylemin gerekçesi olarak genel haksızlıklar ve adaletsizlikleri gösterirken asıl olarak bunun devlete karşı bir sına ma güç gösterisi olduğu söylenebilir. Bunda da en azından bu evrede başarılı olduklarını belirtmek gerekir.

Yeni FARC-EP

Eski başmüzakereci Iván Márquez ve FARC'ın ideologu sayılan Jesus Santrich önderliğinde yeniden silahlanan FARC-EP şu ana kadar etkisiz bir görünüm verdi. ELN ile yakınlaşma çabalarından dikkate değer bir sonuç çıkmadı. Ayrıca barış anlaşmasını başından beri hiç bir biçimde kabul etmemiş olan FARC-EP gruplarını da kendi kontrolleri altına almakta başarılı olamadılar. Kolombiya basınında 23 tane FARC'tan kalan grup olduğu, militan sayılarının toplamda üç bin civarı olduğu ve bunlardan en büyük grubun Ivan Mordisco liderliğindeki 1. Cephe olduğu yazılıyor.

Yakın zamanda **Venezuela**

topraklarında Kolombiya paramiliter gruplarından Los Rastrojos üyesi 14 kişinin yakalanması bunun örneklerinden biri. Kolombiya'dan Venezuela'ya patlayıcı ve silah taşındığı da sık sık haberlere yansıyor.

Yeni FARC-EP'nin zaman içerisinde daha etkili olabilme olasılığı zayıf gözüküyor. Bunun başlıca nedenleri arasında, FARC-EP'nin mayalandığı dönem ve yerle yani 1960'ların başında yarattıkları Marquetalia Cumhuriyeti'yle şimdiki Kolombiya kırlarının pek bir ilgisinin olmaması yer alıyor. En önemli şey de FARC-EP'nin kendini ideolojik olarak yenileyip, devrimci mücadeleye ön-

derlik edecek (en azından şimdilik) böyle bir görüntü vermemesi.

Duque Hükümeti

Ivan Duque iktidar olmasını; Trump, Kolombiya oligarşisi ve sağın; barışa, sola karşı alerjisini iyi bir biçimde kullanarak birleştirmesine borçlu. Bu uzlaşının arkasındaki asıl gücün ise eski başkan Álvaro Uribe olduğu hep yazıldı çizildi. Şu ana kadar Duque'nin izlediği çizgi genelde bunu doğrular nitelikte. Burada ilginç olan Duque Uribe'nin her işine yardımcı olmasına rağmen Kolombiya'da Uribe'nin geçmişteki katliamlar nedeniyle yargılanmasını engelleyemedi. Öte yandan mahkemeler sürse de maalesef Uribe aleyhindeki önemli tanıkları ortadan kaldırarak, bu yargılamalardan sıyrılabileceği izlenimi veriyor.

Ülkede sürmekte olan direnişin diğer önemli bir dinamiği ise Yerliler oldu. Yerliler ülkenin farklı kesimlerinden başkente günlerce süren yürüyüşlerden sonra ulaşılarak direnişe katıldılar

Duque'nin 2018'de başlayan başkanlığı genel anlamda bir başarısızlık diye tanımlanabilir. Artan işsizlik oranları ve ekonomik politikalara karşı her geçen gün daha fazla büyüyen protestolar bunun göstergelerinden bazıları. Ekim ayında gerçekleşen yerel seçimlerde başkent Bogota dahil bir çok önemli belediyeyi de kazanamamaya bunun ilk ciddi sonuçlarından birini gördü.

Fakat egemen sınıflar açısından Duque'nin başarısız olduğu söylene-
mez. Uluslararası sermayeye maden yağması (altın, koltan ve nikel en önemli madenler) teşviki, coca üretiminin artışı, barış hayalinin geriletilmesi başarıları arasında. Ayrıca en önemlisi Kolombiya'nın ABD'nin bölgesel hegemonya mücadelesinde kilit taşı olma özelliğini koruyup, geliştirmesi. Venezuela'daki Maduro iktidarına karşı Kolombiya her türlü saldırının ana üssü olmayı sürdürüyor. Yakın zamanda Venezuela topraklarında Kolombiya paramiliter gruplarından Los Rastrojos üyesi 14 kişinin yakalanması bunun örneklerinden biri. Kolombiya'dan Venezuela'ya patlayıcı ve silah taşındığı da sık sık haberlere yansıyor.

Halk hareketleri

Geçtiğimiz yıl Ekvator ve Haiti'de kapitalizme karşı başlayan halk hareketleri Kolombiya'da da karşılığını buldu. Kasım ayında başlayan direnişler kesintili de olsa sürüyor. Bu yazıyı hazırladığım günlerde son olarak 20-21 Şubat'ta öğretmenler ülke genelinde greve gitti. Grevi sokaklarda gösterilerle diğer halk kesimleri de destekledi. Grevin gerekçesi öğretmenlere dönük artan saldırı ve tehditlerdi.

Bu gösteriler karşısında sergilenen devlet terörü özellikle Dilan Cruz isimli gencin öldürülmesi sonrası daha açıktan tartışılır oldu. Orta sınıfların devlet terörünü görmesi açısından bu önemli bir teşhir aracıydı. Eylemlerin genelinde öğrencilerin örgütlü olarak ön plana çıktığı görülüyor. Yer yer bu grupların polise karşı militan bir tarz benimsediği de dikkat çeken öğelerden biri. Fakat bu tarz direnişlere orta sınıf-sosyal

demokrat diye niteleyebileceğimiz kesimler şimdilik mesafeli.

Ülkede sürmekte olan direnişin diğer önemli bir dinamiği ise Yerliler oldu. Yerliler ülkenin farklı kesimlerinden başkente günlerce süren yürüyüşlerden sonra ulaşarak direnişe katıldılar. Bu durum özellikle kentli sınıflarla Yerliler arasında pozitif bağ kurma açısından önemliydi. Aynı zamanda kırlarda ciddi oranda tecrit edilmiş, baskı altında yaşamlarını sürdüren toplulukların örgütlü direniş potansiyeline de işaret ediyordu.

Kolombiya'da yaklaşık 50 milyona ulaşan nüfusun ağırlığı Karayip kıyıları ve büyük şehirlerde yoğunlaşıyor. Kırsal alan zorla göç ettirmeler ve ekonomik nedenlerle seyrek bir nüfus yapısına sahip. Ülkenin en büyük ihraç ürünü petrol. Sınırlı da olsa var olan çeşitli alanlardaki imalat sanayi kıyı kentleri ve Andlar üzerindeki büyük şehirlerde. Dolayısıyla sınıflar mücadelesinin asıl yoğunlaştığı yerlerin kentler olduğu açık. Mevcut "barış"ın da önemli bir katkısıyla kentlerdeki hareketlerin bir kaç yıl öncesine göre çok daha da geliştiği ise diğer bir gerçek. Burada

problem, sosyal demokrat kesimler yerine, devrimci hareketlerin direnişlere yön verecek -henüz- ideolojik bir çerçeve oluşturamaması olarak tanımlanabilir. Bu, elbette gelişen hareketleri seyrederek çözülecek bir sorun değil bizzat o hareketlerden öğrenilerek ancak aşılabilir.

Devrimci hareketlerin önündeki en büyük sorunsu uzun süredir devam eden iç savaşın sinikleştirdiği, yozlaştırdığı kendi hakkını hukukunu aramaktan uzak duran geniş kitleleri politik bir özneye dönüştürecek zeminin nasıl yaratılacağıdır. Yazının başına dönecek olursak yani bitmeyen gelecek arayışının nasıl, ne zaman sonuçlanacağı sorusuna, bu problemde "zaman"dan çok nereye doğru yol alındığı, yani istikamet daha önemli. Kıtanın geneli hem kültürel hem de ekonomik açıdan iç içe. Bu kıtanın bütününde dayanışma, kolektif mülkiyet ve sosyalist demokrasi temelinde entegrasyon için önemli bir avantaj. Kaldı ki kıtanın genelinde toplumsal hareketler arasındaki dayanışma, özellikle kadın ve yerli hareketi bağlamında bunun mümkün olduğunu da gösteriyor.

